

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond

**PRODUTSENDIAMET AVALIK-ÕIGUSLIKUS
EESTI TELEVISIOONIS.
VÕRDLUS ERAPRODUTSENTIDEGA**
Bakalaureusetöö (8AP)

Ester Vaitmaa
Juhendaja: Raivo Suni, MA

Tartu 2007

Sisukord

SISSEJUHATUS	4
1. UURIMUSE LÄHTEKOHAD	7
1.1. Produtsendi mõiste ja roll	7
1.1.1. Produtsenditöö erinevad tasandid	9
1.1.2. Produtsent mitme ameti pidajana.....	11
1.1.3. Produtsenditöö erinevad aspektid	11
1.2. Produtsendisüsteemile üleminek ETVs	12
1.2.1. ETV produtsendi amet täna	16
1.3. Produtsendiamet teletootmisturul	18
1.3.1. Produtsendiameti tekkimine teletootmisturul	18
1.3.2. Produtsendiamet Eesti teletootmisturul	19
2. UURIMISTEEMA -JA MEETOD	22
2.1. Uurimisteema.....	22
2.2. Uurimisküsimused	22
2.3. Uurimismeetod.....	23
2.3.1. Meetodi kirjeldus	23
2.3.2. Valim.....	23
2.3.3. Intervjueeritavate tutvustus	24
2.3.4. Küsimustiku ülesehituse tutvustus.....	27
3. TULEMUSED	28
3.1. Produtsendiamet Eesti Televisioonis ja teletootmisturul: produtsendi tööülesannete võrdlus.....	28
3.1.1. Loomingulise, korraldusliku ja ärilise vahekord	30
3.1.2. Produtsenditöö etapid.....	31
3.1.3. Produtsendi erinevus tegevprodutsendist ja toimetajast; produtsendi mitmikroll	32
3.1.4. Produtsentide spetsialiseerumine	34
3.2. Ootused produtsendi suhtes	36
3.3. Produtsendi tähtsus ja võim	37
3.4. Produtsendi roll teleprogrammi kujundamisel.....	37
3.5. Millest produtsent oma töös lähtub.....	41
3.5.1. Tegutsemismotiiv ja eesmärgid	41
3.5.2. Ideede piirid	45
3.6. Muud erinevused ETV ja sõltumatute produtsentide vahel.....	46
3.6.1. Bürokraatia ja rohke aruandlus ETV-s	46
3.6.2. ETV oma inimressurssi ja tehniliste vahendite eelistamine	46
3.6.3. Projektipõhine töö <i>versus</i> järjepidevus	48
3.6.4. Kunstnikust tootjaks ehk töösse kui tootmisesse suhtumine	50
4. JÄRELDUSED	51
4.1. Edasist käsitlemist väärivad teemad	52
4.1.1. ETV süsteemi arendamine	52
4.1.2. Eesti Televisiooni arengute jälgimine.....	53

4.1.3.	Produktsioonifirmade täiendav uurimine.....	54
4.1.4.	Produtsenditöö detailsem uuring.....	54
	KOKKUVÕTE	55
	SUMMARY	56
	KASUTATUD KIRJANDUS	57
	KASUTATUD ALLIKAD	59
	LISA 1. Süvaintervjuude küsimustik.....	60
	LISA 2. Süvaintervjuude tekstid.....	61
	Andres Arro, Eesti Televisiooni programmijuht.	61
	Ainar Ruusaar, Eesti Televisiooni juhatuse esimees 2005-2007	62
	Ilmar Raag, Eesti Televisiooni juhatuse esimees 2002-2005	74
	Ene-Maris Tali, Eesti Televisiooni produtsent	81
	Gerda Kulli-Kordemets, Eesti Televisiooni programmitellija.....	92
	Piret Priisaar, Eesti Televisiooni produtsent.....	107
	Renita Timak, ETV toimetaja-produtsent.....	119
	Õie Arusoo, ETV produtsent-toimetaja	138
	Kaspar Kaljas, produtsent	144
	Tiina Kangro, ETV juhatuse esimehe kohusetäitja 1999-2000	144

SISSEJUHATUS

Paljudel inimestel on õhtul koju jõudes üks esimesi liigutusi televiisori tööle panemine. Kas pikk pime talv, infovajadus või lihtsalt rõõm inimhäälest toanurgas, aga televiisorit vaatavad eestlased palju, kulutades sellele saadete põhihooajal keskmiselt päevas ligi neli tundi (TNS Emori uuring, Šein, 2005).

Seda, kas selle nelja tunni sees nähti ka endale meeldivaid saateid, on vaatajal kohe teada, tavaliselt pälvib sel puhul kiidusõnu saatejuht – inimene, kes on ekraanil. Tegelikult ongi saatejuhi karismal televisioonis suur roll – kes ei usu, meenutagu vaid USA esimest televisioonis ülekantud presidendidebatti 60-ndatel, kus paremate argumentidega, kuid higistav ja ebakindlana näiv Richard Nixon jäi alla nooremale ja fotogeenilisemale John F. Kennedyle. Ent siiski nõuab hea saade märksa enamat, kui karismaatilist telenägu. Sisuka ja hea pildikvaliteediga saate nimel teeb tööd terve meeskond, iga lüli on selles tähtis. Olulised on nii saatejuht, toimetajad, operaatorid, helimehed, režissöörid kui monteerijad. Vaatajad ei märkagi vahet enne, kui mingi lüli on oma töö korralikult tegemata jätnud – teksti pole kuulda, kuna saatele ei võetud helimeest, osa tegevusest toimub pimedas, kuna hoolimatu operaator jättis akulambi maha... Kuid kui kõik on korras, ei märka vaatajad midagi. Selle eest, et süsteem laitmatult toimiks ja õiged inimesed oleksid õigel ajal õiges kohas, vastutab produtsent.

Produtsent on vaatajale ehk veidi kaugeks jääv amet, muud teleametid on kergemini hoomatavad. Kuid milline on produtsendi roll saate juures, sellal kui kaameramees filmib, saatejuht esineb ja režissöör monteerib saate tervikuks?

Teleteemalisi uurimusi on tehtud Eestis vähe ning enamasti käsitlevad nad uudise sisu või formaadi uurimist. Hoopis vähe on uuritud aga teleameteid: 2004. aastal uuris Tartu Ülikooli tudeng Mirjam Matiisen Eesti Televisiooni publitsistikasaadete toimetamist, varemalt on 2001. aastal Carol Salumets Concordia ülikoolist uurinud põgusalt ka produtsendiametit.

Produtsendiametit eraldi on Eestis uuritud ainult ühel korral, Olavi Paide 2006. aastal tehtud Tartu Ülikooli bakalaureusetöös kaardistas ta Eestis tegutsevad produktsioonifirmad ning süvaintervjuude käigus vestles nende produtsentide/omanikega, andes ülevaate, kellest koosneb Eesti telemaastik. Siiski, sellal kui Olavi Paide keskendus oma töös sõltumatutele produtsentide rolli ja töö uurimisele, siis jäid tema töös uurimata produtsendid, kes töötavad teistel alustel, niinimetatud majasiseste produtsentidena (*inhouse producer*) Eesti Televisioonis.

Minu töö keskendub Olavi Paide töö edasi arendamisele, et oleks võimalik hoomata Eesti telemaastiku tervikpilti. See on oluline, kuna suur osa Eestis toodetud omasaadetest on tehtud just riigitelevisioonis.

Eelnevalt olen käsitlenud Eesti Televisiooni produtsentide tööd oma seminaritöös, saamaks aimu nende tegutsemismotiividest ning vaadelnud ka nende rolli teletoodangu kujundamisel. Bakalaureusetöös kavatsen teemaga süvitsi edasi minna, võrreldes produtsente teletootmisturul Eesti Televisiooni majasiseste produtsentidega: kas ühte ja sama ametinimetust kandvad inimesed teevad ka sarnast tööd või peidavad ennast sarnaste ametinimetuste taga hoopis erinevad töökohustused?

Produtsendiamet on suhteliselt uus amet televisioonis: esimesed produtsentmüügiesindajad tekkisid koos erakanalitega 90-ndate alguses ning arenesid koos telekanalitega arenguga produktsioonifirmadeks. Eesti Televisioonis mindi produtsendisüsteemile üle 2000. aastal.

Minu uurimus põhineb süvaintervjuudel Eesti Televisiooni produtsendisüsteemiga seotud inimestega, nii süsteemi algatajate ja ideoloogide kui ka igapäevaselt produtsentitööd tegevate teletöötajatega. Eesti Televisiooni produtsendiametiga võrdlemiseks olen kasutanud Olavi Paide eelmisel aastal tehtud intervjuusid sõltumatute produtsentidega.

Minu töö koosneb neljast peatükist: esimeses annan ülevaate produtsendi rollist ja töökohustustest teiste autorite põhjal. Samas peatükis toon ära ka Eesti produtsentide

tekkimise ajaloolise tausta ning tutvustan ka varem Eesti produtsentide kohta tehtud uurimustöid. Teine peatükk tutvustab uurimismeetodit. Kolmandas osas ära toodud uurimuse tulemused ning neljandas peatükis tehakse ka järeldused ning pakutakse välja ka edasisi uurimissuundi.

1. UURIMUSE LÄHTEKOHAD

1.1. Produtsendi mõiste ja roll

Produtsent on tänapäeva renessansiaja inimene – seda väljendit armastavad kasutada mitmed produtsenditööd vaadelnud teoreetikud (Wurtzel & Acker, 1989)

Kujutelm produtsendist kui renessansiaja inimesest on teoreetikute lemmik sellepärast, et see võrdlus annab ülevaate produtsenditöö olemusest. Produtsent ongi inimene, kelle vastutusala on väga lai ning hea produtsent peab olema pädev pea kõikides teletootmise aspektides. Heal produtsendil peaks olema lai silmaring, oskus näha produktsioonis ette tulevaid detaile; ta peaks olema loov, ent suutma samal ajal teha ja jälgida eelarvet ning intuitsiooniga ja oma varasema kogemuse põhjal öelda, millist saadet televaataja parajasti ootab. Kuid kogu selle killustumise juures, peab just produtsent olema see, kes näeb projekti vaimusilmas ekraanikõlblikuna juba siis, kui saateidee pole veel võimalike tellijate lauale jõudnud (Wurtzel & Acker).

Produtsent on ka see, kes seob kogu projekti tervikuks. Wurtzel ja Acker põhjendavad produtsendi keskset rolli teletootmises televisiooni olemusega; projektipõhises tootmises peab olema keegi, kes lisaks pelgalt oma tööloigu tegemisele hoomab ka tervikut.

“Enamik meeskonnast ühineb projektiga ainult siis kui nende oskusi vajatakse, täidavad oma ülesanded ning lahkuvad kui nende panus on antud. Ainult produtsent ja veel mõned meeskonnaliikmed on reaalselt ühe projekti juures algsest ideest kuni viimase episoodi eetrisolekuni. Produtsent peab tekitama projektile järjepidevus- ja ühtsustunde, kuna tema on see, kes teab, kuidas produktsiooni eri osad kokku käivad.” (Wurtzel, Acker 1989)

Et seda ühtsust tagada, peab produtsent olema just see, kellel on õigus, vastutustunne ja vajalik anne, et kogu üritust planeerida ja teha ka raskeid otsuseid.

Ka teised teoreetikud sõnastavad produtsendiametit sarnaselt: *“Teleprodutsent vastutab otseülekannete ja lindile tehtud saadete planeerimise ja arendamise eest. Produtsent*

valib ja suunab stsenaariumi valmimist, saatejuhti, võttekohti, rekvisiite, valgustust ja teisti produktsioonielemente. Inimene sellel ametikohal vastutab projekti eelarves ja ajagraafikus püsimise eest.” (Noronha 1990:39)

Olavi Paide jagab enda uurimistöös produtsendiameti definitsioonid kolmeks: produtsente määratletakse tema jaotuse järgi kas loetledes produtsendi funktsioone, vaadatakse tema võimu ulatust või vastutuse määra. Oma töös sõnastab ta produtsendiameti järgmiselt: “*Produtsendi tööülesanded täidavad renessansilikult laia loomingulise, korraldusliku ja ärilise spektri, tema võim on suurem kui ühelgi teisel teletöötajal ning produtsent vastutab nii konkreetselt iga tootmisdetaili kui üldiselt kogu saate kvaliteedi ja menu eest, aga abstraktsemalt ka selle eest, millist televisiooni inimesed näevad.*” (Paide, 2006)

Produtsentide tööülesandeid vaatlema asudes tuleb kõigepealt selgeks teha produtsendi positsioon: nii erinevad suuresti näiteks sõltumatud produtsendid (*independent producer*) produtsentidest, kes töötavad saadete tootmisega tegeleva telekanali alluvuses (*inhouse producer*).

Olenevalt sellest, kas töötatakse iseseisva ettevõtjana või siis organisatsiooni sees, joonistuvad välja ka produtsendi tööülesanded, kohustused ja vastutusala. Siit tulenevad produtsendi võimalused, piirangud ning ka see, mis teemadel saateid tehakse. Konkreetse telekanali jaoks töötav produtsent peab juhinduma oma organisatsiooni põhimõtetest ja tootma nendele vastavaid saateid – olgu põhimõteteks siis nõuded programmile või suhetele sponsoritega. Nii määratleb näiteks BBC produtsendi käsiraamat ära, et igasugune varjatud reklaam saates on keelatud. “*Ükski toode või teenus ei tohi olla ei heliliselt või pildiliselt kaasatud, saamaks selle eest raha, teenuseid või muid mõeldavaid tasusid. See on tooteasetus, mis on BBC programmides keelatud*” (BBC Producers Guidelines).

Siiski, tänapäeval tehakse suur osa teletoodangust (eeskätt meelelahutus) sõltumatutes produktsioonifirmades, organisatsioonisisest produtsendid tegutsevad pigem

valdkondades, kus vaba turu konkurents ei ole nii suur (nišisaated kitsamale auditooriumile jne.)

1.1.1. Produtsenditöö erinevad tasandid

Kuna iga saate tootmismeeskond on komplekteeritud erinevatel alustel (lähtuvalt eelarvest ja saate iseloomust on näiteks ka saatemeeskondade suurused erinevad), siis on tegelikult raske leida ka ühtselt määratlust ja sobivat terminoloogiat. Välismaised käsiraamatud pakuvad välja mõned definitsioonid, Eesti situatsiooni ei saa neid aga päris üksühele kohandada.

Suuremates ettevõtetes võivad töötada ka peaproductsendid (*executive producer*), kes vastutavad mitmete saadete ja saatesarjade üle ning kes ise konkreetselt tootmisesse ei sekku (Paide, 2006). Millerson teeb samadel alustel vahet productsendi ja peaproductsendi vahel; peaproductsent on üldine tootmisjuht, sellal kui productsent vastutab just konkreetsete saadete eest (Millerson, 1993).

Produktsoonijuht (*A Production Manager*)– vastutab kontseptsooni ja kujunduse eest ning tegeleb programmiarendusega tele jaoks. See funktsioon hõlmab loominguliste kollektiivide (productsendid, režissöörid, valgustajad, lavamehed, graafikakunstnikud, eetrinäod, kui nimetada vaid väheseid) koordineerimist ja juhtimist. Lisaks peab peaproductsent silma peal hoidma kohalike stuudiomeeskondadeok ja kaameratiimide liikmetel: kaameramehed, produktsooniassistendid jne. Sellel positsioonil inimene peab koostama ka eelarve ning kindlaks määrama ruumi ja tarvikute vajaduse. (Noronha, 1990).

Peaproductsent (*An Executive Producer*) algatab, arendab ja toodab terve seeria või mõne üksikprojekti. Telejaamad palkavad erinevaid TV productsente, kes annavad aru tegevproductsendile (Noronha, 1990).

Lisaks productsentidele ja peaproductsentidele kaasatakse produktsooni juures tihti ka abilisi: produktsooniassistente või kaasproductsente (*assistant producer, associate*

producer), kes täidavad kas mingeid konkreetseid tööloike või abistavad produtsenti jooksvalt kõige vajaminevaga.

Kaasprodutsent (*An Associate Producer*) või abiprodutsent on televisiooni produtsendi parem käsi. Sellel positsioonil inimene annab administratiivset ja professionaalset abi kõigis produktsiooni aspektides, kontseptsioonist kuni valmistoodanguni. Abiprodutsendid aitavad organiseerida ja läbi viia produktsiooni vastavalt ajagraafikutele” (Noronha, 1990).

Antud uurimuses kasutan palju termineid „majasisene produtsent” ja „sõltumatu produtsent”. Esimese puhul neist on tegemist organisatsioonisisese produtsendiga ning termin on tulnud inglise keelest (*inhouse producer*). „Sõltumatu produtsent” on mõistetav „eraprodutsendina”; produtsendiga, kes töötab sõltumatu produktsioonifirma alluvuses või on viimase omanik.

1.1.2. Produtsent mitme ameti pidajana

Produtsent võib saate juures töötada ka mitut moodi: lisaks produtseerimisele teha ka režissööri või toimetajatööd. Eesti Televisioonis on see skeem üsna tavaline: esineb nii produtsent-režissööre kui ka produtsent-toimetajaid. Ka väiketootjate seas esineb produtsendi-mitmikrolle: saatejuht-produtsent Teet Margna ("Püramiid") ja ka kaameramees-produtsent Aarne Kraam ("112") (Matiisen, 2004)

1.1.3. Produtsenditöö erinevad aspektid

Wurtzel ja Acker jagavad produtsendi ülesanded laias laastus kolmeks erinevaks aspektiks: loominguliseks, korraldavaks ja äriliseks.

Produtsent on tavaliselt see, kes töötab välja saateidee. Mõned saated antakse produtsentidele teha, kuna telekanalil on mingi saate järgi vajadus või siis töötatakse idee nullist välja. Sõltumatud produtsendid peavad sellega tegelema pidevalt, kõigepealt adudes programmitootmise trende ning seejärel luues saateid, mis vastavad võimalike sponsorite vajadustele. Ka organisatsioonisisene produtsent võib välja tulla hea saate või sarja ideega. (Wurtzel & Acker, 1989).

Seejärel tuleb idee vormistada, kasutades selleks nii loomingulisi oskusi (mõelda saade välja), organiseerimistööga (kaasates vajadusel teisi telespetsialiste, suheldes vajalike partneritega ja planeerides tehnilist tootmist) ning ärilise poolega (eelarve kalkuleerimine) (Paide, 2006)

Produtsendi kui hea psühholoogi võimed pannakse aga proovile meeskonna loomisel (ja hiljem ka töös hoidmisel). Hea produtsent peab olema kursis ka oma meeskonna tööülesannetega: sel moel saab ta teha produktsiooni jaoks vajalikke otsuseid ning mõista ka oma meeskonnaliikmete panust. (Wurtzel & Acker, 1989)

Produtsent on ka see, kes viib projekti lõpuni, vastutab saadete eetrisoleku eest ning eelarves püsimise eest. "Tegelikult on produtsendi roll väga suur. Ta peab olema ühtaegu nii võimekas raamatupidaja kui ka programmi sisu arendaja ja toimiva lõpptulemuse eest vastutaja." (Kangro, 2000)

1.2. Produtsendisüsteemile üleminek ETVs

1955. aastal loodud Eesti Televisioonil olid peale taasiseseisvumist keerulised ajad: muutus nii ühiskondlik korraldus kui ka meediamaaistik. Eesti Televisiooni eneseleidmisest kirjutab Hagu Šein oma raamatus “Eesti Telemaastik 1991-2001” ning jagab ETV arengu järgmiselt:

- Avalik-õigusliku televisiooni väljakujunemine: 1995-1997
- Ümberkorralduste ja sügava kriisi periood ETV-s: 1998-2000 I pool
- Avalik-õigusliku televisiooni stabiliseerimisperiood 2000 II pool –2003?

Raamatus “*Baltic Media in Transition*” jagab ta Eesti Televisiooni arengu ka pisut detailsemalt:

- Periood 1: 1991-1994 - Avalik-õigusliku televisiooni sisseviimine
- Periood 2: 1994-1997 - ETV loomine avalik-õigusliku ringhäälinguna
- Periood 3: 1998- kevad 2000 - ümberkorralduse ja sügava majandusliku- ja organisatsioonisisese kriisi aeg.
- Periood 4: kevad 2000 – 2001 - stabiliseerumispüüded ja ETVle uute lahenduste otsimine. (Šein, 2002)

Eesti Televisioonis hakkas produtsendiamet tekkima sellal kui ETV juhatuse esimees oli Toomas Lepp, siis võeti ka esimesed produtsendid tööle. “*Minu esimesel lepingul oli Lepa allkiri all.*” (Priisaar, 2007).

Produtsendisüsteemi tutvustati ETV töötajatele ka 1998nda aasta Eesti Televisiooni siselehes, kus anti ülevaade ETV-s toimunud seminarist “Produtsentide süsteemi põhiprintsiibid”, kus Suurbritannia produtsendid tegid ülevaate produtsentide süsteemist BBC-s. “*21-22 aprillil viibisid Eesti Televisioonis rahvusvaheliselt tunnustatud TV-produtsendid Rosemary Forgan (BBC; Tham es TV, Chanel 4, Discovery) ja Graham Addicott (Thames TV, Chanel 4, ITV) Kahe seminaripäeva jooksul tutvustasid nad produtsendisüsteemi rakendamise printsiipe.*” (Teabekraat,1998)

Tegelikult oli ETV produtsendisüsteemile üleminek sarnane põhjustega, miks otsustas seda teed minna BBC. Kuigi Eesti näitele lisandus veel hoopis teise majandusmudeli taak – majanduslik olukord sarnanes kaosele – siis nii mõnedki põhjused olid sarnased.

Näiteks oli ka BBC-s produtsendisüsteemi kasutuselevõtu peamiseks põhjusteks tehnoloogia kiire areng ja muudatused teletootmisturul: BBC kõrvale ilmusid kiirelt arenevad, konkurentsivõimelised ning väga paindlikult töötavad kommertskanalid ITV, Chanel 4, Thames TV. Et telemaastikul püsima jääda, selleks tuli midagi kardinaalselt ette võtta. Sarnaselt BBC kogemusele, olid ka ETV kõrvale selleks ajahetkeks tulnud erakapitalil põhinevad telekanalid. Aastal 1993, aprillis, otsustas valitsus lõpetada Venemaa ja Peterburi telekanalite transleerimise Eesti territooriumil, ning kuulutas vabanevatele telekanalitele välja konkursi. Konkursil osales kolm televisioonifirmat: RTV, ETV ja Kanal 2. 1996 aastaks sai maha peetud ka esimene suurem telesõda saatjate pärast; nüüd liitusid ETV ja RTV ja moodustus uus kanal TV3. 1995 aastal lisandus ka uus telekanal Tipp TV, mis üle aasta vastu ei pidanud. (Paju, 1999)

Produtsendisüsteemi rakendati selleks, et tuua Eesti Televisiooni uusi mõttemudeleid kui ka selleks, et korda saada Eesti Televisiooni majanduslik pool. *“Tänaseni ülitugevate traditsioonidega, ent rutiini kalduv ETV peab tegema korrektiivse mõtlemises ja tootmise korralduses. Varade võimalikult efektiivne kasutamine on ETV puhul lisaks äriliste mõtlemisele ka vältimatu moraalne kohustus seoses maksumaksja raha kasutamisega.”* (Kangro, Viita, Krimm, 2000) *“Selle (produtsendisüsteemi loomise) põhjus ei olnud aga mitte Eesti Vabariik, vaid tekkinud majanduskriis või- raskused seoses alafinantseerimisega.”* (Kangro intervjuu, Matiisen, 2004)

“Stuudiotest istusid näiteks kaablivahid või grimeerijad, kes ei teinud tihti pool päeva midagi. See ei olnud midagi nõukogulikku, ka BBC ja teised töötasid vanasti nii. See oli suurte organisatsioonide tüüpika. BBC oli maailmas esimene, kes hakkas produtsentide süsteemiga proovima. Põhjus oli ka selge, Inglismaal oli meedia alal palju väiksemaid tootjaid ja nad tegutsesid odavamalt, tekkis konkurents ja suured pidid ka midagi välja mõtlema, et olla efektiivsemad” (Kangro intervjuu, Matiisen, 2004)

Produtsendisüsteem pidi laias laastus nõ lööma korra majja: jätma alles töötajad, keda oli vaja, vajadusel võimaldama laveerida väljast sisseostetud tööjõuga, olla avatud uutele ideedele. See kõik aga tähendas paljudele aastatepikkuse töökoha kaotamist.

“Kui mina televisiooni tööle läksin 1986. aastal, siis oli Eesti Televisioonis umbes 1150 inimest tööl ja lõpuks 2001 oli alles 360 töötajat - see on ikkagi väga kontrastselt vähem.”(Kangro, 2007)

“ETV koondamiste eesmärk on tunduvalt kahandada praegu üle poole tuhande ulatuvat palgalist töötajaskonda, et väiksema meeskonnaga rakendada kompaktsemat juhtimist ja teha konkurentsivõimelist programmi. Parema majandamise nimel soovib riigitelevision loobuda ma praegustest tehnilistest keskustest ning moodustada eraldi, kuid sellegipoolest ETV kontrolli all oleva aktsiaseltsi.” (Postimees, 1999).

Eesti Televisioon vajas selgust oma eelarvetes, lisaks inimressursi korrigeerimisele pidi produtsentide süsteem tagama läbipaistva raamatupidamise – igale asjale tekkis nüüd hind. *“Tiina Kangro sõnul peaks 2001. aasta jaanuaris rakenduma täielik kulude arvestuse süsteem, mis võimaldab produtsendil olla sajaprotsendiliselt teadlik tema käsutuses olevatest ressurssidest ning saadete maksumusest ja teha kõiki ressursi- ja hinnakasutuse alaseid otsuseid.”* (Salumets, 2001) *„Esimese hooga 90% toonastest ETV töötajatest, kes olid saate tegijad - režissöörid, toimetajad, autorid - nad ütlesid, et me ei ole raamatupidajad, jätke meid rahule.”* (Kangro, 2007)

Salumetsa artiklis räägib Kangro, et seni moodustus ETV saadete ja projektide hind osaliselt rahalistest kuludest (honorar, töötasud, komanderingukulud ja nii edasi) ja osaliselt tehnilise ressursi tundidest, siis nüüd kehtestatakse igale ETV-sisesele teenusele hind, mille alusel produtsent teenust ostab.

Üleminek peaprodutsentide süsteemile, täielikule kulude arvestusele on osa reformist. Iga asjale tekib hind, tellija ja maksja. Niisugune süsteem on Lääne telejaamades juba ammu,” kinnitas Kangro. (Pärnu Postimees, 1999)

Reformikava “Produtsentide süsteem” elluviimist alustati 1999. aastal ning kokkuvõtlikult oli selle sisu:

- organisatsiooni korrastamine eesmärgiga optimeerida kulusid
- tõsta programmi kvaliteeti
- muuta ETV omaaegsest kohmakast riigiasutusest kaasaegseks ja reageerimisvõimeliseks meediaorganisatsiooniks.

Koosseisulised toimetajad, režissöörid ja assistendid lahutati alates 1999. aasta septembrist oma senistest toimetustest ja asetati niinimetatud ETV-sisese vabaturu tingimustesse. (Kangro, Viita, Krimm, 2000) Produtsendisüsteem pidi looma olukorra, kus kõige suurem otsustuspädevus ja samas ka vastutus on produtsendil.

“Omaaegsest tegevusmudelist, kus ETV eelarve planeeriti tsentraliseeritult katma kõikide struktuuriüksuste kulusid, pidi reformide tulemusel kogu saate tootmises osalev raha liikuma läbi produtsentide, kelle käes on projektide eelarved. Projekti produtsent loob ise tootmisskeemi, kus ta tunnetab täpselt rahakasutamise protsessi.” (Kangro, Viita, Krimm, 2000)

ETV saateid hakati toota ja hankima projektieelarvete baasil, millest grupeeritult moodustuvad alajaotuse (produtsendigruppide, toimetuste) eelarved. Viimaste täitmist pidid hakkama kontrollima toimetuse peaprodutsendid. Valdkonna peaprodutsendid vastutasid omakorda programmidirektori ja sealt edasi juhatuse ees. Peaprodutsent saab sisulise ja mahulise tellimuse teatud liiki programmi tootmiseks ning selleks eraldatakse talle eelarverahad. Peaprodutsent valib projektide tegevprodutsendid konkursi korras, mis võivad vastavalt projekti spetsiifikale olla kas avalikud või kinnised. Konkursside eesmärk on sõeluda välja parimad võimalikud tegijad ja arvestada ideid ka väljaspool ETV-d olevat turgu. (Kangro, Viita, Krimm, 2000)

ETV tollaegsed otsustajad on tunnistanud BBC-lt eeskuju võtmist. Tagantjäreli ollakse sellega ka rahul: *“Teised hakkasid siis BBC pealt järgi tegema, nii meiegi. Nii et see, mis meie (mina, Anneli Viita ja Tarmo Krimm põhiliselt) 90ndate lõpus käima lükkasime,*

ongi nüüd sealmaal umbes. Raskesti, aga siiski läks, sest asi on loogiline.” (Kangro intervjuu, Matiisen, 2004)

1.2.1. ETV produtsendi amet täna

Oma seminaritöös Eesti Televisiooni produtsentide süsteemi uurides selgus, et sarnaste ametinimetuse all tegelevad tihti väga erinevate tööülesannetega inimesed. Ka ei suudetud konkreetselt defineerida, kes on Eesti Televisiooni produtsent. ETV juhatuse esimehe arvates peaks Eesti Televisioonis – või siis peale ühinemist Rahvusringhäälingus – läbi viima produtsentide atesteerimised, et organisatsioonisisest pilti korrastada.

Eesti Televisiooni produtsenti defineerides jaotati ametikoht kolmeks erinevaks produtsenditüübiks.

Esiteks tehnilised produtsendid, kelle ülesanne on hallata lepinguid ning täita aruandlust (saadete sisupoolde nemad ei sekku).

Teiseks on ainult produtsentidena tegevad inimesed. Nad viivad läbi suurprojekte või on ka jooksvalt ühe saate juures (produtsendid, kes saadete otsese sisupoollega ei tegele, ent hoiavad jooksvalt meeskonda töös ning sekkuvad siis, kui sisupool nõuab produtsendi otsuseid).

Kolmandaks on Eesti Televisioonis tööl produtsent-toimetajad, produtsent-režissöörid, kes täidavadki saate juures kaksikrolli (Tegelevad otseselt sisuga, kuid samas hoiavad korras ka saate rahalist poolt ja tegelevad aruandlusega. Need produtsendid on väljakasvanud toimetajatest, kellele koos produtsendisüsteemi loomisega lisandus ka produtsendifunktsioon).

Siiä loetelule võib veel tinglikult lisada neljandaks produtsentide liigi – programmitellijad, kelle tööülesanded kattuvad vahel produtsentide omaga ning kes ka vahel ise saateid produtseerivad.

Eesti Televisiooni produtsent saab sekkuda programmikoostamisse, pakkudes välja saateideid. Samamoodi tegelevad saateideede leidmisega tellijad, kes siis esitavad

produtsendile ka lõpliku tellimuse. Samas, täitmaks Eesti Televisiooni avalik-õiguslikke funktsioone, on paljud teemavaldkonnad juba ettemääratud ja see annab nii produtsendile kui tellijale suhteliselt piiratud tegevusvabaduse.

Produtsendil on õigus valida endale ise saate meeskond (kasutades selleks siis eelkõige Eesti Televisioonis olevat tööjõudu ning vajadusel kaasama ka väljast). Piiranguid seab ETV produtsendile töötamine ühe kanali raames; samas nimetatakse ka laiemaks piiranguks Eesti väiksust – valikuid tuleb teha samade inimeste hulgast ja teletöötajate ring on väike.

1.3. Produtsendiamet teletootmisturul

1.3.1. Produtsendiameti tekkimine teletootmisturul

Produtsendiameti tekkimise algusaastatel tähendas saadete tootmise tellimine enamasti sõltumatutelt produtsentidelt neile tootmise rahastamiseks sponsorite otsimise lubamist või reklaamiskundide müüa andmist. Jüri Piheli meenutuste järgi olid produtsendid kuni 1990ndate teise pooleni põhimõtteliselt nagu müügiesindajad (Paide, 2006). Šein on Suures Teleraamatus märkinud, et kuna eetrisse jõudsid tihti lihtsalt need saated, mille tootmiseks raha leiti, siis jõudis televaatajateni ka palju nõrka ja juhuslikku toodangut.

1990. teisest poolest toimus produktsioonifirmade ja produtsendiameti edasine areng. Paide töös märgivadki mitmed täna tegutsevad teleprodutsendid oma tegevuse alguseks 1996. aasta. Paariaastast ajavahemikku 1996-1998, nimetab ka täielikult omatoodangu eest vastutatavate produtsentide tekkimise ajaks ka TV3 endine programmidirektor Jüri Pihel (Paide, 2006).

Paide sõnul tingis müügiesindajast produtsendiks arenemist peamiselt kaks tegurit: esiteks produtsentide enda initsiatiiv areneda ning saada ettevõtjateks, teisalt aga muutsid telekanalid oma poliitikat äri ajamisel ja programmi koostamisel. TV3-s lõpetati ise saadete tootmine päevapealt ning senistest teletöötajatest said ettevõtjad poolsunniviisiliselt.

Kuna aga 90. lõpus telejaamad investeerisid omasaadete programmi, siis aitas see kaasa produktsioonifirmade arengule. 2000. aastal loodi ka Teletöötajate Liit, mis tegutses vaid paar aastat. Sinna kuulusid produtsendid nagu Raivo Lugima, Kaupo Karelson, Kiur Aarma, Tõnis Haavel, Urmas Reitelmann, Toomas Kirss, Kalle Mälberg, Toomas Lepp, Teet Margna, Ülari Kirsipuu ja Tiit Rammo (Šein, 2005)

Kuid investeeringutele vaatamata vähendati omasaadete arvu ning tegevuse lõpetas ka TV1. Erakanalite ratsionaalsem käitumine andis tõuke ka muutusteks produktsiooniturul. Nii liitusid Tõnis Haavli ja Kiur Aarma loodud Ruuduga Kaupo Karelsoni ja Teet

Margna produktsioonifirmad. Rohkem ei ole sellised liitumisi toimunud, ent näiteks nii BEC kui ka Filmimees on palganud püsitöötajaid ja soetanud tehnikat, eristudes nii sarnaselt Ruuduga 1-2 produtsent-osanikuga produktsioonifirmadest (Paide, 2006).

2002. aastal sarnaselt telemaastiku stabiliseerumisele, stabiliseerus ka produtsentide erasektor. 2000. aastate alguses loobusid erakanalid ka ise saadete tootmisest; produktsioonifirmade toodangumaht kasvas kiiresti: 2002 aastal 1350 tundi, 2003. aastal 2565 tundi ning 2004. aastal 5538 tundi. 2005. aastal tootis sõltumatu sektor 26% kogu Eesti teletoodangust (Šein, 2005).

Paide nimetab oma eelmise aasta uurimuses olulisemad tegijad, keda produtsendid mainivad (Mirme, Piheli, Suviste, Karelsoni, Lugima, Margna intervjuud, Paide 2006). Need on: BEC, Ruut ja Filmimees, ning ülejäänute seas mainitakse Osakonda, Teet Margnat, Starlite Agencyt, RistiGruppi, AA Visiooni, Motionheadsi ja ka NBN-i, Tiina Parki ja Maurumit.

1.3.2. Produtsendiamet Eesti teletootmisturul

Olavi Paide küsitles oma bakalaureusetöös „Produtsendi mõiste ja roll Eesti teletootmisturul” suuremate Eesti produktsioonifirmade juhte ning ka teisi teletöötajaid, et saada produtsendiametile ka kõrvaltvaataja pilku. Paide valimisse kuulusid:

Jüri Pihel – TV3 programmidirektor (praegu vastutab samade ülesannete eest Toomas Vara)

Olle Mirme – Kanal 2 programmidirektor

Kaupo Karelson – produtsent produktsioonifirmas „Ruut”

Raivo Suviste – töötab produtsendina produktsioonifirmas BEC (Baltic Entertainment Company) (Baltic Video AS, OÜ Studio 3); on firma ainuomanik.

Teet Margna- töötab omanimelises endale kuuluvas produktsioonifirmas (OÜ Gordon Grupp).

Raivo Lugima – töötab produtsendina produktsioonifirmas Filmimees (OÜ Filmimees); on firma ainuomanik.

Mart Normet – töötab produtsendina produktsioonifirmas Ruut

Maire Radsin – töötab režissöörina Eesti Televisioonis
Margus Malm – töötab vabakutselise kaameramehena
Hannes Võrno – Saatejuhte nii TV3 kui ETV ekraanil.

Paide uurimusest selgus, et produtsendiametit mõistavad teletöötajad üheselt: produtsent on loominguline ettevõtja, kes arendab kas oma või teiste suurprojekte, müüb neid telekanalitele ja seejärel juhib nende teostamist oma moodustatud meeskonna poolt. Produtsent juhib kogu tööd ning tema otsuseid peetakse saatemeeskonna poolt ülimuslikeks.

Sõltuvalt oma huvidest ja oskustest võib produtsent täita meeskonnas veel rolle, olles näiteks tegevprodutsent või toimetaja. Produtsent võib peale projekti käivitamist käituda erinevalt: ta võib jätta igapäevase saatetootmise meeskonnale, aga võib ka ise kaasa lüüa. Nii või teisiti, produtsent vastutab kõikide tootmise aspektide eest.

Produtsendi suur võim seab kõrged nõudmised ka tema isikuomadustele: produtsent peab olema laia silmaringiga ja hea suhtlemisoskusega tark ja loominguline liider, kellel peab olema tingimata hea ülevaade telespetsiifikast ja hea oleks, kui ta oleks ka ise väljakasvanud mõne muu teleameti pealt.

Telekanali jaoks on väga tähtis produtsendi usaldusväärsus ja vastutusvõimelisus, sest sellal kui kanal on langetanud otsuse mingi saatesarja tootmiseks, on edasine kontroll protsessi üle produtsendi käes. Produktsioonifirmad sõltuvad kanalist majanduslikult ja nende jaoks on väga oluline tellimuste saamine, produtsentide vaheline konkurents on aga telekanalile kasulik. Sõltumatu produtsent kanalite programme suunata ei saa, samas on tal suur tegutsemisvabadus juba endale teha antud saadete juures, programmijuhid sekkuvad tavaliselt ainult siis kui tellitud saade ei vasta nende ootusele või vaatajanumbrid langevad. Produtsent lähtub oma töös peajasjalikult kanalite tellimustest, mida omakorda mõjutav vaatajate arv – sellest sõltub kommertskanalite sissetulek.

Produtsendi motivatsiooniks on ettevõtjale isoomulik soov teenida kasumit ning loomeisikule tüüpiline soov eneseteostuse järele; sõltuvalt produtsendist on üks või teine soov prevaleeriv.

2. UURIMISTEEMA -JA MEETOD

2.1. Uurimisteema

Bakalaureuse töö pealkiri on „Eesti Televisiooni produtsendiamet võrdluses produtsendiametiga teletootmisturul”. Antud uurimuse peaesmärk on võrdlus nn majasiseste (*inhouse producer*) ja sõltumatute produtsentide (*independent producer*) vahel: millised on igapäevased tööruutiinid ja kui suures osas mõjutavad produtsendid saateid, mida me lõpuks näeme.

Antud bakalaureusetööle valmis ka eelnevalt ettevalmistav seminaritöö (Vaitmaa, 2007), mis kaardistas Eesti Televisiooni produtsentide süsteemi. Bakalaureusetöö kõrvutab seal saadud tulemused eelmisel aastal valminud uurimusega, mis andis ülevaate Eesti Teletootmisturust (Paide, 2006)

2.2. Uurimisküsimused

Uurimisküsimused jagunevad kahte: ajaliselt tagasivaatavateks ja tänast situatsiooni kaardistavateks. Ajaline tagasivaadete selle töö puhul on oluline, kuna aitab mõista tänast süsteemi.

- Kuidas mõistetakse produtsendirolli Eesti Televisioonis ja Eesti teletootmisturul (millised ülesanded on sarnased, mis on erinev)
- Millised on produtsentide tööülesanded; kuidas suhestub produtsendiamet teiste teleametitega? (Produtsent ka mitmikrollis: toimetaja-produtsent, toimetaja-saatejuht jne.)
- Milline on produtsendi roll saate tootmisel ja milline on tema panus teleprogrammi kujunemisel? Võrdlus Eesti Televisiooni produtsendi ja sõltumatu produtsendi vahel.
- Mis produtsenti tema töös suunab, piirab, motiveerib?

2.3. Uurimismeetod

2.3.1. Meetodi kirjeldus

Uurimismeetod on kvalitatiivne, põhinedes süvaintervjuudel. Teema kohta puuduvad head kirjalikud allikad ning parim viis saamaks aimu, on küsitleda just igapäevaselt oma tööd tegevaid inimesi. Antud töö raames on eraldi küsitletud vaid Eesti Televisiooniga seotud inimesi, võrdlusmomendiks vajalik materjal on saadud Olavi Paide eelmise aasta tööst, kus on tehtud põhjalikud süvaintervjuud produtsentidega teletootmisturul.

Intervjuud lepiti kokku telefoni teel ning viidi läbi intervjuerijale ja intervjueeritavale sobivas kohas, kas töökabinetis või kohvikus. Keskmise intervjuu kestvusaeg oli 40 minutit. Lisades äratoodud intervjuude tekstid on äratoodud pea muutmata kujul, tsitaatidena kasutatud intervjuu katkeid on kohandatud, andes edasi öeldu mõtet ning välja jättes kõnekeelele omased sõnakordused.

2.3.2. Valim

Valimi koostamisel sai määravaks erinevad kriteeriumid.

Esiteks oli vaja inimesi, kes oskaksid anda ülevaate produtsendisüsteemist ka tagasivaates ning kes räägiksid ka ideelistest tagamaadest, nii näiteks kuuluvad intervjueeritavate hulka ka praegu ETVga otseselt mitte seotud Tiina Kangro (ETV juhatuse esimehe kohusetäitja aastatel 1999-2000) ja Ilmar Raag (ETV juhatuse esimees 2002-2005), kes produtsendisüsteemi loomise ja rakendamise ajal tegutsesid peamiste ideoloogidena.

Teiseks oli ETV süsteemi kaardistamiseks vaja küsitleda tänaseid tegutsejaid, kes on igapäevaselt süsteemis sees. Olen kaasanud ETV-sisese produktsiooniga tegelevaid inimesi erinevalt tootmisetappidelt. Lisaks produtsendi ametinimetust kandvatele inimestele, tegutseb Eesti Televisioonis ka produtsent-toimetajaid ja produtsent-režissööre. Ka olen kaasanud oma töösse programmitellija, et saada lisaks produtsentide vaatenurgale ka programmitellija oma.

2.3.3. Intervjueeritavate tutvustus

Järgnevalt annan ülevaate intervjueeritavatest.

Ainar Ruusaar

ETV juhatuse esimees (1 jaanuar 2006 kuni 1 juuni 2007)

Esimese saate tegi ETV-s 1991. aastal; tööle tuli 2003 aastal. 2006 aasta esimest jaanuarist kuni ühendatud rahvusringhäälinguloomiseni 1. juunil 2007 on Eesti Televisiooni juhatuse esimees.

Ilmar Raag

ETV juhatuse esimees aastatel 2002-2005. ETV-s alustas filmisaadete tegemisega. Õppis Tartu Ülikoolis kunstiajalugu, täiendanud ennast Pariisis ning magistrikraadi saanud Ohio Ülikoolis. Teinud ka erinevaid filme, uuemad nendest on „August 1991” ja „Klass”.

Gerda Kulli-Kordemets

Programmitellija

Eesti Televisiooni tuli tööle 1985ndal aastal, sattus siia läbi assistentide kursuste. On olnud siia ETV-s tööl (aastatel 1993-1998 töötas mujal, kirjutavas pressis) ning teinud erinevaid teleamateid, olnud nii assistent, toimetaja, produtsent kui ka peaprodutsent. Nüüd töötab kultuurisaadete programmitellijana.

Õie Arusoo

Produtsent-toimetaja (loodussaade Osoon)

Töötab Eesti Televisioonis aastast 1970. Alguses tegi lastesaateid ja haridussaateid, põhilisteks teemadeks olid kirjandus ja kunst. Produtsendiks sai koos produtsendisüsteemi loomisega.

Ene-Maris Tali

Produtsent

Töötab Eesti Televisioonis aastast 1975. On töötanud kõikides toimetustes (Välja arvatud uudistetoimetus) ja teinud väga erinevaid saateid. Koos produtsendisüsteemi tulekuga sai temast toimetaja-produtsent. Olnud paljude suurprojektide produtsent (Näiteks “Jõulutunnel”, “Kas me sellist Eestit tahtsimegi?” jne.)

Renita Timak

Produtsent-toimetaja

Tuli Eesti Televisiooni tööle 1986. aastal; koolitustega tegelevasse metoodika osakonda. 1987ndast aastast hakkas ka saateid tegema, esimeseks saateks oli “Mõtleme veel”. On teinud hulgaliselt poliitika-ja valimissaateid, töötanud palju koos Mati Talviku ja Indrek Treufeldiga. Aastatel 2000-2005 oli elusaadete peaprodutsent, praegu tegeleb rohkem toimetajatööga.

Tiina Kangro

Produtsendisüsteemi algataja, Eesti Televisiooni juhatuse esimehe kohusetäitja aastatel 1999-2000. Eesti Televisiooni tuli tööle 1986ndal aastal, telesaateid teeb oma produktsioonifirma „Haridusmeedia” alt, tänaseks põhitöökohaks on Tallinna Linnaleht, mille peatoimetaja ta on.

Andres Arro

Produtsendiüksuse juht alates 2005. aastast. Programmijuht 2006ndast aastast. Lõpetas Tallinna Pedagoogikaülikooli telerežii, produtseerinud mitmeid filme.

Piret Priisaar

Produtsent

Tuli ETV-sse tööle 1999ndal aastal. Varem oli töötanud raadios. Ta on algusest kuni tänase päevani „Pealtnägija” produtsent ning sealt kõrvalt produtseerinud kui muid saateid, näiteks käima lükanud Maire Aunaste saate „Meie” jne.

Kaspar Kaljas

Sõltumatu produtsent, oma firma „Kopli Kinokompanii”. Produtseerinud saateid nii Eesti Televisioonile (Teatriaasta projekt „Teatriaasta 12 kuud” aastal 2006) kui ka erakanalitele produktsioonifirmade alt (Teleproduktsioonifirma Ruut, „Eesti otsib superstaari”)

2.3.4. Küsimustiku ülesehituse tutvustus

Küsimustik on universaalne, ent intervjuukäigus ja vastavalt intervjueeritava positsioonile muudetav.

Küsimustik koosneb erinevatest teemaplokkidest, mis aitavad meil mõista nii intervjueeritavat inimest (tööstaaž, tehtud projektid, tulevikuvaated), kui saada ülevaade ka intervjueeritava hinnangutest ja arvamustest ETV produtsendisüsteemi kohta (kuidas süsteem töötab, millised on produtsentide tööülesanded, mida intervjueeritav süsteemist arvab).

3. TULEMUSED

3.1. Producersiamet Eesti Televisioonis ja teletootmisturul: producersi tööülesannete võrdlus

Ideaalse producersi kuvand on kõikidel intervjueritud teletöötajatel silme ees: see on inimene, kes joonelt tunneb ära head ideed, oskab koostada omavahel toimiva meeskonna saate tootmiseks, jälgib eelarvet ja vaatab kogu tootmise jooksul, et kõik sujuks parimal võimalikul moel.

Siiski, producersi ameti vaatlemisel teletootmisturul ja riigiteleviioonis joonistusid välja erinevused producersiameti defineerimisel. Olavi Paide uurimustööst selgub, et sõltumatud producersid mõistavad oma ametit üsna üheselt: *“Producers on telemeeskonna tähtsaim isik, producers juhivad meeskonnatööd ning vastutavad ideede teostuse eest.”* (Paide, 2006) Sõltumatud producersid ise defineerisid oma tööd läbi tegevuste ja funktsioonide: ideede leidmisest kuni projekti lõpule viimiseni; kanalite programmitellijad tõid välja aga ka vastustuse-mõõtme, nende silmis on producers eeskätt see, kes lõplikult toote eest vastutab.

Eesti Televisiooni producers on Eesti Televisioonile töötav producers (*inhouse producer*), kellel on otseselt seotud oma tööandjaga. Üheltpoolt iseloomustab ETV producersi kindlustunne suure organisatsiooniga palgasuhtes olekust, teisalt aga piirab tema loomingulist vabadust see, et ta peab ainult ühe kanali raames töötama. Ühtset definitsiooni Eesti Televisiooni producersil ei ole, seda just seetõttu, et ametinimetust “producers” kannavad väga erinevate töökohustustega inimesed. Küll aga joonistusid välja erinevad producerside tüpaažid, kes kõik kannavad mingis vormis ametinimetust producers, ent kelle töökohustused on erinevad.

Nii näiteks jäädakse ETV-s pisut hätta ka majasisese producersi rolli ja mõiste defineerimisega. *“Kuna ta kõik niimoodi kampaaniaviisi tekkis, siis minu meelest sellest ongi nagu selline probleem, et... meil tol ajal jäi see etapp vahele, et me oleks*

läbirääkinud, et mis see täpselt siis on.” (Kordemets, 2007) Ka ei oska tänast Eesti Televisiooni produtsendiametit üheselt lahti seletada ETV juhatuse esimees, kelle sõnul tuleks produtsendiameti ühtlustamiseks võimalikult ruttu teha produtsentidele koolitusi ja atesteerimisi. “Kuna me seda koolitust ja atesteerimist ei ole teinud, siis on produtsente, kes seda rolli mõistavad väga erinevalt. On produtsente, kes on samal ajal toimetajad, on produtsente, kes on samal ajal ka saatejuhid ja tegelikult kõik see pärsib ka seda produtsendi tööd.” (Ruussaar, 2007)

Järgnevalt võrdlen erinevusi sõltumatute produtsentide ja nn majasiseste produtsentide töös.

Produtsendi tööülesannete hoomamiseks palusin Eesti Televisiooni produtsentidel – sarnaselt eelmisel aastal läbiviidud sõltumatute produtsentide uuringuga – määratleda ETV produtsendi tööd läbi kolme märksõna: loominguline, korralduslik ja äriline.

3.1.1. Loomingulise, korraldusliku ja ärilise vahekord

Vaadeldes produtsendi tööd läbi nende kriteeriumite, joonistus välja oluline erinevus. Sellal kui ETV produtsendid loevad ennast eeskätt korraldavateks, siis, nagu näitavad eelmisel aastal tehtud Olavi Paide uurimustöö tulemused, produtsenditöö põhiohk teletootmisturul langes kindlalt ärilisse sektorisse.

Oluliseks või siis võrdselt tähtsaks teiste märksõnadega pidasid seda enamik intervjuueeritavatest: Kanal 2 programmidirektor Olle Mirme, Ruudu produtsent Kaupo Karelson, Filmimehe omanik Raivo Lugima, BEC-i omanik Raivo Suviste, Ruudu produtsent Mart Normet, kuid ka saatejuht Hannes Võrno ja kaameramees Margus Malm.

Loomingulisus oli reeglina teisel kohal, esikohale seadsid loominguksuse vaid TV3-e endine programmidirektor Jüri Pihel ja režissöör Maire Radsin. *“Võimalik, et selle põhjuseks on põlvkonnaerinevus: režissöörikoolitusega Piheli ja Radsini taust kommertstelekanalite eelsest loometööst Eesti Televisioonis”* (Paide, 2007).

Kuid ka teised sõltumatud produtsendid pidasid loominguksust oluliseks, jättes viimasele kohale korralduslikud ülesanded – korralduslik pool oli produtsentide puhul ka reeglina see, mida delegeriti tegevprodutsentidele või muudele abilistele.

Eesti Televisiooni produtsentide puhul olid tulemused vastupidised: enamus vastanutest seadis esikohale just korralduslikud jooned. Nii nimetasid korralduslikke omadusi kas kõige olulisemaks või üheks olulisemaks kriteeriumiks näiteks Ilmar Raag, Gerda Kulli-Kordemets, Õie Arusoo, Renita Timak, Andres Arro ja ka Piret Priisaar.

Kõige vähem peeti Eesti Televisiooni äriliseks, seda just selletõttu, et klassikalises mõttes rahahankimisega produtsent ei tegele. *“Igal juhul äriks ta kindlasti ei ole, mingit äri siin ei toimu”* (Priisaar, 2007).

Produtsendi kui loomeinimese rolli suhtuti aga erinevalt. Seda peetakse küll oluliseks kriteeriumiks, ent reeglina seostatakse mõistet “loominguksus” kas toimetaja- või režissööritööga. Seega inimesed, kes töötavad näiteks toimetaja-produtsendina näevad produtsenditöös vaid korralduslikke ja ärilisi ülesandeid. *“Kuna ma olen nagu ühes isikus*

nii toimetaja kui produtsent, siis loomingulise osa tööst ma panen selle toimetajatöö arvele, aga kui ma teen ärilist ja raamatupidamispoolt, see seda loen ma produtsenditööks” (Arusoo, 2007)

Siiski, on ka neid, kes kõiki neid kolme omadust oluliseks peavad. Renita Timak toob produtsendiameti defineerimiseks võrdluse teatridirektoriga: *“Produtsent ideaalis on nagu teatridirektor, et ta ei saa olla päris idioot sellel alal, mida ta juhib. Teatridirektor võiks ikkagi kunstist aru saada. Aga tema töö ei ole looming, see on pigem selline korraldav ja majanduslikult mõtlev. Et ütleme ideaalne produtsent peaks olema see, kes suudab korraldada asju ja hankida raha nii, et loomingulised inimesed saaksid töötada.”* (Timak, 2007)

Seda, et olulised on siiski kõigi kolme omaduse kooseksisteerimine, möönab ka eelnevalt ärilist külge esikohale seadnud Olle Mirme. *”On kogemusi, kus [---] produtsent [---] mõtleb ainult raha keeles, mis on kindlasti kommertstelevisioonis oluline, aga mulle on ahistav, kui ma ei näe sädet silmis.”* (Mirme intervjuu, Paide, 2006).

3.1.2. Produtsenditöö etapid

Produtsenditöö erinevad etapid on nii majasisestel kui sõltumatutel produtsentidel üsna sarnased. Paide võtab oma töös teleturul tegutseva produtsenditöö etapid kokku järgmiselt. *“Uute saateideede väljamõtlemine, seejärel nende tutvustamine ja müük kanalile, siis idee taha toimiva meeskonna loomine, omakorda idee mahamüümine meeskonnale ja selle tööle rakendamine”*(Paide, 2006). Paide töö kohaselt võib hiljem, kui projekt on juba töös, produtsent jääda kas kõrvaltvaatajaks või anda oma töö edasi tegevprodutsendile, jälgides ise tootmist kõrvalt. *“Produtsent on tegelikult oma töörollis 24 tundi päevas tootmise käigus, sest tootmine peab toimuma tõrgeteta ja kuigi tal ei pruugi olla otseselt igapäevast ülesannet saate juures, peab ta olema valmis lahendama probleeme, mis takistavad saate valmimist.”* (Karelsoni intervjuu, Paide 2006).

Produtsenditöö ETV-s sarnaneb produtsenditööle Eesti teletootmisturul: produtsendid käivad oma ideed välja tellijatele või siis tellijad annavad tellimuse mingiks saate tootmiseks. ETV neli programmitellijat vastutavad erinevate valdkondade eest

(kultuurisaated, meelelahutus ja elusaated). Kultuurisaadete programmitellija Gerda Kordemetsa sõnul antakse tellimusi väga erinevate kriteeriumide kohaselt: kas on vajadus mingi teema järele või siis vajavad rakendamist mõned ETV töötajad. *“Ma võin tellimuses produtsendile ära anda suunitlused nii suures ulatuses kui ma tahan. Või siis ma anda tellimuse, et praegu on režissöör X praegu töötu ja ma tahan saada saadet, mille režissöör oleks X, aga muid juhiseid produtsendile ei anna.”*

Siiski, lisandub ETV produtsentidele kohustus pidada väga korrektset aruandlust, nii kuulub ETV produtsenditöö juurde märksa enam bürokraatiat kui on seda sõltumatutel produtsentidel.

3.1.3. Produtsendi erinevus tegevprodutsendist ja toimetajast; produtsendi mitmikroll

Teletootmisturul näib olevat produtsendi ja tegevprodutsendi või toimetaja vahe selge: tegevprodutsent on reeglina mitteloominguline palgatöötaja, kes allub produtsendile. Samamoodi allub produtsendile ka toimetaja. *“Üldjuhul on tegevprodutsent palgatöötaja, kes korraldab võtteid, ettevalmistust ja montaaži vajadusel. Ja kes täidab produtsendi antud korraldusi.”* (Karelseni intervjuu, Paide 2006) *“Produtsent on toimetaja ülemus, kellel on suurem vastutus saate üldise näo, eelarve ja tuleviku vaatevinklist.”* (Normeti intervjuu, Paide 2006)

Küll aga ei joonistu nii selge rollierinevus välja ETV töötajate puhul. Nii sarnanebki produtsendiamet ETV-s pigem tegevprodutsendi ametile. *“Kuna meil on suur maja ja produtseerimisel on vaja hästi palju nagu bürokraatiat läbida, on tegelikult enamus produtsente nagu tegevprodutsendid.”* (Arro, 2007)

ETV-s on ka palju produtsente mitmikrollis, jagades ennast toimetaja-ja produtsenditöö vahel. Igapäevaselt nii toimetaja kui produtsenditööd tegeva Õie Arusoo sõnul on vahel raske kahe erineva rolli vahel vahet teha. *“Raske on tõmmata konkreetset piiri produtsenditöö ja toimetajatöö vahele. Kui ma juba tööl olen, siis mis hetkest ma teen produtsenditööd ja mis hetkest ma teen toimetajatööd? Aga põhimõtteliselt olen selle enda jaoks nii määratlenud, et kõik sisuline – teemade otsimine ja väljapakumine, et see*

on toimetajatöö.” (Arusoo, 2007).

Sarnaselt eristavad ka teised ETV töötajad produtsenditööd muudest ametitest: toimetaja on pigem saate sisuga töötav inimene, produtsent vastutab pigem korralduslike asjade eest. *“Toimetaja on see, kes vastutab ja tegeleb saate sisuga. Produtsent on projektijuht, tema tegeleb kõigega. Nii et produtsent on vastutav selle oma tiimi eest, tema pakub välja ka esmase idee, tema saab tellimuse ja tema koostab tiimi, valides välja parimad antud töö jaoks.”(Tali, 2007).*

Nii toimetaja kui produtsendina töötanud Renita Timaku sõnul ühes isikus produtsendi ja toimetajana töötamine tekitab teatud vastuolu: tihti võib produtsent-toimetaja leida end iseendaga läbirääkimisi pidamas. *“Toimetaja huvi on, et saade oleks sisuliselt hästi huvitav; toimetajale meeldiks, kui kõiki saateid tehakse pool aastat, et oleks aega süveneda ja erinevaid lahendusi katsetada... aga produtsent ei saa seda igakord lubada. See on nagu iseendaga läbirääkimise küsimus.” (Timak, 2007)*

Siiski, Eesti Televisioonis töötavad paljud samal ajal produtsentide ja toimetajatena; seda tihti aga olude sunnil, et välja teenida arvestatavam kuupalk. *“Ma saan aru inimestest. Iga inimene ju töötab siin majas ent kuna palk ei ole suur, siis kaua sa siis siin nende kopikate eest teed? Seega on mõistetav, miks tehakse teisi asju juurde.”(Priisaar, 2007)*

“Ma teen topeltööd. Ma teen täiskohaga produtsenditööd ja ma teen täiskohaga toimetaja tööd, ei saa ju poolikult teha. [...] Aga palka saan poole eest, kahe täiskoha eest nagu maksta ei saa. Ma võiksin ju endale võtta – keegi ei keela – ma võiksin võtta endale produtsendi kõrvale, aga see tähendab kohe seda, et ma peaksin leidma selle raha. Kust ma selle raha leian, kas ma võtan mõnelt autorilt ära või võtan mõnelt režissöörilt vähemaks või kellelt või kust?” (Arusoo, 2007)

Siiski, kuigi näib, et toimetaja-produtsendi puhul on tegemist hädalahendusega, võib see mõnel juhul ennast ka õigustada: näiteks nii saab inimene võimaluse keskenduda ühele teemale ja olla ühe projektiga algusest lõpuni igapäevaselt seotud. *“Meie oludes on see nagu loomulik, et üks inimene teeb mitut asja. Et seda võib teha, kui sa ennast ei killusta, sest erinevates valdkondades töötada ei ole hästi võimalik, et jõua jälgida.” (Timak,*

2007).

Ainar Ruussaare arvates peaks produtsent olema toimetajast-režisöörist eraldiseisev isik; seda eeskätt sellepärast, et aja jooksul on produtsendi tööülesanded keerulisemaks läinud.

“Kõige enam häirib produtsendi haldussuutlikkuse probleem. Kui teha mitut asja korraga siis kõige viimasena tahab ta teha seda paberitööd ja sellest tulevad viivitused, võlgnevused, pahandused, karistused. Ideaalis peab produtsent olema see, kes teeb ainult produtsentitööd ja palkab saatele toimetajad, valib saatejuhid, on saate sünnist kuni surmani see, kes saate mitte sisulise, vaid vormilise poole eest vastutab.” (Ruussaar, 2007)

3.1.4. Produtsentide spetsialiseerumine

Enne kui hakata kitsamalt lahkama sõltumatute produtsentide ja majasiseste produtsentide spetsialiseerumist, tuleks korraks heita pilk telemaastikule tervikuna. Kuna erakanalid rõhuvad rohkem meelelahutuslikule programmile ning ETV-l on avalik-õigusliku telekanalina täita kogu ühiskonda ühendav ja kajastav roll, siis on produtsentidel riigitelevisioonis ja kommertsalustel töötavates erakanalites täita väga erinev saate-ampluaa. Seega vastasid ka ETV töötajad spetsialiseerumise küsimusele läbi teise vaatevinkli kui produtsendid teletootmisturul.

Olavi Paide vaatlleb oma eelmise aasta lõputöös produtsentide spetsialiseerumist läbi erinevate žanrite, mina oma töös lisan sellele teemadepõhise ja kinnistunud suhte-eelistustele rajaneva spetsialiseerumise; mõlemad on Eesti Televisiooni produtsentide hulgas esindatud.

Paide vaatlleb oma töös produtsentide žanrilist spetsialiseerumist, saades vastuseks, et sellal kui telejaamade programmitellijad pigem seostavad teatud produtsent mõne kindla saatetüübiga, siis produtsendid ise seda reeglina tunnistada ei taha. Nii on Kanal 2-e kui TV3 programmitellijate meelest sõltumatud produtsendid žanrilisest spetsialiseerunud ning otsides mingile formaadisaatele tootjat, teavad tellijad, kellest (või millisest firmast) võiks saada antud saatele parim teostaja. *“Kui vajame studioshow`d, siis alustame*

kolmikus Ruut-BEC-Margna ja Filmimees jääb välja, kui on vaja reality`t, võib-olla Ruut ja Filmimees, aga Margna ja BEC jäävad kaugemale. Ja see spetsiifika on teletootja enda kujundatud.” (Mirme intervjuu, Paide 2006)

Paide märgib oma töös ära ka selle, et väiksemad tootjad pelgavad spetsialiseerumist, kuna see seab neid uute projektide saamisel halvemasse olukorda. Suuremad tootjad on aga veendunud, et spetsialiseerumist enam Eesti telemaastikul ei ole, ehk ka samal põhjusel, et ei taha panna ennast olukorda kus tellija arvab, et nad mingit teistlaadset formaati ei soostuks tegema.

Eesti Televisioonis toodetakse väga eriilmelisi saateid. Ma jätan oma töös žanrilise spetsialiseerumise vaatlemata, sest peaaesjalikult kerkisid esile teised märksõnad: teemadepõhine spetsialiseerumine ning eelistuste tegemine inimsuhete ja juba toimivate tööruutide põhjal.

Käsitledes teemapõhist spetsialiseerumist tuleks märkida seda, et teatud huvidega inimesed on ajajooksul koondunud just Eesti Televisiooni; riigiteleviioon on tihti ainus koht, kus saab teha saateid kitsamaid eluvaldkondi käsitlevatel teemadel (kultuur, kunst, teatud haridusteedad jne). Seega on töötav Eesti Televisioonis hulk inimesi, kellele ongi südamelähedased teatud tüüpi teemad. *“Ma iialgi ei hakkaks tegema meelelahutus- või muusikasaadet. Ma ei tunne seda ala ega inimesi, kes on nendes valdkondades tegevad.”* (Timak, 2007)

Eesti Televisioonis on välja kujunenud teatud teemakesksed produktsioonirutiinid, samad inimesed teevad tihti aastaid sama saadet, tekitades olukorra, kus teised produtsendid hoiavad teadlikult nendest teemadest eemale. *“Näiteks saade Ajalik ja Ajatu on teinud kaua aega sama tegijad. See tähendab, et sellist kristlikku kultuurisaadet tellitakse talt. Järelikult mulle ei tulda seda pakkuma, kuigi ma arvan, et ma saaksin sellega sama hästi hakkama.”* (Tali, 2007). Tali sõnul on ka teatud hulk produtsente, kes on mingi valdkonna täiesti enda kätte võtnud. *“Näiteks Õie (Õie Arusoo) on täpselt nii, loodussaade on tema saade ja ta teeb seda ilmselt elulõpuni. Ta toob sinna lisaväärtust, koostab DVD-sid ja kõik on hästi. Seega, keegi ei konkureerigi sinna valdkonda, sest kui tellijad rahul on, ei*

olegi mõtet kandideerida, sest keegi paremini niikuinii ei tee.” (Tali, 2007)

Suletud süsteemis mängivad olulist rolli ka inimestevahelised suhted ning kuna teatud inimesed on harjunud koostööd tegema, siis need kooslused jätkuvad aastast aastasse. See on ka põhjus, miks tuleks Eesti Televisiooni puhul rääkida ka kinnistunud suhteelelistest, mis omakorda mõjutab seda, millist saadet ja kellelt tellitakse. *“Tellijad on kõik endised peaprodutsendid, kellel igaihel oma inimeste ring, kellega on satunud koos tegema. Teised sattuvad kokku teise tellijaga. Siis kui tellija esitab tellimuse, siis tal on õigus vaadata endale parim produtsent, see kes vastab ja täidab kõige paremini tema tellimust ja nägemust.*” (Kordemets, 2006)

“Ma võin öelda, et enamuse minu projekte on Piret Suurevälja all või Eero (Eero Spriiit – E.V.) all. Ja nendega see töö klapib - ahah, et temaga mul sujub, ma pakun talle veel.” (Tali, 2007).

“Nii Eesti Televisioonile kui muule meediaturule on omane konnatiigi-analoogia. Töid tellitakse ühtedelt inimestelt, toodavad samuti samad inimesed. Seda ahelat murda on väga raske.” (Kaljas, 2007)

“Üldiselt suhted..., kuna tegemist on suuresti väga tugevate isiksustega, siis see on kompromisside kunst.” (Tali, 2007)

3.2. Ootused produtsendi suhtes

Ootused produtsendi suhtes on sarnased nii teletootmisturul kui ka ETV siseselt: produtsent peab olema meeldiv ja tark inimene. *“Ta ei tohiks nagu liiga loll olla.”* (Mirme intervjuu, Paide, 2006) Paide töös märgitakse oluliste isikuomadustena ära ka suhtlemisoskus, empaatiavõimet, läbirääkimisvõimet, kaasatõmbamisoskust, otsustusjulgust, analüüsivõimet, stressitaluvust jt juhiomadusi.

Kõik need samad omadused näivad kehtivat ETV produtsentide kohta.

“Ideaalne produtsent peaks olema see, kes suudab korraldada asju ja hankida raha nii, et loomingulised inimesed saaksid töötada.” (Timak, 2007)

“Produtsent peab olema laia haardega ja tal peab olema ülevaade ning tal peab olema väga hea nina.” (Kangro, 2007)

3.3. Produtsendi tähtsus ja võim

Paide toob oma eelmise aasta uurimustöös välja sellele, et teletootmisturul on produtsent tegelikult üks olulisemaid inimesi saate tootmise juures. Seda, et produtsendi otsused on üliluslikud, nendivad pea kõik tema poolt intervjueritud inimest. *“Vastustest selgub, et produtsent on nii telekanali ainupartner kui saatemeeskonna juht, kellel on tunnustatud õigus üliluslikult otsustada absoluutselt kõiki küsimusi.”* (Paide, 2006)

Raivo Suviste produtsendi üliluslikkust tõestava näite: *“Otsustama, et nüüd ma arvestan teisega, pead sa ikka ise. Kes see teine, ikka produtsent otsustab.”* (Suviste intervjuu, Paide, 2006) Paide märgib ka oma töös, et tavaliselt sekkuvad telekanalid saate tegemisse ainult siis, kui on mingi probleem või kui reitingud langevad.

Eesti Televisioonis näib aga see vastustus hajuvat, sest saadetes sekkuvad rohkem nii tellijad kui ka programmikoostajad. Siiski, ühe saateprojekti sees on produtsendil suhteliselt suur tegutsemisvabadus.

Ene-Maris Tali sõnul suunavad tellijad produtsenti erinevalt. *“Tellijad on oma tüübipoolest väga erinevad. Heidi (programmitellija Heidi Pruuli) on hästi konkreetne, Heidi teeb väga palju ise, tal on nii konkreetne nägemus, ta ütleb, kes peaks olema saatejuhid, ta sekkub hästi kaugele.”* (Tali, 2007).

3.4. Produtsendi roll teleprogrammi kujundamisel

Nii sõltumatul produtsendil kui ka majasisestel produtsentidel on tegelikult võimalus sekkuda programmi koostamisse, pakkudes välja uusi ideid ja neid kanalile nõ maha müües. Lõpliku näo annavad kanalitele aga ikkagi programmi tellijad, seda nii eratelevisioonis kui ka avalik-õiguslikus ringhäälingus.

Teleturul mõistavad telekanalite programmidirektorid ja produtsendid produtsendi rolli teleprogrammikujundamisel erinevalt.

Nii näiteks nendivad programmijuhid, et saadete tootmisfaasis on produtsendil tegelikult suurem roll kui telekanalil. *“Kanali roll piirdub suuresti paraku sellega, et lepitakse kokku, et teeme sellist asja. Kuidas ta reaalselt materialiseerunud kujul välja kukub, [---] või tunde sellest, kas sellel kanalil on kvaliteetsed ja sellel ebakvaliteetsed saated, see on üliväga suuresti just produtsentide ja tootjafirmade käes, reaalne tulemus tuleb nende käe alt.”* (Mirme intervjuu, Paide 2006)

Nii produtsendid kui ka ülejäänud teletegijad tunnistavad aga telekanali primaarsust otsuste langetamisel, milliseid saateid kanalisse võetakse. (Paide, 2006)

Sarnaselt näib olevat saadete eetrisse mineku otsustuspädevus ka ETV-s mitte produtsentide vaid programmitellijate käes. *“Põhimõtteliselt teeme lõplikud otsused meieni jõudnud ideedest mina, René Vilbre ja Salme Rannu.”* (Arro, 2007)

ETV praegune süsteem toimib nii, et enne programminõukogus on neli tellijat, kes haldavad erinevaid valdkondi. (Meelelahutus Eero Spriit, publitsistika Piret Suurväli, suurprojektid Heidi Pruuli ja kultuur ning haridus Gerda Kordemets). Eraldi on veel uudised, sport ja hanketoimetus. *“Sisuliselt loovad ja töötavad nemad välja oma valdkonna nägemust. Minu ülesanne on seda eelarveliselt kontrollida, koordineerida ja langetada ka lõplikud otsused, et mis valdkond saab rohkem projekte..”* (Arro, 2007)

Nii peakski ETV produtsent saama sekkuda sellesse, mida me lõppkokkuvõttes televiisoriekraanil näeme, ent palju oleneb produtsendi enda initsiatiivist ja ideederohkusest.

“Sellist asja mina isiklikult ei mäleta, et mul oleks ükski asi tulnud tellijate poolepealt, et kõik, mis siit on nagu tulnud, on tulnud ikkagi kas enda initsiatiivist või siis kusagilt mujalt.” (Priisaar, 2007) Seda, et saate idee genereerimisel on oluline roll produtsendi isikuomadustel möönab ka programmijuht Andres Arro. *“See sõltub puhtalt inimesest ikkagi. [...] Et selles mõttes on saateid, kus me ei pea üldse sekkuma, mis on oma eesmärgi saavutanud. Produtsent saab täpselt aru, mis on ta ülesanne, eesmärk. Ja on saateid, kus sekkuvad tellijad, sekkume meie.”* (Arro, 2007)

Produtsent, kellel tuleb saateidee, peab seda kõigepealt kaitsma vastava valdkonna programmitellija juures. “*Tuleb ühe talle tema meelest sobivaima tellija juurde ja need piirid ei ole ka väga jäigad, et on võimalik ka sellist valikut teha, et kui tundub, et mõne inimesega ei sobi koos töötama, siis või ei suuda otsustada, mis teema alla projekt kõige paremini läheks, siis võib rääkida mõne teise tellijaga. Mõnikord tellijad ka ise vahetavad saateprojekte.*” (Kordemets, 2007)

Siiski, ideede generaatoritena ei tööta mitte ainult produtsendid, vaid ka tellijad. “*Ta (Saateidee – E.V.) võib tulla mitut moodi, tavaliselt ta tuleb tellijalt, programmitellijalt, aga ta võib tulla ka pakkumisest. Et mingisugune tiim pakub mingisuguse oma teema, mingisuguse oma idee välja ja seda siis aktsepteeritakse.*” (Timak, 2007)

Lahkheli selles, kes siis ikkagi on see, kes pakub ideid välja, märgib ära ka Eesti Televisiooni praegune juht Ainar Ruussaar, kelle sõnul esineb suhtumist “*teeme nii nagu kogu aeg on tehtud, et las nemad üleval mõtlevad mulle saate välja*” jätkuvalt mõnede produtsentide juures. *See olukord on ikkagi õnneks natuke muutunud. Veel 3-4 aastat tagasi oli kõik tõesti nii, et valdava osa ideid mõtles välja mingisugune kogu, mingi programminõukogu. Nüüd on seda suhteliselt vähe, kõik need uued asjad, mis meil ekraanil on, mida ETV ise toodab, et kõik need on ikkagi tulnud maja seest ja altpoolt.*”

Samas usaldavad mitmed produtsendid pigem tellija poolt tulnud tellimust kui oma ideedele lootma jääda – viimaseid aktsepteeritakse harva. “*Kui mina pakun ideid, siis tavaliselt nad jäävad seisma, kuna ei ole võimalik neid rahuldada, siis kui aga tellija tuleb oma tellimusega, siis see on nagu kindlam. Noh enamuse on nagu tellija poolt... millest on mõnes mõttes kahju, kuna ideid on kogu aeg ämbriga.*” (Tali, 2007)

Siiski on programmi koostamises palju arusaamatut. “*Need inimesed, kes programme ülesehitavad võiksid selgemalt teadvustada, millised on nende ootused ja kuidas nad programmid ülesehitavad.*” (Priisaar, 2007) Nii ei oska Priisaar vastata ka küsimusele, et mille alusel saateid programmi võetakse. “*Vat seda mina ei tea. Sellele küsimusele tahaks ka mina vastust saada - mille alusel saated programmi võetakse ja kust kohapealt need võetakse?*” (Priisaar, 2007). “*ETV-s on raske leida õiget inimest, kellel on otsustusõigus-*

Kui otsida vastust küsimusele “Kes teab?”, siis üks ei tea ja teine ei tea ja kolmas ei tea, ja neljas ei saa otsustada ja viies ei saa otsustada. Lõpuks on võimalik, et ka ETV peadirektor ütleb, et jah, ma saan aru küll, aga mina ei saa seda otsustada.” (Kangro, 2007)

Siiski, palju saateid – või teemavaldkondi – on Eesti Televisioonis määratletud ära juba läbi selle, et tegemist on avalik-õigusliku telekanaliga ja teatud saated ja programmiosad lihtsalt peavad eetris olema. *“Programm on ilmselt need vaalad, mis tingimata peavad olemas olema. Uudised ja nädalalõpusaated ja mingid ajakirja tüüpi saated ja need lähevad. Ja ilmselt ka tegijate järgi vaadatakse, et kellest võib arvata, et ta teeb mingil kindlal tasemel ära,”* (Timak, 2007) Ka kultuurisaadete programmitellimisega tegelev Gerda Kordemets nendib, et tihti on eelarve ära jagatud enne, kui see tema lauale jõuab: seda sellepärast, et teatud tüüpi saateid lihtsalt ei saa ära kaotada. *“Kultuurivaldkonnas selles mõttes ei saa ju kuskile ära kaduda OP. Ei saa kuskile ära kaduda kirikuülekanDED, ei saa kuskile ära kaduda teatrietenduste salvestamine, ei saa kuskile ära kaduda lepinguliselt seotud kohustused iga-aastaselt teha üks film.”* (Kordemets, 2007)

Seega ongi tekkinud olukord, kus produtsendid tunnevad, et nende ideid ei vajata ning kindlam ja turvalisem on oodata tellijate ja programmijuhi poolt heakskiidetud projekti, mitte raisata oma energiat asjade väljatöötamise peale; rahanappusele viidates lükatakse enamus asju tagasi juba enne, kui ideed jõutakse lahti rääkida. *”Mina isiklikult tunnen, et minu potentsiaal ei ole täielikult teostatud. Et ma isegi ei saa pakkuda midagi, et kui ma töötaksin näiteks erafirmas, siis ma kirjutaksin oma mõtteid kokku ja astuksin erakanali uksest sisse ja konkureeriksin nende väiketootjatega ja kellel on paremad asjad, seda võetakse, et meil seda momenti ei ole.”* (Priisaar, 2007)

Samal ajal ootavad aga programmitellijad ja juhid, et uued ideed tuleks just altpoolt või ka väljaspoolt telemaja. ETV avatust uutele ideedele peaks rõhutama ka konkursid, mida korraldatakse. *“Isegi meie väga täpselt ärajagatud eelarve puhul me oleme ikkagi leidnud võimalusi, millega ka täiesti metsast tulnud meestele... tuleb praegu selline*

ebaõnnestunud näide meelde, me rahastasime seda Õ-Fraktsiooni Hiina reisi suures osas, sest see idee oli ikka niivõrd särav. Aga sellest ei tulnud nüüd niisugust tulemust nagu me lootsime.” (Kordemets, 2007)

Samas ei ole ETV konkursid nii viljakad kui nad olla võiks: juhtkond tunneb, et uusi ideid tuleb vähe; need, kes konkurssidele ideid võiks pakkuda, ei usu nende efektiivsusesse. *“Meie idee oli teha pühapäeva hommik meelelahutuslikumaks, me saatsime signaali, et tavai, uus formaat... ja me lõpetasime sellega, et Tähelaev käib küll. Sest selle vastu ei tulnud ühtegi nii sädelevat pühapäevahommiku ideed.” (Ruussaar, 2007)*

Ka leitakse, et konkursse on vähe ning realselt on neist rakendunud vähesed *“Nimeta mulle viimased kolm konkursi läbinut?![...] Selles mõttes on Eesti Televisioonil kaks nägu, üks nägu on see, mida näidatakse välja, kuidas see asi on nagu see, et kui sa oled seal sees, siis sa näed nagu seda teist nägu. Igal mündil on kaks külge.” (Kaljas, 2007)* *“Vähe, võiks olla palju rohkem, ma ei tea, mille taha see jääb, ilmselt on need rahateemad, sest ma ei usu, et keegi ei tahaks uusi saateid eetrisse panna.” (Priisaar, 2007)*

3.5. Millest produtsent oma töös lähtub

3.5.1. Tegutsemismotiiv ja eesmärgid

Uurides nii produtsentide motivatsiooni nii teleturul kui ka Eesti Televisioonis siis esines nii sarnaseid kui ka erinevaid jooni. Motivaatoritena mainiti kasumit (või palka) ning teise olulise aspektina toodi välja ka rahulolu tehtud tööst ning võimalus toota saateid, mis võimaldavad tegelda eneseteostusega.

Suhtumine rahasse kui motivaatorisse oli aga erinev. Nimelt on teletootmisturul tegutseval produtsendil riskid märksa suuremad (nt ei ole tal kindlust, et ta ka järgimisel hooajal saateid teeb), ent sõltumatult produtsendil on võimalik teenida tehtud tööga ka arvestatavat tulu. *“Ma arvan, et esimene liikumapanev jõud on raha. Mille pealt oleks teenida võimalik, mis võiks teenida, mis oleks kasulik.” (Lugima intervjuu; Paide, 2006)*

Eesti Televisioonis käsitletakse palka samuti motivaatorina: kuigi ETV palk ei ole võrreldav kasumitega teletootmisturul, on selle eest on ETV produtsentidele tagatud kindel püsipalk ja kindlustunne, et ta saab pika aja jooksul saateid toota. ETV-s sõltub saadete hulgast otseselt produtsendi palk: ETV-s palgal olevad produtsendid saavad põhipalka, vastavalt toodetud saadete hulgale tulevad juurde ka lisatasud. *“Et minu meelest peaks ETV produtsenti motiveerima nagu see, et kui tal on 2 või 3 saadet, mille pealt ta projekti pealt kujuneb tema tasu ja see ongi kõige suurem motivaator. [...] Sellest sõltub ka sissetulek”* (Ruussaar, 2007) Ruussaare sõnul ei suuda ETV pakkuda kõigile produtsentidele turuväärilist -või konkurentsivõimelist palka, küll aga mõnede tippprodutsentidele. *“On produtsente, kes teenivad või on teeninud kuus rohkem kui juhatuse esimees, mis ei ole jumala eest halb, produtsent võib ka neli korda rohkem teenida, nagu ka hea saatejuht.”* (Ruussaar, 2007)

Enda tööhulgast sõltuv palk peaks olema motivaatoriks, mis peaks ärgitama inimesi paremini tööle, ka peaks tööle ärgitama konkurents. *“Produtsendisüsteemi eelis on see, et kui sa usud konkurentsi, et konkurents midagi võib tähendada, siis ta motiveerib inimest pingutama. Mina usun sellesse, et sellised loomingulisel valdkonnas, kus peab iga päev midagi uut tegema, ei tohi lasta ennast liiga mugavalt tunda ja seda see produtsendisüsteem ei lase. Selline väikene pingestimul on sinna sisse kirjutatud.”* (Raag, 2007)

ETV endise juhatuse esimehe Ilmar Raagi sõnul peaks juurde looma ja konkretiseerima ka erinevaid boonuseid majasisestele produtsentidele. Üheks võimaluseks võiks olla pikem aeg saadete ettevalmistamiseks. *“Eesti Televisiooni raamatupidamine näeb ette, et iga raha, mis antakse, on seotud mingi konkreetse eetrikuupäevaga. Mõnikord võiks seda ettevalmistusaega ka pikemalt lubada, et produtsent oleks õnnelik.”* (Raag, 2007) Ka peab Raag oluliseks, et tehtaks selgeks, millised vabadused on produtsendil projektisese rahaga ümberkäimisel: nii näiteks on siamaani ebaselge, mida võivad produtsendi teha rahaga, mida nad suudavad mingi projekti pealt kokku hoida - peavad nad selle ETVle tagasi andma või võivad näiteks mujalt, kallima ent parema tehnika jaoks kulutada? Praegu peavad produtsendid iga sammu eraldi läbi rääkima. Produtsentidel teletootmisturul ei pea selliseid otsuseid läbi rääkima, säästetud raha on käsitletav lihtsalt

tuluna.

Tiina Kangro pakkus omal ajal välja ka idee, et produtsenti võiks ajendada tööle ka see, et lõplik palk oleneb tehtud töö edukusest: kui rahaline pool läks nagu planeeritult ning saade täitis oma seatud eesmärgid, siis saab sellearvelt produtsent ka parema palga. See süsteem aga laideti maha. „*Aga sellega ei saadud tookord hakkama, kuna raha ei olnud liiga palju, et kui alguses ainult natuke maksta, siis inimesed surevad ju välja enne kui see projekt lõpuni saab. [...] Kardeti ka seda, et siis hakatakse pushima neid algseid eelarveid suuremaks, et siis jääks justkui üle ja saaks pärast rohkem raha, et niisugused haiglased mõtted, mis tulid peale, mis eratootjal absoluutselt ei tule.*” (Kangro, 2007)

Kuid tasu ja raha kõrval nimetasid sõltumatud kui ka Eesti Televisiooni produtsendid, et neid ajendab tööle ka võimalus saada loominguline rahuldus ja võimalus eneseteostuseks.

Üheks põhjuseks, miks produtsent peaks Eesti Televisioonis töötamist jätkama või siia tööle tahtma tulla, on just huvitav töö, mida mujal ei ole võimalik teha. “*Väljund saatele. Ega siin nagu suuremat motivaatorit nagu polegi.*” (Ruussaar, 2007)

“*Üks põhjuseid, paratamatus ETVs, mis tihtipeale toimib on teatud missioonitunne, et siin on võimalik teha saateid, mida mujal ei ole võimalik. Alates lastesaadetest, loodussaadetest, sotsiaalse sisuga, noh neid on... need kolm valdkonda, mida mujal lihtsalt ei olegi võimalik teha.*” (Raag, 2007)

Oma valdkonna, oma saate nimel tegutsemine on ka see, mis on näiteks hoidnud Õie Arusood pikaajaliselt ühe projekti juures ning mille tõttu on ta täitnud ka väga erinevaid rolle: põhimõtteliselt assistendist kuni produtsendini. “*Ma võitlen oma asja eest. Ja siin on ka muidugi, eksole valida, et tähendab see rahakott on üks ja kui ma võtan siia produtsendi, keegi ei tule niisama.*” (Arusoo, 2007)

Missioonitunde ja endale südamelähedase tööga põhjendavad töötamist Eesti Televisioonis ka teised produtsendid. “*Huvitav töö on ja kuidagi on nii läinud, et ma olen saanud teha neid asju, mida tahan ja mitte teha neid asju, mida ma ei taha./.../ Ma lihtsalt ei võta endale lihtsalt mingisugust sundlust külge, et ma pean teenima nii ja nii*

palju ja sellepärast ma võtan ette kõik tööd, mis mulle pakutakse. Ma ei ole nagu niisugust rahalist eesmärki endale kunagi seadnud.” (Timak, 2007) “Kui me räägime nüüüd ühest saatest - esimese asjana mul tuleb Pealtnägija meelde – siis mind motiveerib see tööprotsess, need inimesed, kellega ma seda teen, need lood, mida me teeme, see tulemus, mis välja paistab, see käivitab jälle uuesti selle energiaringi.” (Priisaar, 2007)

Kuna saadete tootmine teleturul ei ole nii stabiilne kui Eesti Televisioonis – heaks näiteks on kasvõi 2006. aasta sügishooaeg, mil TV3 vahetas saadete eetriaegu ning pikaajaliselt ekraanile mõeldud projektid võeti maha vaid peale paarinädalast eetrisolekut – siis võib öelda, et ETV produtsentide töö on märksa turvalisem kui produtsentidel teletootmisturul. *“Me oleme suutnud pakkuda kindlust. Me oleme selline tööandja, et ka siis kui produtsendil ei ole parajasti projekti, siis me hoiame teda mingi aja tööl ja leiame talle mingi projekti.” (Ruussaar, 2007) “See on turvaline koht, kus tööd teha, inimesed, kes on siin väga pikka aega teinud ja see on nagu oma tsunft ja nad isekeskis saavad hakkama.” (Kaljas, 2007)*

Samas igapäevaselt ETV-s produtsentidena töötavad inimesed, kes ei ole seotud aastaid ühe ja sama projektiga, ei tunne ennast Eesti Televisioonis kindlalt. Põhipalk on suhteliselt väike ning sisuliselt on raske ka oma elu majanduslikus mõttes planeerida, kuna ei ole teada, kui suur saab olema palk järgmisel hooajal. *“Meie oleme tükitöötajad, see tähendab, et kogu loominguline pool, on tüki, ehk saate baasil. See ei vasta tegelikult töö panusele./.../ Mitu saadet ma kuus teen, sealt tuleb minu palk. Operaatoritel on nii, et neil on ettenähtud palk, mitu tundi, kui ta teeb ületunde on tal kas vabad päevad või lisa tasu, meile see ei kehti.” (Tali, 2007)* Tali sõnul on kogu Eesti Televisiooni loomingulise poole jaoks suureks probleemiks töötamine väga lühikeses tsükliis, puudub teave lähituleviku kohta ja nii on televisiooniga projektipõhiselt seotult inimestel raske teha plaane. *“See, et ma ei tea, mis mu elus ootab näiteks poole aasta pärast, et mis on mu muud saated, ma tean oma põhipalka, see on mulle kindlustatud. Aga ma ei tea, mida ma tegelikult teen ja kui suur mu sissetulek on, et kellel on laenu, kellel on lapsed...[...] Ja kui inimestel ei ole siin majas tööd, siis nad võivad tõlkida või kirjutada ja teha aga see eeldab ka, et inimestel on mingi teave.” (Tali, 2007)*

3.5.2. Ideede piirid

Paide töös mainivad produtsendid oma ideede piiridena seda, et esiteks tuleks arvestada vaatajaga, teiseks aga piirab produtsendi tegevusvabadust väga väike turg ning rahanappus, millest omakorda johtub see, et teleturul puudub arendustöö.

Põhimõtteliselt kehtivad need samad märksõnad ka ETV produtsentide töö piirangute hulka. Kuid kui vaatajatega arvestamine teleturul väljendub selles, et tabada suurimat võimalikku reitingut, siis Eesti Televisioonis on paljud teemad avaliku-õiguslike funktsioonidega kindlaks määratud ning teatud teemadel lihtsalt peab saateid tegema. Siiski näib, et ETV tahab neid piire avardada. Nii näiteks leiab ETV juhatuse esimees, et ETV produtsendid võiks mõelda julgemalt ka meelelahutuslikes kategooriates. *“Eesti Televisioon on seda avalik-õiguslikku missiooni nagu nii pikalt täitnud, et inimesed, kes on siin rohkem või vähem töötanud, mõtlevad siin eelkõige kategooriates, et meil on siin kõige usaldusväärsemad uudised, me peame tegema päevakajasaateid, dokumentalistikat, kultuuri ja seda me teeme tõepoolest hästi, sest konkurentsi ei ole. Me eristume täiesti selles valdkonnas. Mis puudutab meelelahutust, siis mõte takerdub.”* (Ruussaar, 2007)

Teisalt mõjutab rahapuudus ja kindel eelarve Eesti Televisioonis otseselt produtsentide indu ja motivatsiooni uute ideede väljatöötamisel ja pakkumisel. Suhtumine, et kuna raha ei ole, siis pole ka mõtet midagi pakkuda on levinud. *“Ma pakuks mida iganes, kui ma tean, et seal on vähemalt mingi kogus raha selle tootmiseks. Et praegu ma kuulen, et raha ei ole, ei ole mõtet ka midagi teha.”* (Priisaar, 2007)

Ka teleturul seab rahapuudus piire. *“Eestis tehakse saateid kordades, kui mitte öelda kümnetes kordades, väiksema eelarvega kui suuremates riikides. See jätab paraku jälje ka saadete sisulisele kvaliteedile.”* (Normeti intervjuu, Paide, 2006).

Kuid piire seab ka inimressursi puudus. Televaatajaid on Eestis vähe ning ka teletegijaid ei ole väga palju. *“Rahvaarv. Eesti on nii väike”* (Suviste intervjuu, Paide, 2006) Ka leiab ETV produtsent-toimetaja Renita Timak, et kuna Eesti on nii väike, siis on ka teletegijad üldiselt samad. *“Eesti oludes need nn teleturu või sõltumatud produtsendid, et nad ei ole paremas olukorras, nende valikuvõimalused ei ole ju suuremad. Tähendab,*

inimressurssi hulgast nad valivad ikka selle sama hulga, need kes oskavad teha ja siis nad valivadki nende seast. Ja raha, ega neil raha ka rohkem ei ole, on kindlasti mõned superprojektid, mis on reklaamiga hästi kindlustatud ja garanteeritud ja nii aga... noh neid ei ole ju, see “Tantsud tähtedega” oli ju nii, ent hetkel ei näe ma, et keegi teeks midagi samasugust.” (Timak, 2007)

3.6. Muud erinevused ETV ja sõltumatute produtsentide vahel

3.6.1. Bürokratia ja rohke aruandlus ETV-s

Kui teleturul panevad asjad paika turumajanduslikud printsiibid ning asjade vormistamisele nii palju tähelepanu ei pöörata, siis ETV- s on aruandlusel oluline koht muutmaks organisatsioon riigiasutusele omaselt läbipaistvaks ja kontrollitavaks.

Eelnevalt sai juba mainitud, et ETV produtsendid on eeskätt korraldavad, siis ka nende töökohustused sarnanevad teletootmisturul pigem tegevprodutsendile kui produtsendile.

Ent paljud ETV produtsendid, kes näeksid ennast pigem loominguliste produtsentidena, leiavad, et ETV võiks rakendada rohkem tööjaotust. Piret Priisaar võrdleb ETV praegust olukorda sellega, et firmajuht peab samal ajal tegema ka sekretäritööd. *“Seda produtsenditööd saaks delegeerida ka allapoole, meeskonnasiseselt. [...]Peab tegelema kogu aeg selle fiktiivse asjaga, selle paberi... paberite täitmise ja sellega, mida võiks täita näiteks mõni assistent, kes on näiteks paari saate või kolme-nelja projekti peale palgatud.” (Priisaar, 2007)*

Liigne bürokratia on hirmutab ka piisavalt, miks eelistatakse ETV-sse tööle tuleku asemel idee ise välja pakkuda. *“Ma näiteks pakuks eraproduktsioonifirma oma idee, ise teen ja toodan, lepime rahanumbri kokku ja teeme ära, noh, et ma mul ei ole seda bürokratiat vaja, see on nii kõikehõlmav, see on riigiasutus noh. On inimesed, kellele see sobib ja on inimesed, kellele see ei sobi, minule ei sobi.” (Kaljas, 2007).*

3.6.2. ETV oma inimressurssi ja tehniliste vahendite eelistamine

Eesti Televisioonile on iseloomulik veel see, et üheltpoolt on sisseviidud justkui

turusituatsiooni imiteeriv süsteem, koos produtsentide ja tellijatega ning eraldiseisva tootmisüksusega, ent siiski on seosed erinevate ETV osade vahel tugevamad kui nad ehk mõnede arvates olema peaks.

“ETV siseselt on erinevate funktsioonide lahutamine poolikuks jäänud. Ideaalis peaks ka tehnikaosakond olema suhteliselt isemajandav, et neil ei tohiks töö saamine olla garanteeritud. Kui nad ei ole piisavalt head ja kui mujal on parem hind, siis produtsendid võiksid tehnikat tellida ka mujalt.” (Raag, 2007) Raagi sõnul on tekib sellest, et ei eristata Eesti Televisiooni kolme funktsiooni, mis on ETV kui levikanal, mis pakendab ja turustab ühe programmi; ETV kui tehnilisi teenuseid pakkuv üksus koos kaamerate ja stuudiotelega ja ETV kui ühele kanalile saateid tootev produktsiooniüksus.

Nii kasutataksegi eeskätt oma maja tehnikat, mujalt tellitakse kas tarvikuid või inimressurssi ainult äärmise vajaduse korral. *“Meil on ühine katel, operaatorid ja helimehed on palgal.”* (Timak, 2007)

Selline “ühise katla” tunne soodustab aga ressursside ebaefektiivsemat kasutamist. *“Tänu sellele, et kuluarvestus ei ole lõpuni nagu välja arendatud, et see ikkagi on mingisugune mänguhind, siis ei võeta seda väga vastutustundlikult, et tegelikult ma ütlen välja, ollakse harjunud raiskama ressursi.”* (Kangro, 2007) Kangro sõnul näeb ta seda raiskamist teletöö igapäeva nüanssides nagu kaameratundide ja stuudioaegade tellimine: need tuleb pikalt ette tellida ning siis võetakse tavaliselt varuga. *“Kui sa oled eratootja, siis sa tead, et 9st 12ni on 3 tundi ja kui sul on täisgrupp, siis on see 2000 krooni. Ja mina ei saa lubada 2000 krooni ära visata, aga ETV raames saab, see ei tekita valu, see on see vahe.”* (Kangro, 2007)

Sarnaselt Eesti Televisiooni enda tehnilise üksuse eelistamisele, eelistatakse ka ideede valikul ja uute projektide algatamisel ETV majasiseseid inimesi. *“Sageli on programmikoostamisel läinud nii, et mõni väljaspoolt tuleb hea, ent kallis idee lükatakse tagasi sellepärast, et selle vastu on kaks võibolla nõrgemat ideed, mida pakutakse Eesti Televisiooni seest ja mis kokkuvõttes tuleb lihtsalt odavam. Palgad on inimestele ette nähtud, tehnika on mõnevõrra odavam, käibemaksu ei lisandu, kasumiprotsenti või*

käibemarginaali ei lisandu.” (Ruussaar, 2007) Ruussaare sõnul pärsib see tihti aga vaba mõtte lendu ja uute ideede juurdevoolu.

Sõltumatute produtsentidena töötades on endale meeskonna moodustamine seega vabam, ning saab ka ise valida inimesed, kellega koos töötada tahetakse, alates siis operaatoritest kuni lõpetades stsenaaristiga. ETV “ühist katelt” kasutades ei saa tihti valida, millise kaameramehega võttele minnakse. *“Kogu tellimiste süsteem on ülesehitatud põhimõttele, et kõik inimesed peavad tööd saama. Aga kõik inimesed ei pea tööd saama, head inimesed peavad tööd saama. Et eraproduktsioonis töötades sul ongi nagu see eelis, et sa teed kokkulepped ja teed tööd nende inimestega, kellega on mõistlik tööd teha.”* (Kaljas, 2007)

3.6.3. Projektipõhine töö versus järjepidevus

Peale produtsendisüsteemi kasutuselevõttu Eesti Televisioonis on palju muutnud. Kuigi tänaseks ollakse produtsendisüsteemiga juba harjutud, on siiski mõningaid kitsaskohti, mis intervjuude käigus selgusid. Nii näiteks on produtsendisüsteem küll majanduslikult efektiivne ja projektipõhine tootmine on ennast õigustanud, kuid samas tunnevad ETV produtsendid teatavat killustatust ja seda, et kunagi Eesti Televisioonis olnud “oma pere” tunne on kadunud. *“Vanasti kui olid toimetused, siis oldi rohkem koos ja oldi ühe asja eest väljas ja see oli pikk protsess.”*(Kordemets, 2007). Sarnase sõbraliku loominguise õhkkonna kadumise üle kurdavad ka teised produtsendid: *“Niisugustele vanematele olijatele või vilunumatele mõjub selline projektipõhine süsteem muidugi kehvasti.[...] Ei tunta ennast hästi ja kuidagi viseldakse ja ei panustata ennast ka sinna töösse nii palju, et noh, see saab läbi ja see kas tuleb või ei tulene, see igakord ei olenegi sellest, kui hästi ma teen vaid hoopis muudest asjaoludest - raha saab või ei saa, kas tahetakse seda temaatikat jätkata või ei taheta.”* (Timak, 2007)

Lisaks jääb puudu ka arutelust saadete üle: varem arutasid ühte toimetusse koondunud sama valdkonna inimesed tehtud saadete üle. Lisaks tagasiside momendi puudumisele joonistub välja ka see, et erinevalt toimetuste süsteemist ei saa enam sisu ja raha asju sama inimesega kooskõlastada. Sisu küsimused tuleb tellijaga läbi arutada, rahajutud aga finantsjuhiga rääkida. *“Peatoimetajate puhul oli see, et üldjuhul ta valdas mõlemat ja*

teine asi ka see, et ta vaatas ka saateid. Aga nüüd me ei saa nõuda finantsjuhilt, et ta vaataks, sest tema juurde tulevad kõik Eesti Televisiooni produtsendid. Ta ütleb jah, et Osoon on loomulikult, ta teab, et see on keskkonna ja loodussaade. Mis nad seal muud teevad, küllap loodust teevad, võibolla on mõnda näinud ka.”(Arusoo, 2007)

Lisaks sisulisele killustatusele, tekitab projektipõhine süsteem ka majandusliku ebakindlust. Kuigi eelpool sai juba räägitud kindlustundest (mõneti on ETV produtsentidel tagatud kindlustunne põhipalgaga ja sellega, et on teada, et Eesti Televisioonil tuleb mingis koguses saateid toota. Ent ei ole teada, kui palju mingi konkreetne produtsent teha saab), siis paljud tunnevad, et just kindlustunne on neil puudu. Leitakse, et produtsent – kui kanali ja saadete järjepidevuse hoidja – peaks olema organisatsiooni sees rohkem väärtustatud.

“Kui sellesse produtsentide süsteemi õnnestub investeerida, siis mina investeeriks küll sellesse, et teha produtsendid põhipalgaliseks. Et neil on – headel produtsentidel - et produtsendil on viie aastane leping ja ETV asi on talle siis viis aastat leida talle see töö. Vastasel juhul meil ei õnnestu neid kinni hoida ega endale kasvatada sellist taset, nagu me tahaksime näha.” (Kordemets, 2007)

Sarnaselt arvab ka Piret Priisaar, kelle nägemuses peaks produtsente olema vähem, ent need saaksid ka paremad võimalused töötamiseks. *“Ma tunnen, et mu võimed ei ole rakendunud. Ma võiks teha palju rohkem projekte, tööd teha. Tuleb teha korralikud palgad neile, sõeluda välja, vaadata kui palju meil on vaja neid, on siis neid siis 10 või 15.[...] Anda inimestele rohkem tööd ja võtta ära mingid muud asjad, mida nad niikuinii oskavad.”(Priisaar, 2007)* Priisaare hinnangul tuleks teha ka tööjõu uuring, mille abil saaks olemasolevaid ressursse kõige optimaalsemalt ära kasutada. *“Meil tuleb see inimressurs üle vaadata ja üldse kui palju meil on üldse neid toimetajaid vaja ja võtta inimesed põhipalgale, mitte et niimoodi, et nad on põhipalgal ja nad peavad otsima jälle majast väljaspool tööd.” (Priisaar, 2007)*

Uusi produtsente on raske juurde meelitada: vabal turul on võimalusi rohkem ja takistusi vähem. Kaljas näiteks märgib ära ka olukorra, et puudub taimelava uute inimeste juurde

koolitamiseks või ka koht - näiteks produtsendi assistendiamet - kus noored saaks harjutada ning siis oleks noortel ka kust alustada. Ent uued tulijad ei ole teinekord ETV-s väga teretulnud. *“Mul on olnud tuttavaid, kes on tahtnud on tahtud ametiredelil tõusta ja on palunud soovituskirja ent nad pole seda saanud.”* (Kaljas, 2007)

3.6.4. Kunstnikust tootjaks ehk töösse kui tootmisesse suhtumine

Täna teleturul tegutsevad produtsendid alustasid, siis esmalt sarnanes nende töö pigem müügimehe tööle kui loomeinimese omale. Rahaga tegelemine ja suhtumine saatesse kui tootesse oli algusest peale olemas. Eesti Televisiooni produtsendid töötasid varem valdavalt toimetajatena ning pidasid ennast pigem kunstnikeks ja loomeinimesteks kui teletootjateks. Tiina Kangro sõnul võttis ETV töötajatel aastaid aega, et ennast ka tootjatena näha. *„Kuskil 94. aastal algas - teleinimesi ikka vihastati viimse piirini kui neile öeldi, et kunst kunstiks, et muidugi, et teletöö ja ajakirjanus, see sisaldab kunsti elemente, aga et tegelikult teisest küljes on ta ka tootmine. Samasugune tootmine nagu näiteks saapatootmine; saatetootmine ja saapatootmine, mõlemad sisaldavad teatud koguses kunstnikutööd, sest saapa peab ka kunstnik disainima ja samamoodi telesaade sisaldab nii kunstniku-teadlasetööd. [...] See oli see põhiline ideoloogiline murre, mis vaata, et võttis kümme aastat, et kui 94 hakati seda ideed nagu ketrama ja kuskil 2004 oligi see, kui hakkas jõudma nagu inimestele kohale, et sa võid olla nagu samaaegselt kunstnik, aga sa pead olema ka tootja.”* (Kangro, 2007)

Siiski, kuna tänased produtsendid on varem töötanud enamasti toimetajatena – ehk siis loomeinimestena – siis olukord, kus tuleks tegeleda ainult produtsenditööga tekitab veel ka täna võõristust. *“Võimalik, et kasvab peale sealt põlvkond, kellega on hoopis teisiti. Näiteks mina ei suudaks ainult produtseerimisega küll tegelda, et ei ole võimalik, ma ei käi võtteplatsil... tahaks ise olla aktsioonis. Ja teine asi on see, et on ka hea, et produtsent ei jää väga kaugeks sellest, mis toimub võtteplatsil.”* (Kordemets, 2007)

4. JÄRELDUSED

Uurides produtsendi ametit Eesti Televisioonis võrdluses sõltumatute produtsentide tööga, selgus, et mõlema tööülesannetes on nii sarnasusi kui ka erinevusi.

Sellega, et produtsent peab olema tark ja laia silmaringiga inimene, olid nõus kõik küsitletud teletöötajad; seega loetlesid nii produtsendid ETV-s kui ka teletootmisturul üles sarnaseid isikuomadusi: hea suhtlemisoskusega tark ja loominguline liider, kes on pädev telespetsiifikas ning hea intuitsiooniga, otsustusvõimeline ning oskama ümber käia ka eelarvega.

Samuti leidsid intervjuueeritavad, et nii sõltumatuid produtsente kui ka ETV majasiseseid produtsente piirab Eesti riigi väiksus: väike rahvaarv tähendab ka vaatajate ja rahaliste võimaluste vähesust. Piiratud eelarve seab piiranguid ka kallite suurprojektide tegemisele. Teise aspektina mõjutab Eesti väiksus inimkapitali osas, piirates produtsentide valikuid töötajate leidmisel.

Töös joonistusid välja ka mitmed erinevused. Esiteks on sõltumatud produtsendid ja majasisesed produtsendid erinevad oma positsiooni suhtes tööturul: kui ühed on palgatöölised avalik-õigusliku telekanali juures, siis teised on reeglina iseseisvad ettevõtjad. Seega, kui sõltumatud produtsendid näevad ennast eeskätt loomingulise ettevõtjana, kes arendab enda või teiste ideedest saateprojekte, müüb need telekanalitele ja seejärel juhib nende teostamist enda moodustatud meeskonna poolt, siis Eesti Televisiooni produtsendid näevad ennast pigem korraldavate loomeinimestena.

Selle põhjuseid on mitmeid, esiteks tegutsevad ETV produtsendid ette antud eelarve raames ning seega on ärilised aspektid nende töös tagaplaanil. Tehtud intervjuude käigus selgus, et tihti peetakse produtsendiametit Eesti Televisioonis ainult korraldavaks; mitmed Eesti Televisiooni produtsendid on endised toimetajad, siis loevad nad loometöö pigem toimetaja tööks ja näevad produtsendiametis ainult korraldavaid jooni.

Eesti Televisioonis kannavad ametinimetust „produtsent“ väga erinevate tööülesannetega inimesed: küsitlust läbi viies joonistus välja kolme tüüpi produtsente, kelle tööülesannetest ükski ei sarnane üks-ühele sõltumatu produtsendi tööle. Nii on ETV-s olemas tehnilised produtsendid, kelle ülesanne on hallata lepinguid ning täita aruandlust, teiseks on olemas ka ainult produtsentidena tegevad inimesed. Kolmanda produtsenditüübina võib välja tuua produtsent-toimetajad ja produtsent-režissöörid.

Üldistades võib öelda, et kui sõltumatu produtsendi amet sarnaneb töö esimestes peatükis kirjeldatud niinimetatud klassikalisele produtsendi mõistele, siis produtsent ETV-s täidab pigem tegevprodutsendi funktsioone.

Ka on erinev produtsendi võimu ulatus: kui sõltumatu produtsent on kommertskanalite omasaadete tootmismeeskondades kõige tähtsam isik, kes vastutab täielikult tootmise kõikide aspektide eest, siis ETV produtsendi võim oma projekti sees on piiratum. Eeskätt põhjustab seda telekanali süsteem, mis eeldab produtsendi tugevamat koostööd tellijatega kui on seda koostöö sõltumatu produtsendi ja eratelekanali vahel. Peale saate idee vastu võtmist annab eratelekanal produtsendile suure tegutsemisvabaduse, sekkudes ainult probleemide korral.

4.1. Edasist käsitlemist vääriavad teemad

4.1.1. ETV süsteemi arendamine

Intervjuude käigus kerkis esile ka hulgaliselt ideid, kuidas muuta ETV produtsendisüsteem paremini toimivaks. Kuna ma keskendusin enda töös praeguse situatsiooni kaardistamisele, siis jäid välja nii mitmed mõtted, mida saaks ehk võtta aluseks süsteemi muutmisele.

Nii näiteks leiti, et produtsente võiks Eesti Televisioonis olla vähem, kuid nende töö võiks sarnaneda pigem loominguliste produtsentide omale teletootmisturul, kus produtsendi töö on uute saateideede otsimine ja käima lükkamine, mitte aga aruandlusega tegelemine. Ka toodi välja, et ETV produtsent võiks töötada korraga mitme projekti peal.

Samuti toonitasid mitmed produtsendid, et puudu on produktsiooniassistentidest, kes teeksid ära suure osa rutiinsest tööst, võimaldades produtsentidel nii oma potentsiaali maksimaalselt rakendada. See produtsendi madalam aste võimaldaks produtsendi ametiga lähemalt tutvuda ka noortel teletöötajatel, tekitades sel moel taimelava uute produtsentide jaoks.

ETV produtsendisüsteemi vaadeldes tekitabki praegu segadust see, et sama ametinimetust kandvad inimesed teevad erinevat tööd. Nii leidsid mitmed vastanud, et ETV produtsentidele oleks vaja teha koolitused ning nad atesteerida.

Uurimusest joonistus välja vajadus teha ETV programmi koostamine läbipaistvamaks, nii et produtsendid teaksid paremini oma ideid pakkuda. Selgusetust programmi koostamisel – ja ka selles, mille alusel ja mis mahus tellitakse teletoodangut sõltumatutelt produtsentidelt – märkis oma töös ka Olavi Paide, kus ta tõi välja, et oluline oleks uurida, mille alusel tellib ETV programmi produktsioonifirmadest.

4.1.2. Eesti Televisiooni arengute jälgimine

Kindlasti tasub järgnevate aastate jooksul hoida Eesti Televisiooni tähelepanu all, sest liitumine Eesti Raadioga ja Rahvusringhäälingu tekkimine toob kindlasti kaasa palju uut. Ka võiks uurida ETV-d žanriliste arengute kontekstis, viimastel aastatel on toimunud liikumine järjest meelelahutuslikuma sisu poole, et meelitada riigitelevisiooni vaatama võimalikult lai inimeste hulk. Oluline oleks jälgida, kas ja kuidas need arengud toimuvad.

4.1.3. Produksioonifirmade täiendav uurimine

Kindlasti tuleks jätkata ka produktsioonifirmade uurimist, sest hoolimata teatud stabiliseerumisest teleturul on viimaste aastate jooksul tekkinud siiski ka uusi arvestatavaid produktsioonifirmasid.

Nii võiksiki järgnevad produktsioonimaastikku kaardistavad uurimustööd olla laiahaardelisemad, kaasates ka väiksemaid, ent stabiilseid firmasid. Eelmise aasta Olavi Paide töös said sõna küll kolme suurima produktsioonifirma omanikud/produtsendid, kuid siiski enamus intervjueeritavatest olid seotud produktsioonifirmaga Ruut.

4.1.4. Produtsenditöö detailsem uuring

Lähemalt uurimist vajaks ka produtsenditöö igapäev ning kaardistamist produtsenditöö erinevad etapid. Niiöelda ideaalne produtsent, kelle töömeetodite vaatlemisest saaks ka teistele kasulikku õppematerjali, näib olevat BEC-i omanik Raivo Suviste: just teda nimetasid Eesti ühe parima produtsendina antud töös küsitletud ETV-ga seotud teletöötajad ning positiivse hinnangu Suviste tööle andsid ka eelmisel aastal intervjueeritud sõltumatud produtsendid.

KOKKUVÕTE

Käesolev bakalaureusetöö uuris Eesti Televisiooni produtsentide mõistet ja rolli võrdluses produtsendi mõiste ja rolliga teletootmisturul.

Töö esimene peatükk keskendub üldisele produtsendimõiste defineerimisele ning antakse ülevaade nii Eesti Televisiooni produtsendisüsteemi taustsüsteemist kui ka lühike ülevaade sõltumatute produtsentide tekkimisest ning nende tööst.

Töö teises osas on kirjas uurimisküsimused ja tutvustati uurimismetoodikat. Töö kolmandas osas esitati kirjeldav analüüs, mis autori tehtud 10 süvaintervjuul Eesti Televisiooni produtsendisüsteemiga seotud töötajatega. Ka on analüüsi koostamisel kasutatud Olavi Paide sõltumatute produtsentide tööd uurivat bakalaureusetööd ja seal ära toodud süvaintervjuusid.

Uurimise käigus selgus, et Eesti Televisiooni produtsendid ja sõltumatud produtsendid erinevad suuresti nii oma tööülesannete kui ka positsiooni tõttu tööturul. Sõltumatud produtsendid on vaadeldavad pigem ettevõtjatest loomeinimestena, Eesti Televisiooni sisesed produtsendid on aga korraldavad loomeinimesed, sarnanedes sel moel pigem tegevprodutsendi mõistele kui vastates produtsendi definitsioonile. Ka joonistus välja, et ühest definitsiooni Eesti Televisiooni majasisesele produtsendile ei ole, ETV-s töötab vähemalt kolme erinevat tüüpi produtsente (tehnilist tööd tegevad; produtsendid, kes täidavad mitmikrolli (produtsent-toimetajad, produtsent-režissöörid), ning ka produtseerimisega teleturu mõistes tegelevad produtsendid).

Järelduste peatükis olen toonud välja ka edasist uurimist väärivad teemad, mida antud töö maht ei võimaldanud lähemalt käsitleda.

SUMMARY

The purpose of this bachelor thesis was to find out the definition and role of the producer in the Estonian National Television and compare the outcome with the role of the independent TV-producer in Estonia. The aim of the paper was to study the concept and responsibilities of the in-house producer in the Estonian National Television and make the comparison with the producers in the independent production companies.

Firstly, a general overview of the definition of a producer's role was given. Also, the brief overview and background information was given regarding the implementation of the System of Producers at the Estonian National Television and the reasons for the first independent producers emerged.

The study tasks and methodology of the study was introduced in the second part of the thesis. The next part consisted from analysis, based on in-depth empirical interviews conducted with producers and people with key importance to the producers system in Estonian National Television. Also, additional in-depth interviews were used from the bachelor thesis written by Olavi Paide in the year 2006.

As a conclusion of the survey it has to be said that the role and the definition of the producer varied a lot. The independent producers saw themselves more like the creative entrepreneurs while the producers working for the Estonian National Television can be seen as creative organizers. Organizational tasks also make the in-house producer more similar to the executive or associate producers.

Finally, the conclusions were made and suggestions were presented in regarding issues that were not directly connected to the theme of this thesis.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Kangro, T. & Viita, A. & Krimm, T. (2000), Eesti Televisiooni kriisiprogramm 2000. aastaks.
- Lindström, V. (1995) Eesti Televisioon, arvud, faktid, sündmused. Kirjastus Huma.
- Matiisen, M. (2004). Publitsistika saadete toimetamine Eesti Televisioonis. Käsikirjaline bakalaureusetöö. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooniosakond, Tartu Ülikool, Tartu.
- Millerson, G. (1993). Effective Tv Production. Oxford: Focal Press.
- Noronha, S. F. R. (1990). Opportunities In Television And Video Careers. Lincolnwood, IL: VGM Career Horizons.
- Paju, T. (1999). Meediafirmad ja meediaturg. Rmt.: Meediaorganisatsioon II, Tartu Ülikooli ajakirjanduse osakond. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Salumets, C. (2001). Produtsendikeskse tootmiskorralduse kujunemine Eesti teleorganisatsioonides. Rmt.: M. Lõhmus & e. Ehand (koost.). Avalik-õiguslik ringhääling Eestis. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Šein, H. (2005). Suur teleraamat. Tallinn: Tea kirjastus.
- Šein, H. (2004). Televisioon Eestis 1955-2004. Rmt.: P. Vihalemm (toim.). Meediasüsteem ja meediakasutus Eestis 1965-2004. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Vihalemm, P. & M. Lõhmus & Jakobson (2004). Ühiskond meediaruumis: traditsiooniline meedia. Rmt: V. Kalmus & M. Lauristin & P. Pruulmann-Vengerfeldt (toim.). Eesti elvaik 21. sajandi algul: ülevaade uurimuse Mina. Maailm. Meie tulemustest. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus
- Wurtzel, A. & S. R. Acker (1989). television Production. New York etc.: McGraw-Hill Book Company.

Kasutatud Meedia

- Teabekraat (ETV Siseleht), 15 mai 1998. „Produtsentide süsteemist BBC-s“

(Helgi Saar)

- Postimees, 1999, 17.09, „ETV soovib koondatud peatoimetajad tööle jätta 83st koondamisteate saanust peab tegelikult lahkuma 70“ (Jaanus Putting)
- Sõnumileht, 1999, 02-03.10, No 226. Koondatud toimetajad pürivad produtsentideks (Tarmo Michelson)
- Pärnu Postimees, 1999, 30.10, lk.5, Eesti Televisiooni toimetused said uued juhid. Pärnu Postimees, (Hille Tänavsuu)

KASUTATUD ALLIKAD

Kasutatud allikad

- Arro, A. (2007). Autori intervjuu. Tallinn, 17 mai.
- Arusoo, Õ. (2007). Autori intervjuu. Tallinn, 24 aprill.
- Kaljas, K. (2007). Autori intervjuu. Tallinn, 10 mai.
- Kangro, T. (2007). Autori intervjuu. Tallinn, 10 mai.
- Kulli-Kordemets, G. (2007). Autori intervjuu. Tallinn, 23 aprill.
- Raag, I. (2007). Autori intervjuu. Tallinn, 24 aprill.
- Priisaar, P. (2007). Autori intervjuu. Tallinn, 10 mai.
- Ruusaar, A. (2007). Autori intervjuu. Tallinn, 26 aprill.
- Tali, E.-M. (2007). Autori intervjuu. Tallinn, 24 aprill.
- Timak, R. (2007). Autori intervjuu. Tallinn, 23 aprill.

- Karelson, K. (2006). Olavi Paide intervjuu, Tallinn, 24 aprill.
- Lugima, R. (2006). Olavi Paide intervjuu, Tallinn, 2 mai.
- Malm, M. (2006). Olavi Paide intervjuu, Tallinn, 26 aprill.
- Margna, T. (2006). Olavi Paide intervjuu, Tallinn, 25. aprill.
- Mirme, O. (2006). Olavi Paide intervjuu, Tallinn, 26 aprill.
- Normet, M. (2006). Olavi Paide intervjuu, Tallinn, 29 aprill.
- Pihel, J. (2006). Olavi Paide intervjuu, Tallinn, 25. aprill.
- Radsin, M. (2006). Olavi Paide intervjuu, Tallinn, 28 aprill.
- Suviste, R. (2006). Olavi Paide intervjuu, Tallinn, 28 aprill
- Võrno, H. (2006). Olavi Paide intervjuu, Tallinn, 2.mai.

LISA 1. SÜVAINTERVJUUDE KÜSIMUSTIK

Küsimustik

ETV produtsent

- Kirjelda oma teletöötaja karjääri, mis ameteid oled pidanud, mida teinud?
- Millal ja kuidas sai sinust teleprodutsent?
- Kunas ETV-s hakkasid tekkima teleprodutsendid, kes ja kus olid esimesed?
- Mis olid esimesed produtseeritud saated?
- Mis on ETV produtsendisüsteemis loomisest tänaseni muutunud?
- Milline on tänane produtsendisüsteem ETV-s?
- Kuhu sinu produtseeritav saade/saated selles süsteemis asetsevad?
- Kirjelda oma saatemeeskonna struktuuri ja anna ülevaade, kuidas on erinevad rollid jagunenud?
- Kas ja kuidas saab ETV produtsenti võrrelda produtsendiga teletootmisturul?
- Nimeta peamised erinevused ja sarnasused?
- Mida tähendab olla produtsent avalik-õiguslikus ringhäälingus? Mida see tähendab? Kuidas seda oma igapäevatoos tajud?
- Kuidas on ETV produtsendid spetsialiseerunud (žanrite kaupa, mingite varem toimivate koosluste järgi?)
- Kes on teleprodutsent? Millega tegeleb, mis on produtsendi eesmärk?
- Kes on produtsent, peaprodutsent, produktsiooni assistent?
- Mida teeb produtsent ühe telesaate juures?
- Kuidas ETV-s üks telesaade sünnib?
- Kuidas suhestub ETV ja produtsent, kes algatab uusi ideid, kes tellib saated?
- Mille alusel otsustab ETV saated eetrisse panna?
- Milline on roll on saate ettevalmistamisel produtsendil, tegevprodutsendil, toimetajal?
- Milline roll on produtsendil, toimetajal, jt saate tootmisperioodil?
- Kui suur roll on selles, et mingid saated jõuavad ekraanile, produtsendil?
- Kui suur roll on produtsendil saate vormi ja sisu kujundamisel?
- Kuidas toimub telesaadete rahastamine?

- Mis vahe on toimetajal ja produtsendil?
- Mida otsustab saate juures produtsent?
- Kas produtsendi otsused saate tootmises on ülimuslikud, mis olukordades otsustab ülimuslikult keegi teine?
- Kas see, et produtsent täidab saate juures veel mingit rolli on hea või halb? Miks? (Toimetaja, režissöör jne)
- Mis on produtsendiameti eesmärk?
- Millest lähtuvalt otsib produtsent formaate, uusi saateideid?
- Mis alustel võtab produtsent teha ETV poolt pakutud saated?
- Millest lähtuvalt mõtleb ETV produtsent välja saateid või laseb neil kellelgi teisel mõelda?
- Mis produtsenti tema töös piirab?
- Mida ütlevad produtsendile saate reitingud ning kuidas ta neist juhindub?
- Kuidas tellijad produtsenti tema töös suunavad?
- Kui palju on produtsendiamet korraldav, äriine ja loominguline? Mis vahekorras? Miks?
- Millised on produtsendi peamised tööülesanded-tegevusvaldkonnad?
- Mis isikuomadused peavad olema heal teleprodutsendil?
- Mis haridus, teadmised?
- Millised praktilised oskused?
- Milline töökogemus?
- Mille järgi produtsenti hinnata, kas produtsent on hea?
- Kust tulevad uued teleprodutsendid, millised nad on, kas neid on piisavalt, piisavalt häid?

LISA 2. SÜVAINTERVJUUDE TEKSTID

Andres Arro, Eesti Televisiooni programmijuht.

Ainar Ruusaar, Eesti Televisiooni juhatuse esimees 2005-2007

Kuupäev: 26 aprill 2007

Ruusaare kabinetis

Küsitluse läbiviija: Ester Vaitmaa

Sa ise oled siin Eesti Televisioonis vist olnud... igavesti?

Ei ole, päris igavesti ei ole, selles mõttes, et esimese saate ma tegin ETV-s 91mesel aastal ja siis tööle tulin ma 2003 aasta aprillis ja 2006 esimene jaanuar olen ma siis juhatuse esimees kuni esimene juuni 2007.

Mis siis saab?

Siis tuleb rahvusringhääling.

Kes siis saab, Sina või Allikmaa?

Ma ei oska sellele küsimusele vasta, hehee.

Räägi natuke produtsendisüsteemist, sa tulid põhimõtteliselt koos produtsendi süsteemiga?

Ei, noh.. tegelikult muutus, mis on siin minu ja Ilmar Raagi ajal, need suured muutused, mis nagu toimusid, olid niiöelda, toimetuste süsteemi taastamine (?). Varem oli süsteem, kus olid valdkonnapõhised toimetused ja enamuse Euroopa televisioone olid tegelikult üleläänud, toimetusepõhiselt süsteemilt valdkonna tellija süsteemile. Ja meie tegime ka selle muutuse ära. Varem oli nii, et produtsendid suhestusid mingi konkreetse toimetusega, kus olid nende saated või siis erinevate toimetustega. Nüüd on valdkonnapõhised tellijad, programmitellijad ja hoopis eraldi produtsendiüksus, ehk siis me üritasime selle muudatusega tekitada olukorda, kus...

See on siis see 2005?

Jah, ... olukorda, kus meie oma majas, sees, Need nn *inhouse producer*´id töötaksid samamoodi nagu väiketootjad. Noh, päris nii see muidugi läinud ei ole, see oli meie suur eesmärk, et tekiks väikene produtsendi üksus, kes mõtleb kuidas pakkuda ideid, kuidas neid maha müüa ja kuidas saab maja raha kätte. Võidelda selle eest...

Aga?

Sellist muudatust nagu me tahtsime oma mõttemallis ei ole nagu toimunud.

2005. aasta muudatused olid siis 2000ndal alustatud süsteemi paremaks tegemiseks?

Jah, et tekiks suurem konkurents majasisesel tööjoturul. Et tekiks mingi valik, et kes on parem toimetaja, kes on parem toimetaja, kes on parim produtsent, et tekiks nn loomulik konkurents.

Inimestel on kogu aeg tunne, et nad peavad ennast õigustama, et nad ei saa ennast siin liiga mugavalt tunda?

Just, just.

Aga mis on need takistused, mis ei ole lasknud asjad toimida ideaalvariandis?

Ideaalvariandis ei ole asjal lasknud toimuda see, et kuna majasisene tootmine on odavam, odavam kasvõi kõikvõimalike maksude võrra, siis on sageli programmikoostamisel jäänud nii, et mõnu väljas poolt tuleb hea, ent kallis idee lükatakse tagasi sellepärast, et selle vastu on kaks võibolla nõrgemat ideed, mida pakutakse Eesti Televisiooni seest ja mis kokkuvõttes tuleb lihtsalt odavam.

Odavam siis selles suhtes, et inimressurss on justkui osaliselt juba omast käest ja tehnika on odavam?

Just, palgad on niikuinii ette nähtud, tehnika on mõnevõrra odavam, käibemaksu ei lisandu, kasumiprotsenti või käibemarginaali ei lisandu ja see on tegelikult kõige peamisem põhjus, see on puhtalt majanduslik põhjus, mis takistab vabalt mõttel võibolla niimoodi lennata nagu peaks. Muidugi ma ei saa öelda, et siit ei ole tulnud nagu häid ja värskeid ideid. Neid ikka on.

Kuidas Sulle tundub, kas vaba mõte lendab nagu natuke aeglaselt siin mööda maja?

Jah, lendab küll. Lendab küll ja mõnes valdkonnas on see, nagu näiteks meelelahutuses on see täitsa keeruline. võibolla see oleneb ka traditsioonidest, et...

Nii?

Eesti televisioon on seda avalik-õiguslikku missiooni nagu nii pikalt täitnud, et inimesed, kes on siin rohkem või vähem töötanud, mõtlevad siin eelkõige kategooriates, et meil on siin kõige usaldusväärsemad uudised, me peame tegema päevakajasaateid, dokumentalistikat, kultuuri ja seda me teeme tõepoolest hästi, sest konkurentsi ei ole. Me eristume täiesti selles valdkonnas. Mis puudutab meelelahutust, siis mõte takerdub.

Kuhu ta takerdub?

Lihtsalt ei osata mõelda selles kategoorias või ei julgeta mõelda. Et ma toon näiteks selle sama saate Paar.

Mis on tekitanud ju furoori kõvasti?

Jah, aga ta ei ole midagi uut, ta on väga paljude taoliste telesaadete kloon, see on tegelikult, iga saate sisus võib leida midagi uut, aga saade kui selline ei ole midagi uut. Ma toon teise näite; meie idee oli teha pühapäeva hommik meelelahutuslikumaks, me saatsime signaali, et davai, uus formaat ja me lõpetasime sellega, et Tähelaev käib küll. Sest selle vastu ei tulnud ühtegi nii sädelevat pühapäevahommiku ideed.

Mis ideed siis tulid, mida pakuti või siis mis oli see, mida otsiti?

Me ei andud programmijuhiga koos ühtegi väga selget parameetrit, me ütlesime meelelahutuslikku, kogu pere, ja pühapäevahommik – need kolm märki olid nagu ees. Isegi eelarvet ei antud ette. Ja tulid nagu sellised asjad, mille puhul ma vaatasin, et juba kuskil olnud formaadid ja... keegi teeb süüa ja keegi laulab, et noh, mis poolest ta erineb tavaliselt hommikuformaadist.

Nagu TV3e laupäeva hommik, kõik laulavad ja teevad süüa?

Absoluutselt, väga sädelevat ideed ei tulnud. Küll aga näiteks võin ka vastupidise näita tuua, see Reet Linna “Soovikas”, mida ta teeb pühapäevaõhtul, tõesti siin oma majas sündinud idee ja suurepärase idee. Või see sama lastesaate idee, “Saame kokku Tomi juures” – vapustav!

Kus siis samad tegijad kasutati ära?

Jah, ja see oli puhtalt produtsent Margus Saare leitud idee.

Kes on üldse Eesti Televisiooni produtsent, kas siin saab üldse ühest definitsiooni tuua?

Minu meelest ei saa. Me oleme ammu juba heietanud seda mõtet, mille rahvusringhääling peab läbi viima, et teha üks korralik produtsentide atesteerimine, atesteerida kamp ära, koolitada neid, atesteerida see kamp ära ja teha väga konkreetsed reeglid, et produtsent, mida ta tegema peab, et see kes saab, see saab ja kes ei saa, see siis ei saa. Samas see takerdub sellepärast, et... me alustasime samasugust tegevust operaatorite hulgas. Koolitame nad ära, atesteerime ära ja siis me teame, kes on hea operaator, kes ei ole. Produtsentidega on nagu täpselt sama asi, kuna me seda koolitust ja atesteerimist ei ole teinud, siis on produtsente, kes seda rolli mõistavad väga erinevalt. On produtsente, kes on samal ajal toimetajad, on produtsente, kes on samal ajal ka saatejuhid ja tegelikult

kõik see pärsib ka seda produtsendi tööd. Et Andres Kuuse näitel ma võin öelda, et ta juhib uudistetoimetust, juhib saadet ja on ka mõne saate toimetaja ja mõne saate produtsent, siis tähendab see koorumust 4 ja neljase koormusega ei ole ükski inimene võimeline töötama.

Et Sinu nägemuses ei ole see hea, mis siin majas tihti toimub, et produtsent on ka toimetaja?

Ideaalis ei ole. Ideaalis ei ole see hea selles mõttes, et ... kogu see saadete asjaajamine ja kirjeldamine, õigused on aastatega läinud keerulisemaks. Et produtsendilt nõutakse rohkem ja rohkem.

Paberitööd?

Rutiinset tööd. Noh, interneti tööd, noh, võib kaasaegse paberitööna nimetada. See läheb nagu kogu aeg keerulisemaks ja kõige nõrgem on see produtsendi haldussuutlikkuse probleem. Kui teha mitut asja korraga siis kõige viimasena tahab ta teha seda paberitööd ja sellest tulevad viivitused, võlgnevused, pahandused, karistused. Ideaalis peab produtsent olema see, kes teeb ainult produtsenditööd ja palkab saatele toimetajad, valib saatejuhid, on saate sünnist kuni surmani see, kes saate mitte sisulise vaid vormilise poole eest vastutab.

See peab olema ikkagi inimene, kes tegeleb samaaegselt mitme projektiga?

Ja! Ja! Absoluutselt. Muidu oleks nagu priiskamine, 3-4ja projekti juures produtsent olla ei ole mingi küsimus.

Kes on head produtsendid Eesti Televisioonis?

Ma ei oska sellele praegu vastata. Tegelikult ma peaksin võtma ette sõnaotseses mõttes ette eelmisel kuul valminud saadete õigel ajal valmimise ja võlgnevuste tabeli ja siis ma oskaksin sulle öelda.

Kas need ongi need kriteeriumid, mille järgi vaadata, kas see on Sinu jaoks oluline kriteerium?

See on minu jaoks oluline, absurdne on olukord, kus saade valmib tund aega enne eetrit, absurde on kaks kuud arhiveerimata, kus autoriõigused on selles müstilises Kriimsilmas kirjeldamata. Aga küsimusele, kes on hea produtsent, on võimatu vastata, ma toon selle sama Margus Saare näite. Suurepärase produtsent, suurepärase idee suutis leida, suutis

leida stsenaaristi, kes sellise tambiga kirjutab, suutis ära rääkida, need samad vapustavad näitlejad, kes alguses olid vastu, tõeliselt lahe formaat, väga hästi sihtrühma tabanud.

Nii?

Aga kui ma vaatan seda sama, saadete valmimise, arhiveerimise jne tabelit, siis ma ütlen, et selline produtsent ei tohiks meie majas töötada. Nüüd ongi dilemma, et mille järgi ma nagu võtan ja ma olen nagu dilemma ees, et ma olen projektiga rahul, aga haldussuutlikkusega ei ole. Need struktuuriüksused, meediahaldustalitus, arhiivid, saatekeskused nemad ei ole nagu rahul, sest nad ütlevad, et kõik valmib viimasel minutil. Ajakirjanikuna ma olen rahul. See teine pool minust räägib, et kas Margusele ei oleks vaja kõrvale ühte produtsenti, mis on ometigi ju priiskamine.

Või assistenti?

Või assistenti jne. Ja sageli niimoodi lähebki. Pealtnägija on üks näide, kus on päris palju taustategelasi.

Seal on neid assistente ja toimetajaid jah... aga ressursi ei ole vist iga saate juurde nii palju panna?

Muidugi ei ole. Eks sellest see tuleb, et me tahame teha rohkem tegevusi, meie tegevuste haare kasvab ja tegelikult kasvab meil ka inimeste arv aga inimeste arv ei ole kasvanud niivõrd programmitootmiseks vaid uue meedia jaoks, internet, kõikvõimalik turundus. Ütleme see eelarve ei kasva samasuguste sammudega... ma ei taha vinguda, selle eelarve raames on tõepoolest selline olukord, kus me püüame saadetelt kogu aeg nagu raha vähemaks kraapida ja noh siis võidavad need saated, mis on ennast hästi tõestanud, mis on meelelahutuslikuma iseloomuga nagu Pealtnägija jne, Paar, eks ole ja siis teiste saadete puhul ütleks, et ei ole vaja produtsendiassistenti. Nii lihtne see ongi. Ma ei ole ise kunagi produtsent olnud, nii et kui sa tahad teada, millega produtsent täpsema peab, siis ma täpselt ei oska Sulle kirjeldada.

Kas produtsendi headust näitab ka see, et reiting on hea, saatest räägitakse?

Otseselt mitte, hea produtsendi näitaja on see kui saade on hästi turundatud sihtrühmas, ehk siis ma olen tagasivisanud ideid, mis võibolla on väga head, ent kui produtsent tuleb kaitsma saadet, mille sihtrühmaks on kirjutatud – mida väga tihti tehakse.

Eesti inimesed?

Kõik Eesti inimesed! ... Muide ongi! Siis ma olen tagasivisanud, et see lihtsalt ei ole võimalik! Et selleks, et sihtrühm oleks kõik Eesti inimesed, selleks peab noh... ma ei tea, ilmselt filmi "Viimne reliikvia" võib kirjutada kõik Eesti inimesed, kõik eesti keelt kõnelevad inimesed. Aga... filmile, eks ole. Aga ühelegi uuele saateprojektile ei saa kirjutada "Kõik Eesti inimesed". Et kui saade on sihtrühmas, hästi töötab, tal võib olla turuosa 1% aga kui ta võtab 90% mudilastest, siis olen ma väga rahul. Ja teine on muidugi turundus ja teine on muidugi see, mida me eeldame produtsentidelt ka, et kui vähegi võimalik, siis igasugune kõrvaltegevus internetis, uues meedias, midagi sellist.

Väljundeid oleks rohkem kui üks?

Absoluutselt.

Kas ETV produtsendile on ka mingi õigus teha DVD-sid või veel kuidagi lisaväärtust anda oma asjale?

Jah.. kui ta kaitseb selle idee ära müügi või turundusosakonnas, siis on tal absoluutselt vabad käed seda teha. ETV produtsent ISE ei saa seda teha, et siin on nagu sisemised koodid, et kuidas seda teha, et see on nagu korporatiivse organisatsiooni loogika, üks produtsent ei hakka oma saate DVDd välja andma, vaid ta teeb seda korporatiivse müügi ja turunduse huvides. Et seda vabadust ei ole. Aga seda vabadust ei ole ka sõltumatutel tootjatel, sest me oleme hakanud viimasel ajal ikka võtma, kui me räägime ka sõltumatute tootjate produtsentidega läbi, siis tingimus, millest me peaaegu ei tagane, et kõik õigused Eesti Televisioonile, kõik õigused!

Erakanalid vist päris nii ei tee?

Ilmselt mitte. Meil on ka asju, noh, näitlejatega on sageli keeruline saada nad kätte kõik õigused saada Eesti Televisioonile. Teatrietendustega on keeruline, muusikaprojektidega on päris keeruline. Aga me vähemalt püüame seda.

Mis peaks üldse Eesti Televisiooni produtsenti motiveerima tema töös? Et kui väiketootjat motiveerib kasum, mis on need asjad, mis ETV produtsenti motiveerivad?

Väljund. Väljund saatele. Ega siin nagu suuremat motivaatorit nagu polegi. Et minu meelest peaks ETV produtsenti motiveerima nagu see, et kui tal on 2 või 3 saadet, mille pealt ta projektidepealt kujuneb tema tasu ja see ongi kõige suurem motivaator. Et su idee

võetakse vastu. Et sa suudad oma idee maha müüa ja rohkem kui ühe. Suuremat motivaatorit nagu ... sellest sõltub ka sissetulek.

Kuidas Sulle tundub, on produtsendid selle süsteemiga rahul?

Praeguse süsteemiga, et teeme nii nagu kogu aeg on tehtud, et las nemad üleval mõtlevad mulle saate välja?

Kas on nii?

Mõnede produtsentide puhul on nii.

Et oodatakse ikkagi, et ülevalt poolt öeldakse, et tehke ja siis?

Mõnede puhul on nii jah... aga ütleme nii, et see olukord on ikkagi õnneks natuke muutunud, et... mõned aastad tagasi, 3-4 aastat tagasi oli kõik veel teistmoodi, siis tõepoolest oli nii, et valdava osa ideid programmiosas mõtles väljamingisugune kogu, mingi programminõukogu, istus siin koos ja vaatas saatevõrgule otsa, et teeks nüüd kevadel hoopis sellise saate ja siis öeldi, et teeme hoopis kevadel sellise saate. Nüüd on seda ikka suhteliselt vähe, kõik need uued asjad, mis meil ekraanil on, mida ETV ise toodab, et kõik need on ikkagi tulnud maja seest ja altpoolt.

See on siis produtsentide ja/või tellijate poolt?

Just. Nad tööd teevad koos ikkagi väga tihedalt.

Kuidas tundub, kas uusi produtsente ja loovkollektiivi tuleb siia nagu piisavalt juurde või on natuke ka see, et need vanad olijad on siin nagu.. no nemad on?

See põlvkondade vahetus, ega ta ei ole toimunud niimoodi hästi kiiresti, et vanasid olijad on siin päris palju, aga turg on ka suhteliselt pingeline, ma olen aru saanud. Et ega hea produtsent tegelikult on talle sõltumatute tootjate juures tegelikult väga lihtsalt tööd, head produtsent, kellel on ideid ja kes suudad nagu sebida ja asju ajada. Et leiab sõltumatute tootjate turul tööd küll. Olukord muutub arvatavasti veelgi drastilisemaks nüüd lähiajal, kui nüüd teleprogramme tuleb juurde. Neid tuleb kohe nibin-nabin juurde. No näiteks 2009 tuleb teine, ETV2, mis ilmselt tuleb.

Ikka ilmselt tuleb lõpuks?

No jah, praeguste märkide järgi ta ikka tuleb, see tähendab küll mitte saatemahu kohekordistumist, aga tähendab 5 tundi omaprogrammi kohe küll.

Palju praegu umbes on?

Palju praegu on, praegu on vähem, ei praegu on rohkem... Päriskõne originaalprogrammi, rohkem on. Rohkem, ainult Terevisioon on 1,5, ei ikka rohkem. Ma arvan, et üks 7, on ikka jah, koos uudiste ja spordiga. Et noh, see tähendab tohutut lisatööjõudu. Lisaks sellele tekivad veel digitaallevis ilmselt sellised telekanalid, noh spordikanal alustab ilmselt sügisest, mis tahab ka produtsente saada, nii et ilmselt tuleb produtsentide nappus, ma ennustan.

Aga kuidas meelitada häid tegijaid riigitelevisiooni, mis need “präänikud” võiks olla?

Tänapäevases Eestis on ilmselt kaks präänikut. Präänik number üks on tasuta, ehk siis palk ja präänik number kaks on mingisugune kindel võimalus nagu areneda või nagu kindlus töö, seda hinnatakse praegu nagu ma arvan väga oluliselt. Turuväärilist palka või konkurentsivõimelist palka me pakkuda ei suuda, mitte kõigile produtsentidele. Mõnedele tipp-produtsentidele küll. On produtsente, kes teenivad või on teeninud kuus rohkem kui juhatuse esimees, mis ei ole jumala eest halb, produtsent võib ka neli korda rohkem teenida, nagu ka hea saatejuht. Aga noh, kõigile me sellist tasuta pakkuda ei suuda. Kindlust oleme suutnud pakkuda küll, ehk siis me oleme olnud selline tööandja, et kui produtsendil ei ole parajasti anda projekti, siis me mingi aja hoiame teda tööl ja leiame talle mingi projekti või peaaegu jõuga paneme ta kuhugi produtsendina projektipeale tööle. Seda kindlust me oleme suutnud pakkuda aga ma ei tea üldse see rahvusringhääling ja ühinemise aeg, et ilmselt on ka praegu teatav ebakindluse efekt, aga ka see läheb kindlasti mööda.

Mida ühinemine töötab tuua kaasa?

Uuhuuuu... mitte midagi suurt produtsentide jaoks. Teletootmine jätkub ikkagi, ma ei kujuta ette kuivõrd kiiresti uus juhtkond, kui kiiresti adub seda kiiret vajadust produtsente koolitada ja atesteerida, igal juhul on see üks asi, mille ma uuele juhtkonnale kindlasti teen.

See on Sul endal nagu südame peal?

See on mul endal südame peal, me alustasime operaatoritega, see on meil tegemata ja see tuleb kindlasti hiljemalt järgmise aasta jooksul ära teha. Mida see produtsentide jaoks tähendab, siis mõne produtsendi jaoks tähendab see seda, et ta ei tööta enam organisatsioonis ja kogu lugu.

Aga kuidas Sulle tundub, kui Sa nüüd võrdled siin operaatori ja produtsendi tööd, siis operaatori töö on tundidega leotav, ent produtsendi puhul on raske näha palju ta panustab ja produtsendi töö on reaalselt natuke nagu hoomamatu...?

Mõneti on ta hoomamatu aga mõneti on ta väga selgelt mõõdetav.

Mis need kriteeriumid on, me enne küll rääksime, et asjad peavad olema tehtud... ?

Jah, jah, hea saade, mis on õigel ajal valmis ja mille järeltegevused on ka õigeks ajaks tehtud. Ja rohkem ei olegi vaja. Noh, mis on üks meie probleeme, millest me ei ole üle ega ümber saanud, sest kõik tõestavad meile, et seda ei ole võimalik rakendada, ma olen seda meelt, et kõiki asju on võimalik rakendada, on see saadete valmimise graafik, et meil on pooled saated on nagu operatiiv-saated, et noh, eetripäeval näiteks lõppeb montaaž näiteks või eelmisel õhtul.

See on vist üldse televisioonis tihti nii?

Aga miks on nii? Ma ei saa aru! Aga miks tehakse? Kui ma ikka aegajalt esitan seda küsimust ja muidugi on miljon argumenti, millega õigustatakse...

Ei saanud varem?

Varem ei ole võimalik lihtsalt... mina ei saa sellest aru.

Aga selle operatiivsuse kohapealt – kas natuke... on produtsentidel ka siin maja sees ka teine situatsioon ka seetõttu, et kui Kanal2 ja TV3 otsustavad täna, et noh, me võiksime nüüd teha selle saate, siis põhimõtteliselt 2 nädalapärast on see saade eetris. Et ETV vist nii kiiresti ei reageeri asjadele?

Kui ei ole mingi erakordne sündmus, siis mitte jah. Sellist tõmblemist... Et tegelikult ma tahan öelda seda, et kui me praegu koostame strateegilist saatevõrku 2008 kevad, koos saadetega ja kellaaegade ja tegijate nimedega, siis noh, YLE näiteks koostab praegu juba 2009 saateid. Veel pikemalt, mulle meeldib see pika-ajaline planeerimine, mis ei tähenda, et saated ei võiks vahelduda, aga me tegelikult oleme võtnud ikka selle, et hooaja sees, kui vähemalt poole hooajapealt tõmblemist nagu ei ole. On olnud ükskuid saateid, mis on kestnud pool hooaega ja vahepeal oli Eesti Televisioonis ka see aeg, kus oli eetris kolm saadet saatesarjast või kuus saadet, et see on nüüd õnneks ära lõppenud.

Et kui on juba otsustatud, siis on?

Jah, minu eesmärk on see, et vähemalt ühe hooaja võiks üks projekt kesta kui projektis ei ole vähem ettenähtud saateid.

Võibolla sa loetleksid üle need isikuomadused, mis peavad olema ühel hea teleprodutsendil?

Eh, ma ei ole ise kunagi produtsent olnud, võin ma panna pragu täiesti puusse. Aga ma olen produtsentidega töötanud... Ta peab kindlasti olema hea suhtleja ja meeskonna juht nii öelda. Produtsent võiv sattuda sageli olukorda, kus tegelikult peab tema projekti juhtima, aga kõike juhib staar, kes ütleb, et ma ei taha seda, või, et mulle ei meeldi see värv, või mis iganes, et tea peab olema selline... ta peab olema tegelik liider. Staar on alati näiline liider. Ta peab olema suurepärase diplomaat just sellepärast, et noh, tõepoolest meil juba olemas telestaare ja tuleb juurde, kes ütlevad, et mulle ei meeli... need kingad või see stuudiokujundus. Hea produtsent on see, kes enne kui saade eetrisse läheb, suudab need põhimõttelised küsimused nagu ära lahendada. Ta kindlasti peab olema diplomaat, tal peab olema argumenteerimisvõime ja ta peab mõtlema nagu laiemalt kui lihtsalt eeter. Et üks meie produtsentide probleeme on see, et kui saade on juba käes, ja eetrikellaeg on juba teada ja esimene saade juba eetris ka olnud, et siis on tehtud, siis on nagu korras.

Siis võib koju ära minna?

Jah, siis võib kord nädalas võib mingit kriimsilma täita ja korras aga seda igapäevasemat laiemat mõtlemist, et nüüd on saade eetris, et nüüd tuleb hakata seda müüma, seda tuleb pidevalt müüa ...

Hoida pidevalt?

Teda peab hoidma, noh... seda laia mõtlemist peab olema kohe kindlasti. On vapustavaid produtsente, ma nägin, kuidas Ene-Maris Tali nägi Tegelikkuse KesKus-iga vaeva...

Ta oli selles asjas sees?

Ta oli selles asjas sees ja ta oli väga hea produtsent. Need inimesed, kes saadet tegid olid täiesti süüdimatud, täiesti distsiplineerimatud tüübid. See saade oli küll väga hea, vähemalt ühel hooajal, aga millest vaeva nägi produtsent, et saade nagu pidevalt eetrisse joaks, et tegelikkusse KesKus-i aur läks nagu suuresti selleks, et saade eetrisse jõuaks. Ja kui Ene-Marist ei oleks olnud, oleks olnud nõrgem produtsent olnud, siis ilmselt oleks olnud jama.

Kolm saadet ja...?

Noh, vähemalt mingi saade oleks tulnud asendada multifilmiga.

Kes on Eesti Teleturul veel sellised produtsendid, keda sa kõrvalt vaatad ja mõtled, et voh, see on tegija, oleks meil Eesti Televisioonis sellised mehed, naised!?

Noh kõik need... kõik need, kes on praegu vabal turul... minu meelest üks ideaalne produtsent on Raivo Suviste. Ta on noh... vot see on nagu produtsendi musternäidis minu jaoks! Kõik on korras. Õudselt palju häid saateid. Suviste ongi vist selline produtsent, kes ei hakkagi vist tegema mingit saadet, millest ei saaks kultusobjekt, millesse ta ise ei usu, mille edusse ta ei usu. Kõik need saated, mida ta on teinud, on olnud erakordselt õnnestunud projektid, kõik need on kallid projektid, kõik on valmis nende projektide eest maksuma küsitud hinda ja on müts peos Suviste ukse taga, et kuule, me saime raha, teeme veel! Ja lisaks sellele pean ma tunnistama, temaga ei ole mingeid probleeme, ka selle haldussuutlikkuse poolelt. Kõik on rahul: meeskond on rahul, asjaajamine on korras, kallis küll, aga korras.

Noh inimesed on ju nõus maksuma kui asja tahetakse?

Noh, üks näide. Tegelikult kõik need produtsendid, kes peavad võitlema, et teleturul olla, olgu see siis Kiur või Olavi Paide või Arne Kraam, kõik nad oleksid ideaalsed produtsendid. Aga noh, ilmselt Eesti Televisiooni loogika või süsteem noh, siin ei võimaldaks neil seda tööd teha. Aga Raivo Suviste on minu jaoks produtsendi musternäide, mees nagu orkester, teeb kõike.

Kas on midagi, mida ma ise ei taibanud küsida aga mida Sa ise tahaksid välja tuua?

Noh... ilmselt ma olen suht eemal sellest produtsendi süsteemis, et mina olen ikkagi see, kelle juures produtsendid käivad ideid kaitsmas. Et mina olen see, kes neid nahutab pärast seda kui mingi osakonna juht tuleb, et sellel produtsendil, ta ei ole kaks kuud seda ja seda teinud, noh siis mina olen see kuri onu. Mina olen ka see hea onu, kes ütleb, et sobib saad raha ja ma olen kuri on, kes ütleb, et miks sa tööd ei tee. Et ega ma seda igapäevast rutiini tegelikult kuigivõrd näinud ei ole.

Ma tahaksin rõhutada seda, et seda produtsentide koolitamise ja atesteerimise poolt. Kõiki inimesi tuleb maailmas koolitada, aga Eesti Televisiooni puhul on produtsendid need, keda tuleb väga jõuliselt koolitama hakata ja seda koolitust tuleks teha pidevalt. See ei paista ekraanilt välja, aga see paistab nagu, see haldussuutlikust on kohati nagu väga nõrk. Me raiskame nagu inimressurssi selle peale, et kogu aeg on midagi tegemata ja

keegi on kellegi peale tige ja keegi peab kellelegi millegipärast pinda käima. Tegelikult on see ebaefektiivne töö.

Aga produtsendisüsteem ju jätkub, ega vist paremat pole välja pakutud?

Mina ei tea praegu paremat lahendust tõesti. Ma hoiaksin seda struktuuri selles mõttes, koos, et siin on ju veel mõtteid, Ilmaril oli see mõte, et televisioon peaks koosnema 5-st inimesest. Need on juhid ja kõik ülejäänud *outsource* itakse. Mina seda ei poolda, kahel põhjusel, esiteks on suur organisatsioon suhteliselt tugev ja stabiilne, siin ei ole võimalik väga kiiresti teha selliseid muutuseid, mida ka vaataja tähele paneks. Või noh, mis vaataja ära hirmutaks, kogu teenuse *outsource* mine on lihtsalt nii palju kallim.

Ja vist ka ebastabiilne?

Ebastabiilne, just. Meil ka seda kindlust vaja, et olgu see pronksmees või ootamatult kohale lendav USA president, siis meil on vaja kriitilist massi oma jõudusid, kes oleks kohe võtta, kes suudaks seda kohe teha.

Kas see osakaal, mis ETV ise teeb ja muudelt tootjatelt ostab, kas need suurusjärgud on head?

Jah, kindlasti ei oleks hea kui ETV teeks 90% programmist ise. Praegu ikkagi eratootjad pakuvad *inhouse producer* itele konkurentsi. Majasisesed produtsendid saavad tegelikult aru, et ega nad ei ole nii väga kaitstud, et organisatsioon küll hoiab neid..

Et ega neil mõnus olla ei ole?

Mõnus olla ei ole. Saksa DV-s ei ela.

Aitäh!

Ilmar Raag, Eesti Televisiooni juhatuse esimees 2002-2005

Kuupäev: 24 aprill 2007

Telemaja kohvik, Faehlmanni kohvik

Kirjutan lõputööd produtsentide süsteemist...

Produtsentide süsteemi alustati Toomas Lepa ajal ja siis ta kogu aeg veidikene muutunud, millised olid sisekorra reeglid ja vastavalt sellele, kas reklaam oli või ei olnud sees.

2000 aastal. Aga raamatukoguhoidja ütles, et BBC Producer's Guidelines oli kõik need aastad Sinu kabinetis. Et võib-olla Sa avad ka natuke neid tagamaid, et kust see süsteem üle võeti?

Laiaslaastus oli minu enda kogemus see, et ma olin Ameerikas õppinud ja Los Angeles`is suur stuudiote juures olnud praktilal ja ma mäletan seda vahet, mis oli nagu Toomas Lepa produtsentide süsteemi ajal ja seda, mida me tahtsime hiljem teha. Vahe oli see, et Toomas Lepa ajal oli, see et kuna raha on vähe, siis produtsent on see, kes peab leidma lisaraha juurde, sponsoreid, reklaamiraha, bartertehinguid, mida iganes, et saada asi tehtud ja inimesed hästi makstud. Põhimõtteliselt, selle süsteemiga ilmnisid Eesti Televisiooni reklaami tagasitulekuga nii mõnedki probleemid. Nendest peamine oli siis see, et raha muutus iseenesest ettekäändeks saate tegemiseks.

Et me saime raha, et teeme nüüd saadet?

Et kui kusagilt saadi mingi soodus tehing, siis teeme saadet! Teine probleem oli see, et vist kuni 2001 aasta alguseni oli võimalik teha nõ bartertehinguid, mille tulemusena siis produtsent müüs Eesti Televisiooni reklaamiaega ja sai sellele oma saata jaoks raha. Probleem oli selles, et selles, et selles situatsioonis astusid Eesti Televisiooni reklaamiosakond ja ETV produtsendid omavahel enampakkumisvõistlusesse, et ütleme, Coca-Cola soovis ETV-st saada reklaamiaega, aga seal oli produtsent, kes müüs seda reklaamiaega odavamalt kui ETV ametlik reklaamiosakond, siis ta müüs selle produtsendile ja ETV sai sellest kokkuvõttes kahju, seepärast see asi lõpetati ühel hetkel ära. Seda tehti ka teistes telekanalites, et hiljem tehti nii, et hind oleks ühtemoodi läbiräägitav, tsentraalselt.

Aga olulisemaks sai minu jaoks pigem see, et produtsent peaks olema minu arvates uue idee ja talendi ostja.

Visionäär?

Visionäär on isegi võibolla halb sõna, noh selles suhtes, et loomulikult tal peab visioon olema, aga eelkõige peab ta olema see, kes leiab ükskõik kust parima idee ja viib selle projekti tegemisse ja ka ükskõik kust need paremad inimesed. Ja see leidis oma ajal parajalt ka vastuseisu, sellepärast, et.... esitati küsimus, et mis saab siis nendest inimestest, kes meil siin palgaliselt töötavad, et me peame ju garanteerima tööpõlve nendele. Et laiaslaastus see küsimus, et kas inimesed on ETV-ga seotud püsilepinguga või projektilepinguga on olnud produtsendisüsteemi üks kõige suuremaid komistuskivisid, aga seda mitte ainult Eestis. Ma tegin ka ise omal ajal uuringuid väheke kui vaadata ka mujal maailmas, siis see probleem kas mingisugune talent siduda kindlat oma kanali või produtsendi külge või lasta ta iga projekti järel vabaks, et see käib tõusude ja mõõnadega. Esimestel aastatel Hollywoodis olid kõik staarid nii nagu praegu näitelejad teatrites...

Koduteater ja näitlejad?

Koduteatri näitlejad, kui teine stuudio tahtis neid, siis ta ostis neid läbi firma. Järgmine süsteem, kuhu see produtsendi süsteem pidi arenema, minu aegse visiooni järgi, et ... et ka majasisesed produtsendid konkureeriksid üksteisega parimate ideede leidmiseks. Ent nad konkureeriksid võimalikult võrdsetel alustel ka produtsentidega väljaspool ETV-d. Sest me tihti peale nägime, et nn sõltumatud produtsendid tegid natukene rohkem tööd oma ideede presenteerimise ja projekti kokkupanemisega.

Majasisesed olid nagu mugavamad natuke?

Just, just. Ehki teisest küljest me teadsime, et majasiseseid ei saa ära kaotada, ehkki oli valdkondi, mille peale sõltumatud produtsendid üldse ei spetsialiseerunud, nagu klassikalise muusika ülevõtmine või kirikuülekanded. See on nii kitsas valdkond, mitte keegi ei tahtnud seda teha peale meie oma produtsentide.

Kas avalik-õiguslikus organisatsioonis töötamine, seab produtsendile ka mingisugused piirid või... suunab ka kuidagi?

Ta piire paneb ainult nii palju, et sa ei tegele selle reklaamindusega ehkki siin on ... siin on asjad keerulised. Et kui me räägime reklaamivabast televisioonist, siis teatud mõttes on see muidugi selline avalik silmakirjalikkus. Sest kui me võtame näiteks selle, et meil on ühes saates vaja saatejuhid riidesse panna, siis tegelikult me ei tohi osta poest ühtegi

riideeset, ilma, et me sellejärel teavitaks, kes on selle riidedisaini omanikud. Sest see on ju samuti üks *copyright* iga kaitstud asi ekraani peal. Nii pea kui me selle välja ütleme, muutub see omamoodi reklaamiks ja teistpidi jälle, mis tähendaks siis seda, et peaks kõik riided ise tegema? Ja riided on ju ainult üks asi, kõik lambid, ükskõik, mida me ekraanil näeme, peaks olema kõik meie tehtud, mis omakorda on täiesti võimatu. Et me eeldame seda, et see produtsent peaks töötama niimoodi, et ta saab ETVlt lepingu, millega talle garanteeritakse ekraaniaeg ja rahastamine, ent ta teiselt poolt ikkagi ise organiseeriks seda tootmist.

Järgmine väga oluline asi on see, tuleb aru saada, et ETV-s on kolm väga olulist funktsiooni koos ja tihtipeale tekitab see segust, sest ei eristata neid funktsioone. Mõnes teise firmas on nad ka täiesti ka eraldi. Need kolm funktsiooni on see, et kõigepealt on ETV levikanal, mis pakendab kokku ühe programmi ja turustab seda programmi. Siis on ETV tehnilisi teenuseid pakkuv üksus koos kaamerate ja stuudiotega, mis praegu töötab ka erakanalite jaoks. Ja kolmandaks on ETV produktsiooniüksus, kus mõeldakse välja saateid, kus ühest küljest tellitakse tehnikat ja kolmandaks pakutakse ka saateid sellele kanalile. Seda piirab nüüd ainult see, et ETV produtsent ei saa oma saateid pakkuda teistele kanalitele, tal on ainult üks kanal. Kes on produtsent väljaspool, need ju tihtipeale pakuvad oma saadet tihtipeale kolmele kanalile.

Mis peaks ETV-sisest produtsenti motiveerima või hoidma töös?

Laiaslaastus on... eks neid põhjuseid on erinevaid. Üks põhjuseid, paratamatus ETVs, mis tihtipeale toimib on teatud missioonitunne, et siin võimalik teha saateid, mida mujal ei ole võimalik. Ma toon alates lastesaadetest, loodussaadetest, sotsiaalse sisuga, noh neid on... need kolm valdkonda, mida mujal lihtsalt ei olegi võimalik teha. See on üks asi, teine asi on see, et mitmes mõttes on ETV kastuse all olemine ka omajagu turvaline, sellepärast, et siin on võimalik kasutada kohalikku tehnikat odavamalt hinnaga, tootmisprotsess ise on küll keeruline aga kui ta on sissetöötatud, siis ta läheb õlitatult. Ja kolmandaks ma arvan, et see on lihtsalt...töötada televisioonis ja teha saateid. Küsimus, mis on nagu ETV produtsendil natuke raskem on ilmselt, et kui palju ta teenib, sellepärast et erakanalites on kasumimarginaalid sissekirjutamine lihtsam, kuna sa pakud erinevatele kanalitele. Vahe on selles, et teistel produtsentidel on suurem turg, ETV produtsentidel on üks... see maja.

Millised on produtsendisüsteemi eelised, positiivsed küljed?

Produtsendisüsteemi kõige kõvem eelis on see, et kui sa usud konkurentsi, kui sa arvad, et konkurents midagi võib tähendada, siis see, et ta motiveerib inimest pingutama. Mina usun sellesse, et sellised loomingulisel valdkonnas, kus sa pead iga päev midagi uut tegema, ei tohi lasta inimestel ennast liiga mugavalt tunda ja seda see produtsendisüsteem ei lase. Et selline väikene pingestiimul on sinna sisse kirjutatud.

Teine pool on selline efektiivsuse pool, et kui produtsent vähemalt teoorias peaks olema oma eelarve ja tootmisprotsessi kokkupanija siis ta loomulikult üritab seda niimoodi kokku panna, et see oleks saate meeskonnale ja talle endale majanduslikult kõige kasulikum. Küsimus on selles, kas suudetakse raha kokku hoida, sest see raha mis kokku hoitakse, see mingil määral jääb selle sama produtsendi ringlusesse. Et kaks asja, konkurentst tulenev aktiivsus ja teisalt selline tootmisesfektiivsus.

Aga mingid miinused, puudujäägid, inimesed ei tunne ennast kindlalt?

Miinused on eelkõige see, et avalikus-õiguslikus televisioonis ühel hetkel tuleb Sul lagi ette, et see, mida Sa – mitte, et mujal ei tule – et see, mis siis juhtub on, et paremad produtsendid lähevad siis välja ja iseseisvaks produtsendiks. Et me nagu talenti väga kauane kinnihoidmine on päris raske, me peaks selleks pidevalt ja pidevalt aina rohkem tööd pakkuma. Kasvõi see. Mingil moel see kehtib ükskõik millises süsteemis samamoodi. Ka see, et vähem turvatunnet. Ma ei tea, see sõltub, kuidas see produtsendi leping on tehtud. Mida me oleme aegajalt teinud, mõelnud välja pisut täpsemaid boonuseid, mida talle pakkuda.

Näiteks?

Näiteks antakse aega mingisuguse saate ettevalmistamiseks. Et sisuliselt tähendab see seda, et kui Eesti Televisiooni raamatupidamine näeb ette, et iga raha, mis antakse, on kohe seotud mingi konkreetse eetrikuupäevaga, siis kuludesse alles siis kui asi on eetris ära käinud. Et kui sa pidevalt annad raha välja, ja midagi ei ole eetris, siis on see probleem. Ja mõnikord võiks seda ettevalmistusaega ka pikemalt lubada, et produtsent oleks õnnelik. Neid võimalusi on ilmselt veel. ETV süsteemis on probleem, mis ei ole puudus, on see, et kuidas standardiseerida erinevate produtsentide tegevust, ehk et, mis on nagu natukene...

Et kes on ETV produtsent, et need rollid on nagu väga erinevad, ühest definitsiooni pole?

Jah, ja küsimus, et mida nad võivad teha rahaga, mida nad kokku hoiavad – kas lubada mujalt tehnikat tellida? Sellepärast, et ETV siseselt on erinevate funktsioonide lahutamine poolikuks jäänud. Ideaalis peaks ka see tehnikaosakond olema suhteliselt isemajandav, et neil ei tohiks olla garanteeritud... et kui nad ei ole piisavalt head ja kui mujal on parem hind, siis nad võiksid võtta ka kusagilt mujalt. Ja see tekitab siin-seal selliseid pingeid ja hirmusid.

Mina olen nagu selline hästi selge produtsendisüsteemi pooldaja, ma ei oska seal vigu näha. Vead tulevad juba pigem televisiooni enesespetsiifikast, et kõike peab tegema hästi kiiresti ja odavalt.

Kui avatud on produtsendi süsteem on, kas uusi produtsente tuleb ETV-sse piisavalt või on nii, et need, kes siin alati on teinud, need teevad edasi?

Tegelikult ei ole, süsteem on suhteliselt avatud. Küsimus on pigem selles, et ... et kust need noored nagu harjutada saavad, et kui suur on üldse võimalus järelkasvuks. Me tegelikult näeme, et... see endise Peda telerežii, see oli ikka väga oluline taimelava, kui neid praegu ei ole, siis on kohe nagu tühi koht sellejärel.

Balti Meediakool?

Siin läheb nüüd mõnda aega aega, aga eks paistab. Tähtis on just see, et kas ja kuidas on neil praktikavõimalus televisioonis, et nad tuleksid siia ja hakkaksid kohe mingit muud tööd tegema. Ma arvan, et noortel on suuremad ambitsioonid ja nad riskivad ka väljaspool telemaja.

Et need, kes on siin juba harjunud, väga ei kibe kuskile?

Ütleme nii, et kes on siin harjunud, need teevad neid ETV spetsiifilisi saateid, mida mujal ei ole vaja. Et kui me räägime produtsendist, siis siin on ka väga erinevad kompetentsid, ETVs töötavad eelkõige need, kellel on tugev tootmise kompetents. Ja samal ajal on teine tüüp, mis on ideede kokkupanek ja ideede pakendamine ja ideede müümine ja ühes isikus ei pruugi need kaks poolt olla ühendatud.

Aga näiteks kui võtta kolm märksõna, siis kui suures osas on ETV produtsendiamet korraldav, äriline ja loominguline?

Ma arvan, et kõige vähem on ta äriiline, sest seda ärist poolt väga vähe ka julgustatakse. Loominguline... on ta teises järjekorras, kuna ETV produtsendid töötavad tihti ka samaringkonna talentidega, siis eeldatakse, et talendi nimi tähendab juba kõike ja korraldavat, seda kindlasti. Mis puutub korralduslike probleeme, siis neid tuleb päris kõvasti lahendada. Ma ise arvan, et ETVs, noh esimese hooga ma ütlen, et me peaksime 3-4 selgelt loominguulist produtsenti.

Kes need on?

Piret Priisaar, Pealtnägija ja Meie produtsent, siis ma arvan, et Ene-Maris Tali, kes on ka võimeline oma ideid igal tasandil kaitsma. Siis ma nüüd natukene mõtlen edasi, sest neid inimesi on ju liikvel, tulnud ja läinud. Aga.. võibolla Gerda Kordemets suudab ka siin ja seal. Siis teistpidi jälle nagu tugevad korraldajad, Ester Mägi on siin seal nagu teinud, siis Osooni produtsent Õie... noh ja nii edasi.

Millised isikuomadused peavad olema ühel heal teleprodutsendil?

Mina arvan, et kõige olulisem isikuomadus on hea idee äratundmine, see on nagu absoluutselt kõige tähtsam ja siis ka selle veenev edastamine teistele. Hea idee ja talent, mis on suhteliselt sama, et lõpptulemusena hea idee ja hea talent, need toimivad alati, sest pärast sa võid juba delegeerida, leida sinna toimetama jne, aga et leida seda esimest asja üles ei leia, siis on surnud.

Aga mis haridus ja teadmised peavad olema?

Ma arvan, et hariduslikult on esimese asjana laiemas plaanis ühiskonnateadused ja kommunikatsioon oluline, et produtsenditöö algab siitsamast, et sa saad aru, kuidas ühiskond toimib. Et kui produtsent tuleb telekanali programmi juhi juurde, siis ta peab ennast korruga nagu teise poole toolile asetama ja aru saama, mis on probleemid ja mis on see saade, mida ta kanalile välja pakub, kuidas see võib telekanalit aidata. Et ühesõnaga peab ta laiemas laastus ka vaatajast aru saama. Seejärel tulevad sellised üldised nõuded, millest kõik nagu pihta hakkab, kindlasti mingil määral juhtimist ja organisatsiooniteooriaid, raamatupidamist ja juriidikat, need on nagu paratamatud ja siis tuleks kasuks, kui mingis valdkonnas on ta veel täielik spetsialist.

Need on siis...?

Ta võib olla režissöör, ta võibolla või olgu ta siis mingis ainevaldkonnas, loodussaated, kultuurisaated, mida ta tunneb hästi. Ka Ameerikalikus süsteemis, mida ma olen proovinud siin juurutada, on produtsent saate lõplik autor.

Tema otsused on üliluslikud?

Tähtis on see, et kui režissööril või saatejuhil tekiks mingeid lahkavusi, siis tema peab tegema otsuseid, mis on saatele parim, niiöelda kunstiliselt või ajakirjanduslikult, nii et lõppkokkuvõttes ta peaks olema kõva autor.

Kas on midagi sellist, mida mina ei oska küsida, aga Sa ise tahaksid lisada?

Ei tea....

Kuidas sa ise üldse telesse sattusid?

Mina tegin ETVs ühte filmisaadet ja sattusin siia sellepärast, et siis olid enne Filmisaadete toimetaja Jaak Lõhmus, kellega me tuttavaks saime ja pärast Ameerikas õppimas käiku parajasti ei olnud kedagi, kellel oleks olnud juhtumisi välismaise taustaga filmitundmist ja siis kutsuti mind hankeid tegema, hankejuhiks, filme ja telesarju sisse ostma. Ja siis ma niimoodi jäigi..

Aitäh!

Ene-Maris Tali, Eesti Televisiooni produtsent

Kuupäev: 24 aprill 2007

Ene-Maris Tali kabinetis, Telemaja 6ndal korrusel.

Intervjueerija: Ester Vaitmaa

Sa ise ütlesid ennist, et Sa oled selline ebatüüpiline produtsent. Aga räägigi alguses natuke endast, et mis aastast Sa Eesti Televisioonis üldse oled?

Aastast 1975.

See on juba pikk aeg?

Jah, otse ülikoolist ja suunamisega, nii et...

Sa õppisid Tartu ülikoolis, ajakirjandust?

Tartu Ülikoolis, ajakirjandust: Eesti Televisioonist ma ei tundud kedagi, ma olin kindel, et ma lähen lehte. Noorte hääles ma olin praktikal. Aga seal ei olnud tollel hetkel kohta ja saadeti mind ETV-sse ja uudistetoimetusse, AK-sse, kus ma ei ole päevagi töötanud. Ma olen kõikides muudes toimetustes töötanud... Sellest ajast peale, kui tekkis produtsendi ametikoht, olen ma olnud toimetaja-produtsent. Ja paraku siiamani, kas ma olen ebatüüpiline produtsent.

Praegu peab produtsent looma tiimi, kontrollima tootmistsükli, vaatama, et tehnilised vahendid oleks olemas, et neid ei ületataks, et rahanumbrid klapiksid. Ja sellega, et lepinguid teha, sellega produtsendiamet peaks piirduma. Mina olen paraku selline, kes hakkab looma formaati, ehk mõtlema saate sisupoolt ja ma ka sinna saate sisupoolele sekkun praktiliselt kogu aeg uue saate puhul, ... mida on tellitud (võtab kõrvaltlaualad lehed, mille pealmine leht kannab suurt kirja: "Uus igapäevane")

"Uus Igapäevane"?

Me kutsume seda nii. See on 5-1 nädalapäeval on eeter ja kuigi sellest on räägitud ja ettevalmistatud juba veebruari algusest, siis mina üksi, mul on küll tiim olemas, tiim teab, et ma midagi on teoksil. Et ühesõnaga ma olen kogu selle formaadi, noh tellija ka, koos väljaarendanud. Kogu selle formaadi arendus ja kui see saade on minu peas, siis ma ei anna seda enne ära, aga nüüd kui see saade on niivõrd sissetöötatud juba, et toimib ilma

produtsendita, see tähendab nagu vastutavat toimetajat, kes jälgib formaati, suhtleb saatejuhtidega. Aga saade, mis juba toimib, kõik teevad on rida ja saade on niivõrd selge kõigile, et et ta toimib ise suuresti ja sellises staadiumis on praegu “Kas me sellist Eestit tahtsimegi?” See on nüüd Euro rahadel toimiv projekt nagu.

Sina lükkasid käima ja nüüd ta toimib ise?

Jah, kusjuures, siin algas sellega, et ma esitasin idee ideedekonkursile, selleks oli vaja koostada nägemus saatest, koostada finantsmajanduslik analüüs, siis oli see projektikirjutamine, siis anti rahad, siis tuleb hakata seda tootma, see on regionaalprojekt, eeldab 25 Eestimaa valla innovatsiooni ja ettevõtluse selgitamist, et see on päris raske.

See ei ole telegeeniline teema üldse?

Jah, aga sellest on saanud päris tore 35 minutiline dokumentaalfilm, mis valmib tegelikult kahe päevaga. Et see on staadium, mina enam võttel kaasas ei käi, kuna ei ole komandeeringurahasid, mina enam kaasas ei käi. Ja praktiliselt vaatan saateid eestriist ja see on juba nii valmis. 35-s saade saab kohe-kohe salvestatud, see hakkab lõppema ja sellega käib siis kaasas see, et sa pead majandama ka europrojekte, et mis puudutab europrojekte ja näed, mul siin laupäev on veel ülevaade, mis on kulud, mis on tulud, osad lahtrid on mul täidetud, osad veel täitmata... nii et see euroaruandlus on...

Omaette ooper täiesti?

Jah. Aga kui sa oled produtsent, siis on see hallatav, loed Riigi Teatajat, tunned seaduseid, dokumentatsioonivirn on suurem.

Kui suures osas on Sinu meelest produtsent korraldav, äriline ja loov – kui võtta need kolm märksõna?

Produtsente on nii erinevaid, on puhtalt produtsente, on produtsendid, kes loovad tiimile tingimused, võivad olla kodus, kasvatada last, kes... noh niimoodi töötab Pealtnägija näiteks, et noh lepinguga on osa kindlust loodud ja tiim töötab.

Mina see kunagi ei rahulda.

Siis on sellised kõike tegevad, et produtsent on püha kolmainsus, ta on režissöör, ta on produtsent ta on ka toimetaja.

Too mõni näide?

Ma arvan, et nii töötab näiteks oma tantsusaatega Ruti Murusalu. Ja sisuliselt ka Õie Arusoo, kes on nii produtsent, autor kui toimetaja. See on võimalik siis, kui sa teed väga

pika ajavälitel ühte ja sama saadet. Ja kui sa seda eriala tunnend, Ruti Murusalu tunneb tantsu, eks, tal ei ole vaja toimetajat, kuna tal ei ole ka sõnad kaasatud, tal ei ole vaja sinna juurde toimetajat, kes töötab tekstiga. See olenev saate spetsiifikast väga palju. Ee, aga need on nagu kolm produtsendi liiki.

Ja siis on veel üks liik, neljas, kes töötab kriimsilma programmis.

Tehniline?

Jah, keegi aitab ära teha. Teda nimetatakse produtsent.

Kuidas Eesti televisioonis produtsendid ja tellijad omavahel suhestuvad?

... Süsteem on loodud niimoodi, et on valdkonnad, eks nüüd.. enamus meie produtsente on tegelikult väljakasvanud toimetustest. Toimetajana siis sa õpib ära need produtsendi jaoks vajalikud oskused. Ja kuna tellijad on kõik endised peaprodutsendid, siis igal ühel on nagu oma ring, teatud inimestega sa sattud koos tegema, teised sattuvad kokku teise tellijaga. Siis kui tellija esitab tellimuse, siis tal on õigus vaadata endale parim, see kes vastab ja täidab kõige paremini tema tellimust ja nägemust. ja see on tellija suhtes täiesti okei. Teine variant on see, et produtsent pakub oma idee. ja tahaks nagu saadet tegema hakata, siis mul nii palju mängumaad, et ma vaatan, et mul on nüüd võimalik valida, nelja tellija vahel, et kas ma teen nüüd päris kultuurisaadet, siis ma lähen Gerda (Gerda Kullikordemets – toim.)juurde või kui ma teeks meelelahutussaadet aga kultuurielementidega, siis ma lähaksin Eero (Eero Sprit- toim) juurde. et mul on nagu võimalik laveerida...

Et milline tuba?

Jah. Teine asi on ka see, et tellija ei otsusta päris üksinda, selleks on programminõukogu, aga selle saate suunitluse võib anda küll. Et ma võin öelda, et enamus minu projekte on Piret Suurevälja all, ehk Eero all. Ja nendega see töö klapib, ahah, et temaga mul sujub, ma pakun talle veel. Aga kuna ideid on ämbriteviisi, siis ega sellepärast, et mõnda ideed sa võid kanda kaasas väga kaua kaasas ja siis sa pakub. Aga tellijad on oma tüübipoolest väga erinevad. Heidi on hästi konkreetne, Heidi teeb väga palju ise, tal on nii konkreetne nägemus, ta ütleb, kes peaks olema saatejuhid, ta sekkub hästi kaugele. Aga tal on ka

üksikprojektid, tavaliselt sarjapuhul see ei ole nii väga, aga tellijad on hästi erinevad. Aga üldiselt suhted... suhted on hästi, kuna tegemist on suuresti väga tugevate isiksustega, siis seda kompromisside kunst, eks! Aga ma ei arva, et see midagi tendentslikku on, kuna saateid on väge ja kõik ei saa oma ideid realiseerida, siis kahtlemata jääb see tootmise pool, see ideede pool... kuna mina pakud ideid, siis tavaliselt nad jäävad seisma, kuna ei ole võimalik neid rahuldada, siis kui aga tellija tuleb oma tellimusega, siis see on nagu kindlam. Noh enamus on nagu tellija poolt... millest on mõnes mõttes kahju, kuna ideid on kogu aeg ämbriga, siis ...

Kas ETV produtsendid – Sa juba eelnevalt mainisid, on ka kuidagi spetsialiseerunud? Et on juba harjutud tegema mingit asja, mingite inimestega ja mingid kooslused toimivad?

Näiteks saade Ajalik ja Ajatu, on ma ei teagi mitu aastat. See tähendab, et sellist kristlikku kultuurisaadet tellitakse talt. Aga miks peaks mulle sellist pakkuma, kuigi ma arvan, et ma saaksin sellega samahästi hakkama, kui teistega ja ma arvan, et teised samamoodi. Et natuke on küll nii, et ahah, tema saab sellega hakkama ja tegelikult on produtsendi jaoks ei ole vahet, kui ta ei sekku sisse, tähtis on see, et tal on oskus vahendada, samas olla nagu suure tiimi juht, et sellised juhi omadused peaks tal nagu olema. Aga nii kui puutub asi sisse ja minule meeldib olla, et 2 aastat on see aeg, kus saavad nagu ideed suuresti ammendatud, et sa tahadki muud. Mina kuulun sellesse, et ma olen teinud sporti, ma olen teinud arvuteid, kultuurisaateid, lastelavastusi, perekonasaateid.. absoluutselt kõike teinud ja mulle just nii meeldibki, et teha just seda, mis ennast huvitav ja siis nagu kuidas öelda... Aga teine tüüp on produtsente, kes on ühe valdkonna enda kättevõtnud - näiteks Õie on täpselt nii, loodussaade on tema saade, ta teeb seda täpselt nii ja ilmselt elulõpuni. Ta teeb sinna lisaväärtust, ta teeb sinna plaate ja kõik on hästi. Ja keegi ei konkureerigi sinna valdkonda, kui tellijad rahul on, ei ole mõtet, sest keegi paremini niikuinii ei tee.

Aga suuresti sõltub... just näiteks suurprojektide puhul, et suurprojektide puhul on vaadatakse, kas produtsent suudab seda asja käivitada ja siin küll vaadatakse suuresti kogemusi.

Sina oled ju algatanud ja viinud läbi päris suuri asju?

Noh, jah. Aga... ee... produtsendi üks eelis on see, et ta tunneb maja läbi ja lõhki, ta tunneb toomisüsteemi läbi ja lõhki, et ta peab oskama eelarvesse ära peita ka mingeidki rahalisi lopseid, et kui me praegu teen terve sügise eelarve ja tehnika aeg on mul üle loetud, mis kujuneb saate maksumuseks aga äkki ma ei tea, äkki mul läheb rohkem? Ja teiseks, et me teeme saateid planeerides väga kaugele ette, et tegelikult on see paberil ja peas, et me kaitseme selles suhtes sellisel puhul kogu sügise eetri. ja ta on pandud numbrites, ta on pandud palkadesse, ta on pandud inimestesse aga kui sa oled näiteks tootmiskahtusid vähem, et sa oled arvestanud, et selle sama saate puhul, et kui mul on igapäev saade, aga ma olen tellinud kahel päeval kaks beta võtet... noh siin oh, et siin eksid.

Et on vaja kolmel päeval Betat?

Jah ja ma ei teegi saadet ära eks ju! et tegelikult see kogemus, kuidas toota ja kuidas seal paberi peal asu kaitsta ja selle TLPni jõuda, selleks on vaja teada nii sisu, et millest hakkab saade koosnema, kes on su tegijad, mis nad maksavad, Sul peavad olema mingid lähteandmed, et produtsent on kaugel ajast eest, mis siin toimuma hakkab. Et tiim liitub siis kui kõik töö on tehtud ja siis ühte saadetesarja hakkavad teostama.

Päris keeruline. Aga kui võrrelda ETV-majasest produtsenti produtsendiga teletootmisturul, siis mis on sellised kõige suuremad erinevused ja sarnasused selles töös?

Mis mulle meeldib nende puhul – nendel on ajustrust. Et kui meie ei vormista oma häid ideid, ettepanekuid, mul on sahtlis ma võin võtta...

He-he, Sul on suured sahtlid?

Jah ja ma võin siit võtta mõtteid, mis on mul esitamata jäänud või nad on esitatud ja öeldud, et noh, hetkel ei ole raha. Üks erakanal tahab genereerida, tal on suur ajustrust koos nad teavad reegleid, mida pragu oleks vaja. Ja nad realiseerivad selle kohe. Meie planeerime ühte sarja aasta, pool aastat ehk. Nemad teevad nüüd ja praegu ja kohe. Neil on formaat valmis ja nad teevad selle ära. Et aeg-ajalt ma tunnen nagu sellest puudust, meil olid need ajad teles, kui istun praegu, vaatan aknast välja, et ahah, sellest võiks teha saate ja mul läheb aega ütleme kuu või poolteist ja siis ta on eetris. aga nüüd me oleme jah nii järgalt selles plaanimajanduses, et enam me nii üksiksaateid teha ei saa. Nende puhul on nüüd see, et nad teevad enamvähem meelelahutuslikku saadet, ehk neil on kulu

väiksem, nad teevad kolm-neli saadet ühe kuludega. Ühepäevaga kuu töö on nagu valmis. Aga meie teeme nii haruharva. ja siin on ka aru saada, et stuudiod on nende jaoks kallid ja kõik, mis üle jääb, on raha ju... aga nende formaadid on tunduvalt lihtsamad, alluvad väga selgele skeemile, et seal produtsent sekkub formaati vähe. Seal on produtsent selleks, et jälgida reegleid.

Et on juba mujal tehtud ja ennast õigustanud?

Jah, see loominguline pool on seal ilmselt... sünnitusvalud on väiksemad.

Riskid on suuremad?

Riskid on suuremad. Aga mõneti on mul kahju, et see konveier on ju.. neli saadet ühepäevaga on ikka kõigile raske. Aga kui ütleme... toimetus või... kui meie siin, ma panen oma tiimi kokku ja me fantaseerime ja iga saade sünnib nagu koostöös, neil on struktuur paigas. toimetaja vaatab teemat, saatejuht kannab need ette, et see... et vahel on mul tunne, et keegi ei tee ühtegi liigutust rohkem kui tema palgaleping ette näeb. Me oleme siin teistmoodi, ma ei tea kas mu aim on õige?

Ma ei tea. See on vist erinev, oleneb vist tiimist ja produtsendist? Vahel tunne, mõne produtsendiga, et nii ei tohiks saateid teha?

Jah, ja produtsendile on ju, et mida rohkem ta kokku hoiab...

Seda rohkem tema teenib?

Jah. need süsteemid on minu jaoks natuke valed. Produtsendi asi on hoida tiimi, maksta neile parim võimalik, et siis sa tead, et tiim ei pea võtma endale kümnet saadet, et laenu maksta ja mina lähtun sellest produtsendina sellest, et hoolitseda oma tiimi eest ja väärtustada neid materiaalselt, et nad saaks oma töö eest väärilise tasu.

Kuidas on Eesti Televisioonis stabiilsusega, kas ETV produtsent tunneb ennast palgatöölisena või iseendale tööandjana, et kui tellija ei telli ja Sina ei paku, mis siis saab?

Üks vastuolo on siin. Meil on loodud küll süsteem, kus produtsent võiks olla nagu väiketootja, nagu on väikefirmad. Mulle öeldakse sügisel, et meil on siin 80 saadet ja nii mitu miljonit. Et mina peaks siis tulema siis hakkama seda haldama, tegema head saated ja kulutama mitte rohkem kui mulle on ettenähtud. Aga paraku on mul pidev kontroll, kuigi mu plaan on kinnitatud, siis igast arvet, mida ma välja kirjutan ma kuulutan, seal on veel mitmekordne kooskõlastamine. Kõik mu lepingud on kooskõlastatud. Ja vahel ma

tahaks teha mingeid manöövreid – et mul seal kulu tõesti nii palju ei lähe, aga ma tahaks teha veel mingi töö, mingid uuendused, et tema ei ole päris vaba seda raha majandama nii, nagu saatele oleks parim, pidevalt peab tõestama ja sellele kulub nii palju aega ja energiat, ja kui see raamatupidamise pool ei tea saatetootmisest midagi, siis ma pean asju punaseks värvima, et see ei ole nii...

Et ausõna peab kolmel päeval võttel käima, kahe päevaga ei saanud tehtud?

Jah, et siin on need konfliktid. See on üks probleem.

Teine probleem on see, et meie oleme tükitöötajad, see tähendab, et kogu loominguline pool, on tüki, ehk saate baasil. see ei vasta tegelikult töö panusele. Et kui kõik muud.. et kui me töötame koos operaatorite ja tehnilise poolega, siis minu hind kujuneb, ja režissöör, 2000 krooni on minul ühe saate pealt. Mitu saadet ma kuus teen, sealt tuleb minu palk. Operaatoritel on nii, et neil on ettenähtud palk, mitu tundi, kui ta teeb ületunde on tal kas vabad päevad või lisa tasu, meile see ei kehti. Meil on iseseisev otsustuspädevus, nii et minu jaoks on see meie süsteem vale, mida me oleme proovinud muuta, aga paraku, ei ole sellest veel kaugemale jõutud, ehk siis kui ma teen ühe otsesaate või ma kulutan ühe saate tootmiseks nädal aega, siis siin diferents puudub. Et see tähendab seda, et ma teen ühe saate, ma olen kaks päeva planeerinud, kaks päeva läbi vaadanud, ehk see tähendab seda, et seda tööpanust tükitootmises ei väärtustata. Et see süsteem on vale.. ja kolmas probleem kogu loomingulise poole jaoks on see, et me töötame väga lühikeses tsüklis.

Et ma olen siin ka...

Sa oled Eesti televisioonis tööl?

Jah, ma olen siin tööl. Aga ma arvan, et mind koondada kui me kokkuleppele ei jõua on väga raske. Aga see, et ma ei tea, mis mu elus ootab näiteks poole aasta pärast, et mis n mu muud saated, ma tean oma põhipalka, see on mulle kindlustatud. Aga ma ei tea, mida ma tegelikult teen ja kui suur mu sissetulek on, et kellel on laenu, kellel on lapsed...

Et ebastabiilsus ruineerib?

Ruineerib. Ja kuna neid vastuseid peab tiimile andma produtsent, et kas 2008 sari jätkub? Keegi ei ütle mulle, et isegi kui ma tean, et see sari on tehtud pikemaks ajaks, siis äkki on reiting nii väike, et jaa jaa.

Võetakse maha?

Jah. Ja kui inimestel ei ole siin majas tööd, siis nad võivad tõlkida või kirjutada ja teha aga see eeldab ka, et inimestel on mingi teave.

Teave sellest, et sa ei ole kahe kuu pärast töötu?

Jah, põhipalka ETV garanteerib, ta peab selle töö leidma, kui ei leia, siis väiksema palga peale. Et tegelikult ETV ei väärtusta oma töötajaid. Meil on küll läbipaistev raamatupidamine aga...

Inimesed tunnevad ennast vähe väärtustatuna?

Jah. Ja põhipalgad on ma ei tea mis aastast ja tükisüsteem on...

Kas tükisüsteem on fikseeritud töötasud või on nii, et iga produtsent ise otsustab?

Noh meil on nii, et produtsendid, kelle palk algab summast X ja siis lõppeb.. noh päris X ruudus ei ole (Joonistab mõtlikult valemit paberile), aga noh XY, et ta mahub siia vahele, aga see tähendab seda, et kuus on 4-5 saadet. et kui ta on laua ja tooli saade, siis ta võiks siia vahele mahtuda, et ta teebki näiteks kaks saadet kuus, väga olulist ja keerukat. ja siis ta vaatab, mis number, mis tal tuleb, kas tal tuleb kokku, mis tal tuleb. See on nüüd produtsendi roll võidelda ja kaitsta need numbrid ära, et noh, et see miinimum palk on meil 5 aastat tagasi määratud ja väga väike. Ja kui inimesed teevad normaalselt tööd, siis nad tahavad ka normaalselt palka saada. Ja nad saavadki, head saavadki, aga see moodustub lisapalk pluss lisapalk aga kuna ma ei tea, kas mul on see lisapalk või mul ei ole, see on väga palju lahti.

Kas selline süsteem meelitab siia ka noori ja uusi tegijaid, kui suletud või avatud ETV on uutele inimestele?

Põhipalgale saada on väga raske. Kuigi seadus ütleb, et kui kaks korda tööd pakkuda, siis kolmandat korda tööd pakkudes peaks ta juba koosseisu võtma. Aga kuna meil on nii projektipõhine ja me töötame, sügisel 5 kuud ja kevadel 6 kuus, eks, ja need töökokkulepped tehaksegi nende tsüklite peale. Ja kuna me ei tea, kas jätkub, eks, me valime inimesed, kellega saame teeme teha küll, et saame teha ajutisi lepinguid, ja noored, kes on tulnud, ja ETV ei paku ka noortele väga atraktiivseid saateid, siis neid pakuvad teised kanalid rohkem ja väga tublid noored, kes meile tulid, läksid tegema superstaari ja muud meelelahutust. Aga see ongi näitaja, et kuna meil ei ole noortele pakkuda... noh see on vale süsteem, et sa tuled ülikoolist ja sa oled kohe valmis režissöör. See on küll..

Peab ikka alustama assistendist?

Jah, ja meil ei ole enam võimalust, et me koolitame, see ei ole ka kutseoskuste poolt, see on see, et sa näed praktiliselt, kuidas tööd tehakse, meil on siin kuidas see süsteem toimib, see võtab aega, et see režissööri kõrval mõnda aega olemine, annab talle...

Enesekindlust, et nii tehakse?

Jah, need tudengid, kes tulevad, nad tahavad kohe olla režissöörid ja see õpipoisi aeg on väga lühike ja assistente, noh praktiliselt ei ole võimalust neid võtta. Ja me võtame ju samamoodi tükkidest. Et kui vanasti olid meil tiimis, toimetaja, režissöör, operaator ja nad moodustasid ühe üksuse ja nad olid kogu aeg, nad olid iga tööpäev ühes toas ja kõik teadsid kõike, mida tehakse.

Tiim töötas nagu koos, oli selline ühtne tunne?

Kõik teadsid, mida me teeme. Enam ei olnud vaja öelda, et see on sinu asi, tee see ära. Et kui meil olid tööd jagatud, et kes mida teeb, siis kõik tegid ära. Pragu, kui mul tuleb assistent, et kas ma ostan ta stuudiosse nuppe vajutama, või ma ostan teda ainult arhiivilehti tegema.

Kas Sinul ei ole võtta töötajat kui inimest vaid kui mingi tööloigu sooritajat?

Jah, ma teen talle ametijuhendi, kus ma loetlen ülesse, mida ta teeb ja see on siis see rahakott, mida ma ostan ta käest. Et noh, päris hea ei ole see süsteem. Mulle meeldiks kui oleks inimesed palgal, oleks tiimid komplekteeritud nii nagu nad peaks ja üks tervik tiim, et praegu on nii, et kui keegi midagi ei tee, ja kui keegi ei tee, siis teeb produtsent.

Mis vahe on ETV-s üldse toimetajal ja produtsendil, et nad tihti vist sulavadki kokku?

Toimetaja on see, kes vastutab ja tegeleb saate sisuga. Produtsent on, ma olen projektijuht, tema tegeleb kõigega. Nii et produtsent on vastutav selle eest, mis tema tiimis toimub, temalt on see idee, tal on tellimus ja nüüd tema korjab kokku tiimi, kes on seda parim tegema ja teeb talle ülesandeks, et see tähendab koos arutaksime, mis saadet tehakse. Režissöör tegeleb pildiga, kogu see kujutav materjal, tegeleb stuudiokujundusega, tegeleb helikujundusega. Eee, toimetaja tegeleb saate sisuga, *resarchiga*, saatejuhtidega, kas valmistab ise stsenaariumi või mitte ja minu puhul on see, et ma nagu... kuna ma valdan, kuna ma üritan, et ma valdan kõike, et me kujundusest räägime koos režissööri, koos tiimiga hästi palju, aga mina pean teadma, kas mul sellise

kujunduse jaoks raha on, mis me oleme mõelnud, et mis meil vaja on. Et praegu selle saate puhul me võtame ära stuudio ja praegu stuudioaeg, stuudio ülespanemise aeg on 2 tundi. See tähendab, et lähteülesanne on see, et meie kujundus on mobiilne, ratastega, läbipaistev, et see pannakse üles, et nüüd kui me hakkame mõtlema, et mis see maksta võiks, siis ükski asi ei toimi ilma minuta, sest rahakott on minu käes. Eee, see on põnev projekt, mul on kaks režissööri, mõlemad on väga vinged režissöörid...

Kes need on?

Eva-Katariina Taimre ja Marika Lauri. Mõlemad on väga hea käekirjaga, mõlemad on hästi eetilise pildiga. Aga minu ülesanne on see, et ma praegu üritan leida parimat neist mõlemast. Ma tean, et Marika Lauri teeb väga vinged saatekõllid, ma ei tahaks graafikat tellida. Stuudiokujundust võiks teha jälle Eva, sest Marika on võttel, et see on nüüd, et kuidas sa töötad nüüd tiimiga, et kumbki ei solvu? See peab olema meie ühine nägemus.

Millised on üldse produtsendi isikuomadused? Sa juba vaikselt jõudsin sinna, et sa pead olema nagu see, kes paneb kõik tööle?

Noh ütleme oma ametialane professionaalsus, et sa tead, mismoodi seda tööd tehakse. Siis Sul peab olema juhtimiskogemus peab olema, juhtimisoskus, sa pead hoidma kogu tiimi koos, samas mina ei ole selline juht, kes ei annaks iseseisvust otsustama ees, me oleme kokkuleppinud, ma annan vastutuse ära, ma tean, ma usaldan, et see parimal moel sünniks ja siis... hästi vajalik on empaatiavõime, et sa oskad... sellepärast, et see on nii tundlik töö, et sa oskad.. noh kui režissöör nurga taha nutma läheb...

Lased tal mingi aja nutta?

Jah, või lähed koos ja nutad koos. He-he, kui me seda KesKus-t tegime, siis me käisimegi Marikaga nurga taga nutmas, sest niivõrd siiber oli, et ta ei saanud aru, kuidas inimesed saavad nii süüdimatud olla.... Aga üks põhiasi on see, et kiire otsustusvõime. Et see, kes otsuseid vastu võtab on produtsent, et kui mingisugune olukord on. Siis vastutustunne, sest see vastutusala on päris suur. Siis sa pead ära teenima usalduse, sinu käes on nagu rahakott... et kui sind usaldatakse...

Siis kui korra seda alt vead, enam ei...?

Jah. Vahel on nii, et sa ei saa maksta nii nagu sa peaks, sa pead kulurida vahetama. Mina praktiseerin seda, et ma lähen ja räägin, et ma tahaks teha nüüd ja nii ja siis ma lähen uurin, kas me võime nii teha. Ja kui ma kuulen sõna, jah, et me võime nii teha, siis

tehakse nii. Et need on need asjad. Aga põhiline on kiire reageerimine, kiire otsustus, kui tulevad olukorrad, siis ma saan asjad kiiresti ümbermängida. Oskus inimesi motiveerida kui Sul tegelikult mingit motivatsiooni ei ole, tiimi õhkkonna loomine. Et kõik tahaksid tööd teha ja keegi võttel ei pirtsutaks, sellepärast, et siis meil on tuleb õhtul kell kuus minna võttele ja õhtul kell 12 lõpetada, siis kui vaja. See on see kliima loomine ja tunnustamine kui inimesed seda väärt on.

Ma vist sujuvalt olengi vist kõik ära küsinud... Aga kas on veel midagi, mida Sa ise tahaksid rõhutada, mida ma ise võibolla ei taibanud küsida?

Noh, minule meeldiks, et produtsent oleks hoopis rohkem kanali programmikujundamise juures. Praegu on ta programmi... ta on tellijate ja programmijuht ja pearežissöör, et ta on natukene väikse ringi käes. Noh, muidugi, meil ei suurt mängumaad, meil ongi need põhikirjast tulenevad puudused, et me peame täitma aga aegajalt on tunne, et värskaid mõtteid on vähe ja see loomingupool ei pääse oma mõtetega... tavaliselt mõtted tulevad ülevalt poolt alla ja see ei ole kõige parem lahendus. Ja unistus on see, et me saaksime töötada nagu teised suured kanalid, et me töötame ette, et me saaksime tega uurivat ajakirjandust, saaks teha lavastuslikumat ajakirjandust, et me ei elaks niimoodi peost suhu, et ma tean 4 kuud ja mis siis saab teistsugust tööd teha, et töötada nii nagu BBC töötab, et mõned nagu uurivad ühte teemat ja teevad ja müüvad seda ja materjali on ju kõrini mida teha.

Gerda Kulli-Kordemets, Eesti Televisiooni programmitellija

Kuupäev: 23 aprill 2007

Koht: Gerda Kordemetsa kabinet, Eesti Televisioon

Küsitluse läbiviija: Ester Vaitmaa

Kõigepealt küsiks Sinu enda kohta, kui kaua Sa juba Eesti Televisioonis oled?

Mina olen 85ndast aastast peale ja ma sattusin siia läbi sellise asja nagu assistentide kursused. Minul oli elus selline periood, kus ma olin ülikooli lõpetamas, mul oli väike laps ja ma et teadnud, mida ma üldse elus saada tahab, sellist õiget sihti ei olnud. Ja siis minu sõbranna nägi seda kuulutust lehes ja siis ma mõtlesin, et ma võin ju proovida. Ja siin öeldi meile kohe esimesel korral, et ega te siia tööle ei saa... aga lõpptulemusena siiski paar inimest said ja mina nende hulgas. Ja siis ma olen vahepeal olnud 5 aastat siit ära ja mingi 93 ja 98 ma töötasin ajalehes, kirjutavas pressis ja siis ma tulin jälle tagasi. Ja ma olen siin majas pidanud absoluutselt kõiki ameteid alates, kõige madalamast. Ma olen olnud assistent, režissöör, toimetaja, produtsent, peaprodutsent ja nüüd programmitellija.

Mis on Sinu jaoks olulisemad projektid?

Noh kuidas võtta – kui hakata nüüd kõiki üles lugema, siis...ma olen teinud mingi aeg mõned telelavastused, ma olen teinud mingeid näitlejate portreesid, mis mu enda jaoks on hästi olulised. Ma olen teinud sellist ürgaegset teležanri nagu luulesaated, mida tänapäeval ilmselt keegi ei teagi, mis asjad need on. Ja siis kahtlemata hästi oluline on olnud OP-i tegemine kuus aastat, OP-i produtsent ja toimetaja. Ja siis, mida ma pean ikkagi nagu oma lasteks on need ETV filmid, mis on nagu viimaste aastaste... jah alates August 1991, oli kohtumine tundmatuga, Libahundi needus, et ... Meeletu, Klass...

Aga kuidas Sinust teleprodutsent sai?

Nagu televisioonimajas tol hetkel kõigist produtsent sai, ühel hetkel lihtsalt öeldi, et NÜÜD me nimetame su ümber produtsendiks, et selles tol hetkel sattusid kõik, kes toimetaja poole peal olid. Jäigi täitsa arusaamatuks, miks just sedapidi aga neid kattuvaid ülesandeid oli rohkem. Ja siis mina olen nagu hästi palju olnud selline autoriprojektide tegija, et noh portreesaated on reeglina sellised, mida ma tegin üksi, vähemalt tollal tegin

üks, kui see oli võimalik. Et praeguseks on see produtsendi roll ikka nii palju muutunud, et seda päris kõigega, et õnnestu ühitada ja ei ole ka mõtet.

Mis mõttes?

Selles mõttes, te praegu on see produtsendiroll seotud väga palju sellise asjaga nagu on see kriimsilma projekt. Ja meil on nagu millegipärast kukkunud välja nõnda, et meil on nagu mitmeid sorti produtsente, on need tõelised produtsendid, kes produtseerivad filmi ja suurprojekte, et siis produtsendid projektijuhi tähenduses. Ja siis on niinimetatud produtsendid, keda tegelikult ei ole vaja, aga mida tingib see, et mingi režissöör nagu ükski ei saa seda saadet teha, tal peab olema keegi, kellel on kriimsilma õigus, kes on nagu produtsendi nimetuses ja kes väga paljude saadete juures see produtsent muud ei teegi kui ta sisestab tehniliselt sinna Kriimsilma mingisuguseid andmeid.

Kas tundub, et produtsendi amet on ka selline justkui nagu nimetus, et tal ei ole sisulist mõõdet?

Et kuna ta kõik niimoodi kampaaniaviisi tekkis, siis minu meelest sellest ongi nagu selline probleem, et... meil tol ajal jäi see etapp vahele, et me oleks läbirääkinud, et mis see täpselt siis on. Et siis kusagilt hakkab tekkima see joon, sellest, et kes on siis tegevprodutsent, et tema on rohkem nagu selline produtsendi assistent kes siis tegeleb selliste tehniliste asjadega ja produtsent on ikkagi siis projektijuhi mõistes. Aga see on ikkagi ka väga projektiti erinev, et tegelikult, mis produtsendist, me siin ETV-s räägime, kui tegelik produtsendi roll, nii nagu ta tegelikult on, on kaks korda aastas või tegelikult üks kord aastas, kui Eesti Televisioon ulatab selle eelarve. Ja siis sa oled täpselt nii palju produtsent kui see eelarve võimaldab. Ja ega meie produtsendid ise reeglina ju raha hankimisega ei tegele. Raha on eelarves ja seda tuleb siis nii palju kui seda antakse ja noh loomulikult on selliseid tublisid produtsente, kes siit sealt juurde leiavad aga seda ka ei tohi ju tegelikult teha, ei ole lubatud seda raha mujalt juurde tuua, et selles mõttes, see produtsent ETV tähenduses peaks ikka olema projektijuht. Neid on meil vähe.

Häid produtsente ei ole eriti?

Ei ole jah ja me üritame neid jõudumööda juurde kasvatada aga selles mõttes niisugust muud telemaailma mõstes peab see siis olema superprodutsent, see *superwiser* või see, kes nõ juhhib kõike ja kellel on õigus ja selliseid on jah vähe ja me oleme püüdnud neid juurde kasvatada. Ja meil on majja tulnud väga heade produtsendi eeldustega noored, aga neil on tihtipeale natuke teine viga, neile kõik see bürokraatia, mis produtsendiametiga kaasneb, et see kipub natuke nagu järgi lohisema. Et meie avalik-õiguslikust rollist

tuleneb see, et meil peab olema absoluutselt igas asja peale leping ja kõik peab olema läbipaistev. Ja raamatupidamine peab olema hästi korras. Et mingis mõttes ma arvan, et eraettevõttes on lihtsam, et sa võtad endale raamatupidaja ja siis on Sul lihtsam, et kui sa kasutad nagu mingi suure raamatupidamisosakonna teenuseid, aga oma raamatupidamist ja vähe sellest, seda juriidikat ja kõike sa pead hoidma ise korras.

Kuidas Sinu arvates erinevad majasisene ja teleturul tegutsev produtsent?

No sisuline põhiline erinevus ongi see, et Eesti televisioonis on produtsent ikka pigem projektijuh rollis. Väljaspool maja ta võib olla ka... vat ma ei tea. Väljaspool maja ma tean ka mitut sorti produtsente, et on selliseid nagu Raivo Suviste, kes on tõepoolest nagu firmajuht-produtsendid aga siis on ka selliseid produtsente, kes hangivad endale ühe projekti peale raha ja siis teevad-viivad selle lõpule. Et siin peaks nagu minu meelest veel ka vahet tegema, et on produtsent, on tootja. Et kõik produtsendid ei ole nagu tootjad tootja mõttes. Aga mis ETV puhul, kui produtsendi vaatenurgast vaadata, siis on see, et väga mõnus on olla ETV-s produtsent, sellepärast, et Sul on üks väga raske asi on küljest ära, sa ei pea tegelema rahahankimisega, õigupoolest sa ei tohigi sellega tegeleda. Sa pead suutma ETVga kokkuleppida eelarve suhtes, aga see on... kui sa juba siin oled, siis see on lihtne võrreldes sellega, kui raske on toime tulla seal väljas, telemaastikult.

Kuidas ETV sisene süsteem toimib, kas produtsendil tuleb saateidee või...?

Kui produtsendil tuleb saateidee, siis ta tuleb sellega... meil on neli tellijat, pluss uudiste ja sporditellijad ja tuleb ühe talle tema meelest sobivaima tellija juurde ja need piirid ei ole ka väga jäigad, et on võimalik ka sellist valikut teha, et kui tundub, et mõne inimesega ei klapi, siis või ei suuda otsustada, siis võib rääkida mõne teise tellijaga, paariga neist ja tellijad ka vahepeal asetavad neid asju ümber. Üldiselt on selline reegel küll, et kui Sina tuled ja pakud mulle saate, aga see on võibolla, mul siin kõrval Eero Spriidiga seda palju....

Et ei tea, kumba tuppa nagu minna?

Jah, siis ta jääb tavaliselt sellele lauale, kuhu ta on saabunud. Aga on ka teisi juhuseid. Pigem peaks vist ütlema, et kellel on kõige rohkem eeldusi sellega kirglikult tegutseda, et kui see vaimustab mind, siis ma loomulikult ei anna seda kellelegi teisele. Kui see mind nii väga ei vaimusta, siis tuleb vaadata, et võibolla ta õigem koht on kuskil mujal. Et jah, et arusaadav, et seda peaks ka tegema... Mis on alati õudselt hea, see vaimustumise asi.

Kui tihti Sinu lauale tuleb asju, mille kohta sa võid öelda Jee! – mis tõesti panevad vaimustuma ja mis on tõesti uued värsked ideed?

Nii naljakas, see on periooditi. Näiteks hetkel mulle tundub, et praegu on väga viljakas aeg, sest mul on tunne, et mul on nõ lauapeal hästi palju selliseid asju, millele ma tahaks hästi kiiresti rohelise tee leida, aga meie veskid jahvatavad hästi aeglaselt. Aga muidu, siis on jälle sellised perioodid, kus ei tule üldse mitte midagi. Siis me teeme konkursse ja otsime vahetevahel konkurssidega ka midagi, aga see on ka niimoodi, et me just religioonisaadete konkurss lõppes, millega me midagi ei leidnud. Siis oma filme me teeme konkursiga, et anda lihtsalt kõigile võrdsed võimalused. No filmi konkursiga me muidugi ka midagi leiame. Aga siis on praegu käimas ka laste ja noortesaadete konkurss.

Aga kes need on, kes esitavad nendele konkurssidele asju, kellelt oodatakse, kas võib ka inimene tänavalt esitada?

No see on tingimustes ära öeldud, et kas on nagu tootjatele, või siis lihtsalt otsitakse ideed, millele siis hakatakse koos ehitama. Aga näiteks selle laste ja noortesarja me tegime hästi vabaks just mõeldes, et äkki mõne noore inimese peas tekib geniaalne idee, aga tal ei ole veel loomulikult tootjat. Väga heade asjade puhul, äkki me tahame ise selleks tootjaks olla? Et senikaua, kuni ETV ei ole lihtsalt *broadcaster*, me oleme ka tootjad, siis on väike konkurents nende tavaproductsentidega, mis seab meid mingis mõttes nagu halvemasse olukord, et väga raske on meil tulla siia välja arvatud siis sellistel suurematel nagu Ruut ja BEC ja kes on ennast nagu siia sissetöötanud ja kellel suudavad..

Keda saab usaldada, et nad suudavad ka toota?

Jah, ja nad suudavad ennast ka üleval hoida, et kui me ka neilt mingit uut asja ei võta, siis nad ei sure sellest välja. Erinevalt sellest, et mõni väiketootja, kellele see on ainuke asi. Näiteks me lõpetasime ära selle, mis oli Kirikuelu kroonika, mis lihtsalt programmilisest seisukohast ei sobinud enam, ta on 13 aastat käinud...

Ja on täpselt samasugune?

Just nimelt. Ja vajadus on nagu teistsuguse asja järele, aga no samal ajal see oli ka kahtlemata karm otsus Kristliku Televisiooni jaoks, kelle ma ei tea kas ainuke, aga põhiline elatusallikas see oli.

Kas nad uut asja ei ole pakkunud?

No nad on pakkunud, aga sealt ei ole nagu midagi sellist, et... tahaks.

Kas ETV on nt nagu avatud uutele pakkujatele või pigem eelistab nagu oma produtsente?

E väga avatud oleme ja isegi meie, kelle tohutult ära jagatud, väga täpselt ärajagatud eelarve puhul me oleme ikkagi leidnud võimalusi, millega ka täiesti metsast tulnud meestele... tuleb praegu selline ebaõnnestunud näide meelde, me rahastasime seda Õ-Fraktsiooni Hiina reisi suures osas, sest see idee oli ikka niivõrd särav. Aga sellest ei tulnud nüüd niisugust tulemust nagu me lootsime, see oli...

Mis siis puudu jäi?

Ma ei tea. Alguses nad jäid seal kohapeal väga hätta, nad ei kujutanud ette, mida tähendab olla kaks kuud või kolm kuud reisil ja kogu aeg saadet toota, et ja kõik.. reisi peal ei juhtu nii vaimukalt kui nad vaimusilmas ette kujutasid. Et noh see jah, ei olnud päris see, mis me lootsime, et ideena laua peal oli ta väga särav. Aga lihtsalt nii säravaid ideid juhtub nii harva ja siis tavaliselt me tahame kindlustada end sellega, et me tahame pilooti näha. Et selle Lõimerusika puhul see ei olnud võimalik, aga kui see vähegi on võimalik, siis tavaliselt me alguses anname pilooditegemiseks raha ja siis selle pealt vaatame, et kas me jätkame.

Kuidas siin ETV-s need rollid jaotatud on, et ega siin ei olegi ju väga palju lihtsalt produtsente, et tegelikult on produtsent-toimetajad, produtsent režissöörid? On see nagu hea või halb?

Minu meelest on see ikkagi hea, ma ei arva.. et oleks võimalik ühele väga heale produtsendile, ainult produtsendile pikal perioodil pakkuda teda vaimustavat ja hästi koormavat tööd. Et see, et nad teevad veel sealt midagi kõrvalt... võimalik, et kasvab peale sealt põlvkond, kellega on hoopis teisiti. Näiteks mina ei suudaks ainult produtseerimisega küll tegelda, et ei ole võimalik, ma ei käi võtteplatsil ja... tahaks ise olla aktsioonis. Ja teine asi on see, et on ka hea, et produtsent ei jää väga kaugeks sellest, mis toimub võtteplatsil.

On see produtsentide süsteem, 2000 ta nüüd loodi, praegu on aasta 2007, on ta ennast õigustanud?

/.../ Tõenäoliselt on jah, ta on ennast õigustanud, teda on nii palju muudetud, et ta on nagu paika loksunud. Teisest küljest tundub, et selle hirmsa muutmisega, sellega läheb nii paljus segamini ka, see produtsentide süsteem justnagu hakkas paika saama, kõik hakkasid nagu aru saama, mis asi see on ja siis tuli see tellijate süsteem, mis lõi nagu selle katuse pealt ära. ja praegu on, mulle tundub küll, et natuke see produtsendi rolli ja see produtsendi koolituse küsimus on hästi üleval, et minu meelest ei ole mõtet pidada neid nn kriimsilma produtsente, kes, vanasti oleksid nad olnud lihtsalt tehnilised sekretärid, et produtsent sellisel juhul võib toimetusetlikult olla tõesti üks sekretär. nagu ta kunagi oli, sisestab nendele need asjad, kus ei ole vaja projekti juures muud teha, muud produtseerimist kui kriimsilma tehniliste andmete sisestamine. Aga et minu meelest kõikidel saadetel ei ole produtsenti vaja, et kui meil on selline ... väga lihtsa struktuuriga saade, mille puhul raha tuleb ETV-st, siis ma ei näe nagu, mida seal produtseerida. Et mida meil tõesti napid on sellised tõelised produtsendid, projektijuhid. need kes saavad minult tellimuse, mis on numbrilisel kujul, ja kus on see kirjutatud, et ma tahan selle eest vastu saada, seda, seda, seda, et noh näiteks noorte draamasarja, kord nädalas, pool tundi ja kellaag on see, slot on see ja reiting olgu see ja rohkem ei peaks mina nagu teadma sellest asjast midagi. Mina vaatan lihtsalt aasta lõpuks..

Kas oli?

Jah, kas see, milles me kokku leppisime on paika pidanud. Sest praegu on ikkagi sedaviisi, et väga suure osa produtsenditööst teevad ära tellijad.

Mida Sa selle all mõtled?

No igasugused organiseerimised, kokkuleppimised, see on kuidagi väga sujuvalt on osa sellest, noh oleneb muidugi produtsendist aga ikka, ja siis... ja siis ta kuidagi seal saatebrigaadi sees kujuneb ka nii nagu ta kujuneb, et üks produtsent sisestab ainult arvud ja toimetaja ja on see, kes võtab ülejäänud produtseerimise osa, või siis, et ... et produtsent, no ma ei tea lepib seal kokku ja ma ei oska öelda, see on nii erinev, et sellist ettekujutus, kes see produtsent on, võibolla ei peagi olema.

Et ei olegi võibolla päris selge siis, kes on ETV produtsent, et sellist ühest definitsiooni ei ole?

Ei ole jah. Et minu meelest ongi nii, et ei ole nagu osatud osade projektidepeale ei ole vaja, on vaja ühte tehnilist sekretäri ja teistel projektidel jälle on vaja meil praktiliselt sellist filmiproduktsemõõtu produktenti. Et meil mõned on, aga vähe.

Aga kuidas näeb välja produtsendi ja tellija suhe, kas Sina tunned ennast siin istudes nagu Olle Mirme Kanal2-s, on Sul sama suur otsustamisõigus?

Mkmm (ei), meil on selleks programmijuht, mina olen ikka põhiliselt tegelen kultuurivaldkonnaga ja ma arvan, et tellija on ikka rohkem selline visionäär, kes nagu peab katsuma tuult nuusutada ja mõtlema nagu ette.

Numbritega tegelema?

Numbritega ma pean tegelema küll jah, sellest ei pääse. Sest paratamatult kui ma tahan midagi tulevikus teha, siis ma pean umbkaudu aimama, mis see maksab ja suutma siis ka nõ mõelda, kust see raha võiks tulla või siis oskama seda summat küsida, Eesti Televisioonist, et selles mõttes päris numbriteta ei saa. Aga selles mõttes on küll hea meel, te tellijad on saanud enamvähem nagu sellest konkreetsest tootmisest nagu kõrvale jääda, tasapisi ja tegeleda nagu sellega, et mõelda, missugune see valdkond peaks nagu välja paistma.

Millised on Sinu põhilised tööülesanded, millega Sina tegeled?

Tellida kultuuriprogrammi ja ka laste noorte ja haridussaateid Eesti Televisiooni programmi, olenemata sellest, kes neid teeb. Ja ka otsida võibolla välishangete hulgast ja siis antakse mulle igal aastal üks kindel summa, teatud hulk eelarvet, kuigi tõsi ma pean tunnistama, et see on suuresti noh... ärajagatud juba enne, kui ta minu lauale jõuab, et selles mõttes väga loominguliselt meie tellija niimoodi tegutseda ei saa.

Selles mõttes, et Sul on ees niikuinii mingid asjad, mida sa pead tellima?

Mul on ees mingisugused asjad, mida ma ei saa ära kaotada.

Mis teemad või asjad need on, mis peavad olema ETV-s?

Kultuurivaldkonnas on selles mõttes ei saa ju kuskile ära kaduda OP, eks ju. Ei saa kuskile ära kaduda kirikuülekanded, ei saa kuskile ära kaduda teatrietenduste salvestamine, ei saa kuskile ära kaduda lepinguliselt seotud kohustused iga-aastaselt teha üks film. Siis on sellised mõningad otseülekanded, nagu kultuurkapitali aastaauhinnad ja ei saa ju kuskile kaduda meie lasteekraan ja sisuliselt see ongi kõik, mida praeguse seisuga kõik, millega mina tegelen, et see, mille arvelt ma üritan nagu, seda oleks jube lihtne teha, kui saaks midagi ära jätta ja vabaneva arve summa asemel teha siis midagi muud. Aga praegusel juhul see pole võimalik ja see tähendab seda, et kui me tahame 2008 alustada näiteks noortesarjaga, siis ma peame selleks tooma raha juurde.

Kui vaba on ETV otsima mujalt raha, see ei ole ju lubatud?

Ei, mujalt raha ei saa otsida.

Sa pead ETV siseselt majandama?

Jah, ma pean ETV eelarvest seda taotlema.

Veidi juba rääkisime, kuidas telesaade sünnib ja kust tulevad ideed, aga mille alusel Sina otsuseid teed, otsid formaate või pigem vaatad, mis produtsendid välja pakuvad?

Sellistes nappides ja kitsastes tingimustes on mul väga selge ettekujutus, mida ma otsin, ma üldiselt juhtub harva, et ma lähtun sellest, mida produtsendid välja pakuvad, ma kas konkreetselt tellin, püüan selle asja üles leida, kui ta minu arvates olemas on. Et hetkel siis töötades selles suunas, et meil tekiks mingi noortesari, siis mul peab olema väga selge ettekujutus, mis see noortesari olema peaks, et ta töötaks ja enne ma üldse sellega tegelema ei hakanud, kui see ettekujutus oli hämar. Ja sama on olnud nüüd ka lastesaadetega, mis nüüd teisest küljest... Buratino algas suhteliselt juhuslikult, noorte koolitööst, aga...

Aga oli üks edukaimaid lastesarju?

Jah, ja see tõestas ja isegi mitte niivõrd mulle, et lastele tuleb teha nihukest lavastuslikku asja ja siis kui see Buratino ära lõppes, siis ma mõtlesin, et oleks vaja hoida siinjuures noh, kui mitte neid samu tegelasi, siis vähemalt neid armastatuid tegijaid. Ja sellest siis sai ja siis me mõtlesime, et võiks olla midagi, mis on igapäevaselt. Noh ja nii tekkis see Tom ja Anni. Ja sama oli nende filmide sünniga, et see oli 2003 kui me hakkasime plaanima, et ETV saab 50, et peaks laskma midagi teha ja see oli ka selge ettekujutus, et see peab olema midagi suurt ja erilist, midagi erinevat sellest, et me teeme dokumentaalsarja ETV ajaloost, mida ma ka teeme, aga ma peame tegema midagi sellist ka, et mis on esimest korda. Miski, mis on nii ambitsioonikas, et see torkab silma.

Aga kas siin ETV produtsendid, Sa juba mainisid, et siin väga häid produtsente ei ole, aga kes need on, kellega koostöö sujub?

Tegelikult on häid produtsente küll, aga siin on nüüd see ETV probleem, et me ei suuda neid piisavalt atraktiivselt ja hästitasuva tööga piisavalt koormata ja sellepärast me ei saa neid hoida nii enda ligidal kui me tahaksime. Aga Eesti Televisiooni palgalt olevatest ja mitte ainult ETV-s on väga hinnatud produtsenditurul on Andres Arro. Aga tema on

sellepärast väga hinnatud, et tema on saanud oma koolituse mujal. Ikkagi päris karmis produtsentide maailmas. Ja siis on selline mees nagu Kaspar Kaljas, kes on hästi noor ja produtsentide turule hästi tekkinud, kellel on kõik eeldused olla väga tugev produtsent mõne aasta pärast.

Aga kuidas tõmmata selline atraktiivne noor ETV-sse?

Huvitava tööga.

Huvitava tööga, ent kas need tasud ei ole mitte väga erinevad, mis on ETV-s ja erasektoris?

Ei ole, tasud on ETV-s väga kõrged, muide. See on nagu müüt, ma ei tea, kellel on seda tore levitada, et ETV-s makstakse nagu vähe, ei maksta, aga asi on selles, et meil on võrreldes sellega kui produtsent töötab näiteks filmitootmiskompaniis või eesti televisioonis, siis kahtlemata saab ta siin vähem filme teha. Selles mõttes, et meil ole võimalik hoida siin palgal filmiprodutsenti, sest me lihtsalt ei tee nii palju filme.

Aga teles, ETV-s töötamine maandab ju riskid, kui töötada sõltumatu produtsendina ei tea ju kunagi, kas asi müüb?

Jajaa, see ka kompenseerib, aga siin on see asi, et me oleme nagu jah, aastad on erinevad, ühel aastal on olümpiamängud, teisel aastal ei ole. See tähendab seda, et kui ühel aastal on olümpiamängud, siis teiste eelarved on väiksemad. Sellepärast, et sõlmida nt Kaspar Kaljasega mingi pikaajaline tööleping, talle atraktiivse palgaga, mul lihtsalt ei ole võimalusi seda teha. Mina saan lihtsalt sõlmida temaga ühe hooajalepingu – ütleme nüüd kui sügisest otsustame seda lavastuslikku noortesarja, mis kestab kevadeni, siis ma tean, et selleks on talle tööd küllalt ja ka palka küllalt, küsimus on lihtsalt selles, et väga tihti on need head inimesed kuskil mujal kinni, sest paratamatult meil kõigil on pangad ja ma ei tea kes millega seotud on, lihtsalt inimesed on sunnitud arvestama oma eluga natuke rohkem ette kui meie seda teha saame.

Kas see stabiilsuse puudumine on ka üks probleem, mis on Eesti Televisioonis ja teles üleüldiselt?

Just nimelt ja sellega on siis niimoodi kahtemoodi. Et nende inimestega, kes on nagu ETV palgal, kuidagi tulnud mingil ajal, et nendest vabaneda ei ole üldse nii kerge ja nendele on see stabiilsus nagu olemas. Ja kuna nüüd on sattunud just nii see, et päris palju on neid inimesi jäänud, kellest võib olla isegi aegajalt tahaks kergemini keegi vabaneda,

siis nüüd nii kergekäeliselt ei sõlmita neid pikaajalisi lepinguid. Siis peab olema ikka väga veendunud, et inimene on universaalset kasutatav, ja me tahame. No näiteks Helen Valkna on selline, kes olles väga hea produtsent ja tõeline tipprežissöör, temaga tõepoolest sõlmitakse, temale leitakse alati tööd. Aga noorte meeste puhul, esimese ja teise aasta puhul ikkagi veel vaadatakse, et see ei ole niisama lihtne. Siis ongi kõige suurem tragöödia selle juures, et me oleks nagu armukadedad või võiks teha, mis nad tahavad, lihtsalt mul on mõnikord tunne, et minnes nagu sellistele raha-väljakutsetele nagu järele, siis minnakse tegema igasuguseid superstaare ja ma ei tea, mis asju. Ja tegelikult ei anta endale aru, et saa käib nagu millegi arvelt, et see mandumine on niisugune asi, mille üle mina olen hakanud järele mõtlema. Ja kui sa siin nimetasid Olle Mirmet, siis tuli mul selline asi meelde, et kunagi kui mina töötasin lehes, siis ja Olle Mirme ja ta kursusekaaslased tegid minu juures mingisugust praktikat, et nad kirjutasid meediaarvustusi. Ja kuidagi siis Olle jäi mulle kirjutama igasuguseid filmitutvustusi ja siis ma olin hästi meelitatud kui ühel heal päeval kui ta oli lõpetamas, siis et talle pakuti teha mingisugust tollel ajal TV3-s toodetavat seriaali ja siis ma ei tea, mis selle režissööriga juhtus aga seda kohta pakuti talle. Ja et mida teha? ja ma mäletan seda nii õudselt selgelt, et kuidas ma saan inimesele soovitada, et see on nii isiklik otsus... see mingi seep oli, "Salmonid" või mis asjad tollal olid ja siis ma lõpuks talle ikkagi ütlesin, et ma ei saa küll keelata sind raha teenida, aga väga halb on kui inimese esimene töö on seep. Et esiteks Sulle jääb märk külge, et ahah, see on see tüüp, kes teeb seepi, teiseks, seda võibolla ise ei taju, aga sellega mandub. Ja vot, see on see, mida mina kardan, et kõigi nende noorte ilusate säravate silmade ja kohutavalt andekate tüüpidega võib juhtuda see, et kui meil ei ole neile anda väärilist tööd, me oleme sunnitud neid solgutama. Ja nad peavad minema kuskile raha teenima...

Tahavad lihtsalt elada?

Elada jah, sest ühel hetkel ei ole meil neid andelaid noori enam võtta, sest kõigist on saanud niisugused labidamehed laias laastus, need, kes viskavad ära mingisugust formaati...

Kuna on vaja teha?

Jah.

Kas sellise turvalisuse juurdetoomine majasisesesse süsteemi oleks vajalik, et ka noortel oleks see kindlustunne, et nad oodatud, mitte ei ole üks projekt ja jälle töötu?

Vaata kui sellesse produtsentide süsteemi õnnestub nagu investeerida, siis mina investeeriks küll sellesse, et teha produtsendid põhipalgaliseks. Et neil on – noh headel produtsentidel – et produtsendil on viie aastane leping ja ETV asi on talle siis viis aastat leida talle see töö. Et .. vastasel juhul meil ei õnnestu neid kinni hoida ega endale kasvatada sellist taset, nagu me tahaksime näha.

See selline riskide ja raha küsimus, et meil peab olema nii palju tagataskus raha, et me saame selle riski võtta, et kui tuleval aastal ei olegi sellele mehele tööd anda, siis suudame selle kinni maksta, üle elada.

Ja no hetkel ei tegele nende asjade lahendamisega muidugi mittekeegi. Et kohekohe on tekkimas meil rahvusringhääling, siis tegelevad sellega juba.

Et oodatakse ära?

Jah, et ei ole mõtet ju siin ETV-s midagi toimetada, kui tõenäoliselt see muudab väga palju.

Natuke me ka rääksime ka sellest telesaadete rahastamisest, aga käime selle veelkord läbi, et kuidas see toimub?

Põhiliselt on raha ETV eelarves, mina esitan igal aastal sellise taotluse, siin on üks (laua tööpinna läbipaistva kaane all on tabelimoodi asi, millele Kordemets viitab) lauapeale kleebitud, am ei saa seda üles tõsta, ta peab mul silma ees olema. Kuhu ma kirjutan välja projektid ja noh tavaliselt suurem osa neist läheb *copy-paste`*ga suur osa läheb järgmisel aastal edasi. Siis siia juurde ma lisan need, mida ma tahaksin alustada järgmisel eelarve aastal ja siis me reeglina mingi periood veel läbirääkimised käivad, juhatusega jne ja siis mõned võibolla neist tõesti jõuavad ellu. Siis muidugi ka see, mida me seadusejärgi teha ei tohi, aga vahel me kasutame, mingisugust avalikku raha, europrojektid, oleme kasutanud linnavalitsuste raha, keskkonna ministeeriumi raha. Päris kommertsraha, me saame seda kasutada, aga me ei saa näidata kuskil mingit logo, selletõttu kommertsraha väga palju meie juurde ei tule.

Kas Sina näiteks suunad produtsente nende töös, annad sa neile konkreetseid juhised?

Ma annan neile väga konkreetse tellimuse, meil on selline paber. Ühesõnaga mille me täidame ära, kui me alustame projekti ja seal on nagu põhilised asjad kirjas. Mul ei ole kohustus seda täita, ma võin seda ka mitte täita juhul kui me oleme kõiges juba kindlalt kokkuleppinud ja ma tean, mis kvaliteet sealt tuleb juba. Jne, aga üldiselt on seda soovitatav just nimelt selleks teha, et vältida mingeid arusaamatusi, et mina tellisin nagu piruka ja toodi tort, et seal on siis eelarvenumbrid, mis on antud kasutada on ära näidatud. Seal saab kirjutada lahti kui mul on ettepanekuid tegijate suhtes. Ma võin anda Sulle produtsendina raha ja võin öelda, et mul on vaja saadet poole 8-sasse vööndisse ja ma tahan, et selle saatejuht oleks Urmas Ott. Ja kõik ülejäänud on juba sinu rida. Või siis vastupidi, et mul on reedel sellisel kellaajal, sinna ma tahaksin saada teadussaadet, aga mis saade see on, ma ei tea. Ma võin seal äramäärata niipalju kui ma tahan või siis ma võin ära määrata, et vot, mul on siin Helen Valkna, töötu praegu, tahan saada saadet, tahan saada saadet, mille režissöör oleks Helen Valkna, aga muu ei ole tähtis. Või siis seal saab kõik niimoodi äramäärata, et saab täpselt äramäärata, et noh, see on lavastus ja kõik on kirjas. Siis on seal kirjas reiting, saab seal kirjutada lahti ka sisukirjelduse. Ta peab olema täpne, ent punkte, mida on vaja äratäita, võib olla saateti erinev.

Kui sa vaatled produtsendi-ametit ETVs kui suures mahus on ta korraldav, äriiline ja loominguline? Kui võtta need kolm märksõna?

See oleneb... selle järgi sa võid siis öelda, et meil on kolme sorti produtsente, et meil on ainult korraldavad produtsendid, on need, kes on äriliselt ja korraldavad ja siis on sellised, produtsendid nagu me tahaks, et meil kõik oleks, et kes oleks loomingulised ja samal ajal ärilised ja väga korraldavad.

No tegelikult on ta praegu põhiliselt ikkagi selline korraldav töö, kõikide saadete juures on keegi, kes korraldab seda produtsendipoolt ja siis on veel ütleme suuremate projektide puhul on sellised loomingulised, see äriiline pool on rohkem nagu eriti ei ole, otseselt ju raha hankimisega keegi ei tegele.

Nullist?

Seda jah ei öelda kellelegi, et kui sa tööd tahad, siis mine otsi raha. Kuigi ka need ajad on olnud.

Kas on midagi, mida ma ise ei taibanud küsida, mida Sa tahaksid lisada või rõhutada?

Ma olen kõik ära rääkinud. Vist jah, et peaks investeerima selle süsteemiväljatöötamisesse, nende inimeste koolitamisesse ja kinnihoidmisesse. Et siis oleks see võimalik, et see produtsentide süsteem nagu toimiks ja siis korra ma põgusalt rääkisime ka sellest. Et ära on kadunud – kuna kõik on nii projektipõhine – on ära kadunud selline oma pere tunne. Et vanasti kui olid toimetused, siis oldi nagu koos ja oldi nagu ühe asja eest väljas ja see kõik oli nagu pikk protsess. Et praegu on niimoodi, et Sa teed projekti ära ja Su meili aadress ja asjad pannakse kinni enne kui see projekt siin läbi on. Et meil siin Kaspariga oli just see...

Et saatsid meili ja pole enam kontot?

Ei selles mõttes, et meil oli vaja veel mingit aruandlust siin tagantjärele teha, see teatriaasta projekt, mis oli hästi suur ja siis ta oli juba sisuliselt kõikidest... tal sisuliselt oli juba luba meie suurtele saladustele ligi pääseda ära võetud, et see nagu segab töötegemist. Et selles suhtes mulle tundubki, et produtsent peaks olema see, kes on Eesti Televisioonis tööl. Või siis kuskil mujal tööl, aga niimoodi et me võtame produtsendi mingiks lühikeseks ajaks ja siis laseme ta lahti ja siis nõuame, et ta peaks meile tegema veel DVD-sid ja milleks ta peaks huvitatud olema ja teine asi on see, et peab muret tundma et ta paika saaks.

Kas ETV ja Eesti Raadio ühinemisega midagi muutub? Sa ütlesid, et praegu ei tegele sellega keegi?

Ma ei tea, keegi väga kardinaalselt ei ürita midagi muuta, siis tasapisi asjad loksuvad paika. Alati kui mingid lollid paberid ja ülesanded kaotavad oma aktuaalsuse, keegi neid ei tee ja keegi neid ja nõua ja nad kaovad ära. Et asjad on võimalik paika loksutada. Selleks vaja mingisugustki stabiilset tööõhkkonda, mingisugust mõtlemist selles suunas, et mulle tundub selle produtsentide süsteemiga on vaja praegu natuke ajusid ragistada, et kuidas seda siis, et minu arust on põhiline see, et produtsent peab töötama selles firmas, mitte ainult korraks tulnud. Ma võin näiteks korraks võtta operaatori või saatejuhi aga, et see, kes nagu järjepidevust kannab, et need inimesed peaks olema.

Piret Priisaar, Eesti Televisiooni produtsent

Kuupäev: 10 mai 2007

Koht: ETV fuajee

Küsitluse läbiviija: Ester Vaitmaa

Räägi kõigepealt endast, Sa tulidki siia Eesti Televisiooni Pealtnägijasse tööle?

Jah, see oli 99-ndal aastal ja mind kutsuti. Sellel ajal oli veel, sellist produtsentide süsteemi otseselt ei olnud, ta oli nagu loomisel, või midagi sellist. Küll aga oli meeletu rahapõud, saadete tootmiseks ei olnud üldse raha, see oli Lepa-aja lõpp niiöelda. Kui ma nüüd ei eksi... Ei, Lepp oli veel tööl, Lepp kirjutas minu lepingule alla. Aga igal juhul minu esimesel lepingul oli Lepa allkiri all. Ja siis oli vaja raha saadete tootmiseks, Pealtnägija oli alustanud 1999. aasta sügisel ja oli nagu kolm kuud töötanud ja raha oli vaja. Ja mina olin enne nende sponsoritega kokku puutunud, nii et see kogemus oli olemas.

Sa olid varem kus?

Ma olin Eesti Raadios tööl ja ma olin televisioonis seda “Klaver põõsas” saadet nagu niimoodi rahaliselt aidanud...

Kas see oli siis selline aeg, kus toimetaja ja produtsent võis minna ja küsida – reklaam oli ka eetris, et oli okei otsida raha samadel alustel, mis eratelevisioonis?

Jah, sellel ajal väga palju saateid oli eetris, eriti just meelelahutuslikke, nad olid eetris, kuna raha saadi. Olid eetris, kui raha saadi ja kui raha ei saadud, siis ei olnud eetris. Et tol ajal oli nagu sama asi, ta (Pealtnägija – E.V.) ei olnud ennast veel nii käima tõmmanud...

Kultusobjekt ei olnud?

Ei olnud, ei olnud. Ja oli hirmsasti raha vaja ja siis esimese asjana ma hakkasin tegelema selle sponsorelusega. Ja loomulikult said sinna ka korralikud rahad sinna taha ja siis selle kõrvalt hakkasin siis ka nagu meeskonda juhendama. Ja kuna see oli selline muutuste aeg, uued asjad ja süsteemid ja hästi palju oli seda juriidilist, lepingute tegemist ja nii edasi. Ja siis siis ma ei teagi, kes enne minu tööd tegi, ilmselt oli see nii vähe aega möödas, et seal õieti seda ei tehtud, see lükati kuidagi käima ja siis mingil hetkel kadus see reklaam ära ja siis mingil hetkel tuli siis nagu seda mingit töö asja tuli kogu aeg juurde, kuskilt nagu tekkis. Võib-olla Eesti Televisioonis on ka hästi palju seda...

Bürokraatiat?

Bürokraatiat jah, ainuüksi sellepärast, et ta on nagu avalik-õiguslik kanal ja paljud asjad tuleb teha paberi peal ära ja fikseerida ära.

Et tagada läbipaistvus?

Jah, just nimelt, et oleks läbipaistev, et seetõttu sa pead hästi palju dokumenteerima, aru andma, fikseerima erinevad inimesed ja kogu aeg peab keegi olema, kes neid pabereid liigutab. Et selline tuim töö, et kui sa siin sees oled, siis sa tead, kuidas need protsessid käivad ja seda vist erafirmades niimoodi ei ole, aga mida meie majas peab tegema.

Selle bürokraatia poolele läheb päris palju võhma ka, et see on nagu omaette töö?

Tead, ausalt öeldes, et minule ei ole ta absoluutselt mingi probleem, et kui ma räägin nüüd isiklikult, et ta on alla minu võimete, et ma tegelen asjaga, millega ei peaks produtsent tegelema. Et ma ütlen, et mina näen asja hoopis teistmoodi, et kui me hüppame nüüd edasi, ma kujutan ette, et Eesti Televisioonis ei ole üldse vaja nii palju produtsente, piisaks mingi teatud hulga, on teatud hulk produtsente, kes on tõesti võimekad ja on võimelised tegema, oskama erinevates valdkondades, oskavad finantse juhtida, oskavad inimesi juhtida, ka olema loomingulised ja nad toodavad enda alt palju

erinevaid projekte. Ja siis omakorda selle paberimajandusega, mis on tegelikult niivõrd primitiivne, seda võiks teha assistendid, administraatorid, et mina näen küll, et see on ressursi raiskamine ja potentsiaali mitte ära kasutamine. Meil on terve kari niiöelda produtsente, samas ma tunnen, et mu võimed ei ole rakendunud. Ma võiks teha palju rohkem projekte, tööd teha. Tuleb teha korralikud palgad neile, sõeluda välja, vaadata kui palju meil on vaja neid, on siis neid siis 10, 15, ma ei tea kui palju neid siis praegu on, kindlasti vähem kui neid praegu on, anda inimestele rohkem tööd ja võtta ära mingid muud asjad, mida nad niikuinii oskavad. Saad aru, see on sama asi, kui iga juht hakkaks tegema sekretäri tööd – tal ei ole seda vaja. Selle jaoks on inimesed, kes teevad seda, seal on mehhaanilised liigutused, Kriimsilma sisestamine, Kriimsilmast välja võtmine, lepingud – need on tüüpvormid, siin ei ole vaja palju loomingut.

Et tundub, et praegu ühest definitsiooni Eesti Televisiooni produtsendil ei olegi, ongi, et osad on tehnilised, kes teevad kõrvalt ka toimetajatööd, et kas sellist klassikalist produtsenditüüpi Eesti Televisioonis ka on?

No väga neid ei ole. Ilmselt on see seetõttu, et kuna tasustamine ei ole fikseeritud, inimesed ei ole põhipalgaga tööl, siis nad peavad kogu aeg projektide kaupa endale raha teenima ja loomulikult kui nad näevadki, kui nende võimed või oskused mingit pidi võimaldavad seda teha, siis nad hakkavad tegema seda tööd. Teevad toimetajatööd, teevad produtsenditööd, teevad veel mingisugust tööd, ekssole, kraabivad endale niiöelda kuupalga kokku. Ma ei usu, et inimesed nüüd oma olemuselt tahaksid teha kõiki asju. Ma arvan, et kui on ikka hea režissöör, siis ta ikka võiks teha režissööri tööd, mitte seda produtsenditööd seal samas juures. Samas kui on ikka hea produtsent, siis ta ei peaks ühte-kahte, ta võiks teha seitset-kaheksat saadet, ma pakun välja, tegeleda ainult juhtimisega, ekssole, ja siis selle eelarvete kokku panemise, meeskondade kokku panemisega, nende ideede välja töötamisega. Osata neid hinnata, ekssole, kõiki meeskonnaliikmeid, kõiki asju, et siis nagu oleks tulemust, ma näen, et põhimõtteline viga selles ülesehituses.

Et projektipõhine töö sunnib tegema igasuguseid töid ja ei lase neil võib-olla...?

Jah, organisatsioonile on ta muidugi mugav, et kui mingi leping lõppeb, eksole, siis ei ole nagu seda lepingute lõpetamist sunniviisiliselt, onju. Mingit koondamist sel puhul üldse teha ei saaks... Et see paneb ettevõtte muidugi väga raskesse seisu... Et ma arvan, et see hulk inimesi, kes siin töötab, nad ei ole nii, et nad voolavad läbi, nad on ikka teada, nad on aastaid siin töötanud, et tuleks teha korralik personalialalüüs, hinnata ära need potentsiaalid ja tegeleda selle personaliga ja välja sõeluda, mis on. Praegu on nii, et inimene ise võitleb oma asjade eest ja kuidagi moodi see süsteem ka töötab, ei saa öelda, et ta nagu ei tööta. Aga ma arvan, et see potentsiaal on suurem ja mida ma sellelt uuelt juhtkonnalt ka ootan, et praegu on see koht, et võiks vaadata ringi need asjad. Mis ei tähenda, et see oleks kahjulik kellelegi, ega siis see ei tähenda, et need inimesed peaks lahkuma Eesti Televisioonist.

Et nende amet ei peaks olema produtsent?

Jah, nad ei peaks olema produtsendid. Et samal ajal me ostame režissööre ka väljast sisse, eksole, et noh, siin on natuke kaoses.

Et ka inimesed, kes ennast ise tunnevad nagu toimetama, ei peaks lihtsalt olude sunnil tegema ka produtsenditööd?

Nad teevad sellepärast, et nende palk on saate kohta niivõrd madal, nad ei teeni oma kuupalka välja. Nad ei ela sellest rahast ära. Ma võin näite tuua, mul on, eksole, Pealtnägija toimetaja, samamoodi, eksole, teeb veel produtsenditööd, eksole, seal ühe saate juures teeb toimetajatööd. Et tegelikult võiks olla nii, et ta saab teha seda ühte või kahte asja, ta ei peaks nagu rabelema, aga ma kujutan ette, et ta konkreetselt teeb sellepärast, et raha saada, et ära elada. Muud varianti ei olegi noh.

Et peaks üle vaatama, et kes on kes?

Hinnata ikka ära hästi konkreetselt, sest meil ei muutu see olukord nii palju. Meil tuleb see inimressurss üle vaadata ja üldse kui palju meil on üldse neid toimetajaid vaja ja võtta inimesed põhipalgale, mitte et niimoodi, et nad on põhipalgal ja nad peavad otsima jälle majast väljaspool niimoodi tööd, et nad saaksid rahulikult teha seda tööd siin majas. See on minu soovitus ka, et mida ma näen pidevalt. Siis oleks see kindlustunne ja sa saaksid keskenduda sellele, mida sa teed.

Et saad võtta ka majalaenu ja teada ka oma järgmist hooaega ette?

Mis on ikkagi ka normaalne, et kui sa oled töötanud siin majas ja ka tööseadus ütleb seda, et kui sa oled ühe sama ameti peal olnud üle kolme aasta, näiteks viis aastat, siis sa oled juba automaatselt, see on ju juba põhikohaga töötamine. Aga meil ei ole töölepingut.

Inimesed ei tunne ennast väärtustatuna ja see juba omakorda tekitab majasiseseid pingeid?

Kui me räägime sellest, et sünergiat tekitada, et kõik osakonnad võiksid koos töötada, anda informatsiooni omavahel ja samas siis tekib ka konkurents omavahel, siis noh, see tuleks kasuks sellele...

Et praegu selline konkurentsi-situatsioon, mis on tekitatud, see on ju ühest küljest nagu hea ka, et see motiveerib tööle ja ei lase ennast nagu liiga mugavalt tunda?

Ei vaidle vastu, loomulikult, igal asjal on oma positiivsed ja negatiivsed küljed. Mingi konkurents peab loomulikult olema. Siis tuleb vaadata, et kuidas seda inimest motiveerida. Et see konkurents ei ole ainus viis, kuidas motiveerida, et kuidas teda panna tööle, see tuleks üle vaadata, et mis teda liigutama paneb.

Aga mis Sind kui produtsenti motiveerib?

No mind ilmselt ikkagi motiveerib konkreetselt see asi, mida ma teen. See sama, kui me räägime nüüd ühest saatest, esimese asjana mul tuleb Pealtnägija meelde. Mind motiveerib see tööprotsess, need inimesed, kellega ma seda teen, need lood, mida me teeme, see tulemus, mis välja paistab, see käivitab jälle uuesti selle energiaringi ja nii see on.

Et järgmine nädal tuled jälle tööle?

Juba kaheksas aasta, nii et midagi seal on, mis motiveerib.

Et huvitav töö siis?

No huvitav töö on ta kindlasti, ma ütlen, et ma tunnen seda, et ma võiksin teha majasiseselt veel teisi saateid ka, ma olen teinud ka, aga ma võiks teha veel.

Algatada rohkem või?

Ja, jaa, loomulikult. Ma jõuaksin rohkem, ma olen siin teinud kolme asja ka korraga. Aga ma räägingi, et seda produtsenditööd saaks delegeerida ka allapoole, meeskonnasiseselt. On asjad, mis on niivõrd stamp-tegevused, et ma saaksin kogu aeg tegelda uute asjade algatamisega, nende käima jooksmisega, nende arendamisega ja sisulise poolega, vaadata, kuidas nende meeskonnad töötavad, eksle, et peab tegelema kogu aeg selle fiktiivse asjaga, selle paberi... paberite täitmise ja sellega, mida võiks täita näiteks mõni assistent, kes on näiteks paari saate, või kolme-nelja projekti peale palgatud, eksle.

Praegu tundubki, et kamp assistente on puudu või et siis nad kannavad produtsendi nimetust?

Jah, jah. Igas projektis ei pea olema assistent, assistent võiks olla mingi kamba peale. Tegelikult siin vanasti oli, keegi mainis, et kui oli see toimetuste süsteem, siis seal oli, seal oli ju toimetuse assistent, kes tegi paljuski seda tööd ära. Meil see muidugi, noh,

mina tegin tol ajal ise ka, mina, noh, tegin tol ajal seda ise ka, sest ma õppisin seda asja ja siis ma hea meelega tegin.

Mida sinu jaoks tähendab olla produtsent avalik-õiguslikus ringhäälingus, kas see ka seab mingit pidi piire?

Ma ei tea, ma ei ole olnud mujal. Kuigi ma pean ütlema, et näiteks suur vahe – ma ei tea, seda ma saaks ikka rääkida, kui ma oleks töötanud mujal, seda saab rääkida ikka ka raha suhtes. Et ma tean, mida see tähendab, kui sa pead tootma ja hankima raha selle tootmiseks. Et minu jaoks ei ole see probleem, ma võin seda teha, jumal tänatud, et seda praegusel hetkel tegema ei pea, eksole. Et see ei ole üldse see point. Mis ta minu jaoks tähendab... on tal nüüd siis mingisugune eriline...? Noh pigem, kui ma oma saadet teen, siis ma tunnen nagu mingit vastutust.

Et Sa ei saa nagu igat asja panna eetrisse või?

Ei, mitte seda, vaid et need samad lood, need samad sündmused ikka mõjutavad väga suurt hulka inimesi, eksole. Et see on küll. Et mida seal tehakse.

Et Sa küll juba mainisid, et siin ETV-s on teada enam-vähem, et kes mida teeb ja mingid kooslused on harjunud koos tegutsema, et kas ETV produtsendid on ka spetsialiseerunud – teemade või valdkondade kaupa?

Mingis mõttes on. Et noh ilmselt on see, et kus keegi on tööle asunud, mis osakonna all, et sinna on ta nagu ka jäänud, aga ma absoluutselt ei väida, et see peaks niimoodi olema. Minu arust peaks produtsent olema võimeline tegema kõike.

Ja võib-olla ka mitte panema piire ette, et seda valdkonda ma ei tee?

Ei, ei, seal ei ole sellist asja, me oleme ju ikkagi televisioonis, see on ju sisuliselt juhtimine, ma ei näe siin nagu väga suurt probleemi, et kui sa siin majas töötad ja tunned

inimesi. Et võib-olla mõni valdkond on väga spetsiifiline, et ma kujutan ette, et spordiülekanDED, et sinna ei ole mõtet ennast toppida, et seal on inimesel niivõrd suur kogemus, et või siin Eurovisiooni tootmine, et seal võiks see ikka jääda nende inimeste kätte, kes on...

Kuidas ETV-s praegu üks telesaade sünnib, kas initsiatiiv tuleb enamasti produtsendilt või pigem sealt tellijate ja programminõukogu poole pealt?

No sellist asja mina isiklikult ei mäleta, et mul oleks ükski, ükski asi tulnud tellijate poole pealt, et kõik, mis siit on nagu tulnud, on tulnud ikkagi kas enda initsiatiivist või siis kusagilt mujalt, et see on ka asi, mida võiks nagu arendada. Et sellist arenguruumi, et need inimesed, kes neid programme üles ehitavad, teadvustaksid nagu selgemalt, millised on ootused ja kuidas nad üles ehitavad, et praegu on see suht kaootiline. Et mulle tundub vähemalt niimoodi. Et tihti, enamus kordadel vastatakse, et raha ei ole, raha ei ole. Isegi siin ma ei ole pidanud isegi vajalikuks mõelda ühegi projekti peale, et mulle öeldi juba eos, et raha ei ole, et ma ei oleks saanud ka midagi pakkuda.

See nagu pärsib ka, et produtsendil peaks olema rohkem julgust ja pealehakkamist ise pakkuda?

No ma pakuks mida iganes, kui ma tean, et seal on vähemalt mingi kogus raha selle tootmiseks. Et praegu ma kuulen, et raha ei ole, ei ole mõtet midagi teha.

Siin on siis ka see, et tuleb teatud hulk saateid niikuinii toota ja ülejääk on niivõrd väike, et uusi asju väga ei võeta?

Jah, see on see probleem, millest on räägitud, et siin ma näen samamoodi, et on nagu mina isiklikult tunnen, et minu potentsiaal ei ole täielikult teostatud. Et ma isegi ei saa pakkuda midagi, et kui ma töötaksin näiteks erafirmas, siis ma kirjutaksin oma mõtteid kokku ja astuksin erakanali uksest sisse ja konkureeriksin nende väiketootjatega ja kellel

on paremad asjad, seda võetakse, et meil seda momenti ei ole. Et ma ei tea, et selline asi võiks olla ka ETV-s.

Et ETV produtsent võiks ka mujale pakkuda?

Ei, mitte päris, vaid et öeldaks välja, et meil on vaja sellist asja, sellise suunitlusega, et mõelge välja, tehke pakkumine. Sellist asja ei ole.

Mingil määral tehakse ju konkursse, noortesaadet otsitakse ja ideid jne...?

No ikkagi vähe. Vähe, see võiks olla palju rohkem, ma ei tea, mille taha see jääb, ilmselt on need rahateemad, sest ma ei usu, et keegi ei tahaks mingeid saateid panna.

Mille alusel üldse ETV võtab uusi saateid teha?

Vat seda mina ei tea. See on muide väga huvitav küsimus ja sellele küsimusele tahaks ka mina vastust saada. Et mille alusel need võetakse ja kust koha pealt need võetakse?

Lambist?

Praegusel hetkel ma sain aru, et see produtsentide süsteem, no minule ütles Ainar Ruusaar, Eesti Televisiooni peadirektor isiklikult, et see süsteem luuakse selleks, et luua Eesti Televisiooni sees, et luua Eesti Televisiooni sees üks tugev produktsiooniüksus, et konkureerimaks väiketootjatega, et kuna see on oma maja sees, siis see on odavam, eksole, et saaksime toodangut. Tänapäeval hetkel ma võin öelda, et see süsteem sellisel kujul kindlasti ei tööta.

Et vajab muutmist?

Ta ei tööta lihtsalt selliselt, selline eesmärk, nagu mulle öeldi, et võib-olla need eesmärgid on vahepeal ümber vaadatud aga... sellisel kujul, et me oleksime nüüd

löögijõuline produktsiooniüksus majasiseselt konkureerimaks välis nendega, seda ma küll ei tunne. See on ikkagi põhimõtteliselt see sama asi, mis oli ta enne, midagi oluliselt võimsamaks ei ole ta läinud, et me nüüd tekitaks õudselt sünergiat, uusi ideid. Mis küll on, mis on produtsendi osakonnaga tekkinud, on see, et infovahetus on läinud paremaks. See et infot jagatakse omavahel, on need koosolekud, see on nüüd tõesti see, mida enne ei olnud, et istutakse maha ja jagatakse infot.

Et ennem oldi siis veel rohkem eraldi?

Jah, see info jõudis siis kuskilt pidi inimesteni. Aga ta ei olnud nagu sellises vormis. See on iseenesest hea, aga see on alles esimene samm, et minu meelest seda sama asja peaks arendama edasi, tegema tast tõesti sellise üksuse ja see sama – see on minu visioon asjadest, see loomulikult ei pruugi nii olla, et kui ma oleksin see juht, siis ma ilmselt niimoodi käitukski – et ma juhiksin seda kui oma meeskonda, mitte et ta on niimoodi, et ta on lihtsalt üks kogum inimesi, mis tuleb korraks ühte tuppä kokku ja lahkub sealt samamoodi, saades siis väikse infot sealt. Et ma arvan, et tegelikult on Eesti Televisioonis palju tarku inimesi, kogemustega inimesi nende inimeste suhtes, kes siin aastaid on teinud, et see tuleb ära kasutada. Tuleks seda tõesti... ka need samad inimesed, kes praegugi on, kui nad jääks kõik samadele positsioonidele, siis ka seda intellektuaalset kogemust, mis inimestel on, seda tuleks ka juhtida, tuleks seda analüüsida ja vaadata, mis annab sellega teha, eksle. Teha ajurünnakuid, sünergiat tekitada, see on nagu see asi, mida võiks teha Eesti Televisioonis, siin ei olegi nagu vaja palju teha, see ei maksa ka mitte midagi, see on nüüd puhtalt juhtimise küsimus, eksle.

Praegu natuke juba ka peatusime sellel, et siin ETV-s on ka palju neid produtsente, kes teevad nagu mitmikrolli ja jagavad ennast mujale, kuidas sina sellele vaatad, kiidad heaks või mitte?

Ma kiidan seda heaks antud olukorras küll, selles mõttes, et ma saan aru inimestest. Iga inimene teeb ikkagi tööd siin majas, ta saab selle eest raha, kaua sa siis siin nende

kopikate eest teed, see on arusaadav, et tuleb teha siis teisi asju juurde ja noh, mis ma siin ikka...

No võib-olla mõne projekti puhul on hea näiteks, kui produtsent ühe asja eest võitleb, teab nii sisu poolt kui hoolitseb ka majandusliku poole eest?

Jah, ma jäin praegu mõttesse, ilmselt nende asjade puhul... Igat asja tuleb vaadata eraldi, siin ei saa võtta niimoodi, et ühtse pulgana. Vaadata eraldi, kuidas see asi on sündinud, mis jõud seda liigutavad, millised rollid seal meeskonnas inimestel on. On erinevaid verisooni, seda tuleb kõike analüüsida.

Produtsent praegu Eesti Televisioonis, kui võtta kolm märksõna, on ta loominguine, korraldav või siis äriline, mis ta on?

Igal juhul äriline ta kindlasti ei ole, mingit äri siin ei toimu... No ma ikkagi ütleks, et segu korraldavast ja loominguilisest, tähendab et siin ei saa võtta et kas üks või teine. Tähendab on kindlasti produtsente, kes ainult korraldavad. Kindlasti. Mina isiklikult ei ole, ma olen kindlasti loominguine ja ma tegelen selle sisuga ka ja mind väga see huvitab. Kui ma oskan, siis ma ka suunan neid protsesse kuigipalju või vähemalt ma osalen aruteludel ja minu arvamust võetakse kuulda niimoodi.

On see ainult probleemsetel hetkedel otsuste vastu võtmine või ka igapäevases töös?

Ei, ei igapäevases töös samamoodi. Tähendab see on pigem selline meeskonnatöös osalemine, mitte et sa oled otsustaja, seda ei ole vaja, meil on selle jaoks suurepärased saatejuhid, kes otsustavad, aga ma avaldan oma arvamust ja nad kuulavad küll, mida ma arvan, et selles mõttes loomulikult see on juba ka testimiseks hea, eksole, et on üks inimene veel juures. Et kas me võtame selle töösse, või ei võta...

Kas on veel midagi, mida mina võib-olla ei taibanud küsida, aga Sa ise tunned ja pead oluliseks välja tuua?

Ma vist alguses ütlesin ka juba, et... võib-olla kaks põhiliini, mis käivad läbi. Üks on see, et võiks teha nagu korraliku analüüsi, inimeste analüüsi, et kes siin on ja vaadata üle need asjad ja siis teine asi on see, et see produtsentide osakond tuleb ka panna tööle. Seda osakonda tuleks juhtida, mitte ohjata.

Mis selle osakonna juhtimises sellist on...?

Seda ei juhita. See on ohjamine, see on lihtsalt infovahetus, see ei ole juhtimine. Et see on nagu üks üksus, paljud protsessid algavadki nendest produtsentidest, eks ole, see ongi nüüd selle produtsentide juhi pädevuses, tema juhib seda meeskonda, juht peab olema ka ise võimeline juhtima. Praegu on ta üks endine produtsent, üks endine režissöör, see sama probleem, inimesed tegelevad kõigega. Samal ajal toimub saadete tootmine tema poolt, samal ajal toimub režissööriks olemine. Väga meeldiv, tore inimene, no aga ma räägin, et tuleks seda asja võtta tõsisemalt. Praegu on see sama asi, järjekordselt ma ei heida ka Heikile ette, et lihtsalt ta sellelt üksuselt ei oodatagi praegu midagi. Et see hakkab peast pihta. Et kui sinna pannakse ootusi ja tõesti tehakse koostööd selles osakonnas... praegu nagu asjad ei toimi, sünergiat, koostööd – nad on kõik nagu omaette kuskilt pidi, nagu midagi nagu on, aga...

Ligadi-logadi?

Ligadi-logadi on nagu liiga halvasti öeldud, aga... pigem ei ole nagu seda potentsiaali ära kasutatud, et ma tahan seda öelda. Inimesed hea meelega ju tulevad ja tahavad teha koos ja ka mõelda uusi asju välja, kes ei tahaks produtsentidest, anna ainult kätte, kõik ju mõtleks asju välja.

Mida sa pakud, kui vastu ei võeta?

Mida sa pakud kui raha ei ole... raha ju ei ole, samas mingid rahad ju on.. et see oleneb ikka kõik juba ka programmi ülesehitusest ja sellest asjad, et kuidas need asjad jõuavad meieni.

Aitäh!

Renita Timak, ETV toimetaja-produtsent

23 aprill 2007

Kell 16.00, Renita Timaku kabinetis

Küsitluse läbiviija: Ester Vaitmaa

Kuna sa ise Televisiooni tulid?

86ndal aastal. Niinimetatud metoodika osakond, mis tegeles uuringute ja ma e tea, millega veel, koolitusega. ja siis 87ndast aastast ma hakkasin nagu saateid ka toimetama. Ja siis ühe rohkem.

Mis on need olulisemad saated?

No esimene oli Mõtleme veel. Ja-ja siis igasuguseid, poliitika saateid ja valimissaateid ja selliseid suuri otsesaateid, Ja-ja siis kõik need Talviku asjad, ma ei viitsi hakata neid kõiki edasi üles lugeda, Talvikuga olen koos töötanud, Treufeldiga ja nemad nagu ongi põhilised, ega rohkem...

Brauser jne?

Jah, seda ma olen ka toimetanud.

Aga kuna siis tuli toimetajale see produtsendiamet juurde?

Eks see tuli sedamööda, kuidas see produtsendiamet üldse ametiks sai. Ja siis 200ondast aastast või 2005ni, olin mina elusaadete peaprodutsent. Nii et tegelikult see produtsendinimetust on peaaegu 10 aastat olnud kui on produtsendi nimetust kasutatud. Ma arvan jah, et mitte oluliselt kauem.

Millised olid sellised Sinu nagu esimesed produtseeritud saated? Või kust tuli selline produtsendimõõde tööle juurde, kus tuli hakata ajama rahaasju jne?

Eks ta tegelikult nii oligi, et toimetaja tegi vanasti neid honorar lehti ja ajas ikka mingil määral ka seda raha asja siin, mis on nagu saatega seotud, aga kusagil, ma ei tea, ma üldiselt ei ole olnud sellest produtsenditööst nii väga vaimustuses, ma ei ole tahtnud neid asju ajada, see ei ole minu lemmiktegevus üldse. Aga noh, ma ei oska öeldagi, kusagil 90ndate lõpus, eks ma siis juba hakkasin, pidi hakkama keegi selle poolega tegelema. Ma ei tea, produtsendi ülesanneteks, ma ei tea, mida Sina loed produtsendi ülesanneteks?

Ma küsin seda kohe Sinult – mis on produtsendi tööülesanded?

Minu arust on tõesti nii, et mis puutub saatesarjasse, näiteks, mis on iganädal eetris, mingi regulaarsusega ka üle 2 nädala eetris olla, et see ei nõua nagu produtsendilt väga palju, selle produtsendiks olemine ei ole nagu eraldi töö. Et see saatesari tuleb nagu käima panna, siis on küll, et sa otsid ja paned selle tiimi kokku ja jagad selle eelarve ja nii, aga siis kui see asi on juba käima on lükatud, siis iganädal mingit kohutavat produtsendiülesannet ei ole. Et ma ei tea, mida nad teevad, kui nad väidavad, et nad seda teevad. Ma ei tea, mis see on. Aga kindlasti selliste suurte projektide ja ülekannete puhul on küll produtsendiroll väga oluline.

Nagu Jõulutunnel?

Jah, mis ei ole nagu regulaarsed, vaid, mis on nagu kindlaks perioodiks toodetakse või käivad eetris korra ära ja need on küll.

Seal on nagu rohkem käimalükkamise asi?

Nojah, ja seal on ka, kuna nad töötavad lühikest aega, siis seal on võibolla ka palju igapäevast sagimist, et selleks, et ta üldse kokku saaks peab tõesti hästi palju kokkuleppeid sõlmima. Hästi palju lepinguid... mis on nüüd juurde tulnud, on see majandamise süsteem ja viis on üldse muutunud, et juriidiliselt see süsteem on hästi muutunud ja ka see lepingute sõlmimine. Autoritega ja siis autorikaitse dokumentide täitmine ja noh see kokkulepete sõlmimine igasuguste võttekohtadega jne. Aga see oli vanasti kõik toimetaja töö. Et ikka kui Sa lähed kuskile võttele väljas poole Telemaja, kohvikusse, näitusesaali, et ikka oli ju vaja sealsete peremeestega kokkuleppida, et see kell tuleme, kas me tohime tulla. Praegu lisandub sellele ka võib olla mõnikord ka mingi kirjalik kokkulepe.

Milline on praegune produtsendisüsteem ETVs, siin on ju väga erinevaid produtsente, produtsent-toimetajaid jne?

Jah, ma arvan niimoodi, et see natuke sõltub ka valdkonnast, milles saateid tehakse, et meelelahutus ja muusikasaadetes on see produtsendi roll suurem ja lavastuslikus saadetes, sellepärast, et lavastuslikus saates me peame seal korraga tööle rakendama 10-15 näitlejat, kellel igäühel on mingisugused oma töögraafikud väljaspool telemaja, eks ole, oma põhitöökohal ja siis kellel on erinev kategooria, erinevad taksid, mille alusel neile makstakse, eks ole ja Sinul on seal raha niipalju, et ainult ühele maksta seal ja siis sa pead raha juurde saama või lõpmatuseni läbi rääkima ja siis sobitama neid asju. Et ma usun, et meelelahutuse ja kunsti ja selles vallas on hästi palju niisugust tööd, mida produtsent võiks teha.

Sina teed praegu neid “Teateid Tegelikkusest”, kirjelda, kuidas Sinu meeskonnas on töö jaotatud?

No ma varem oli produtsent, nüüd ma olen pelgalt toimetaja, aga ma võin sellest rääkida küll. Muidugi, see on küll niimoodi...

Praegu sa ei ole produtsent?

Ei praegu ma ei ole, Talviku asjal küll. Aga ma tean seda teadete produtseerimise tööd küll nii palju, et ma võin sellest rääkida. See on küll nii, et ma otsisin neid inimesi, kes võiks olla sellise potentsiaalse ajakirjandusliku saate autorid ja esimene töö oligi selline läbihelistamiste ja kokkusaamiste ring, et leppisime kokku, kes on nõus tegema ja mis teema. Ja siis me asusime seda teemat arendama, kuna teadetega on niimoodi, et neid autoreid, kellega saadet teha, neid on hästi palju, neid on niimoodi, mõni on teinud 2-3 saadet, aga enamus on teinud ühe.

Otsisid sa maja seest või nt Aivi teeb Sulle ju, kaasad Sa ka neid inimesi, kes siin ETV-s olemas?

Jah, Aivi on teinud ja natuke ka olude sunnil, sellepärast, et tal ei ole seal Tartus eriti palju tööd, aga ta on päris hea ajakirjanik. Noh, Mirjam Matiisen on siin teinud ja siis ehk neid on veel, aga noh, mujalt saab ka, nendest kellest ma arvan või tean, et võiks. Seal on olnud õnneks niimoodi, et professionaalne režii kaader on olnud olemas, aga siis mingi võimalus on vahetada ka režissööre, et me oleme neid ka valinud, vastavalt teemale ja autorile. Ja siis on enamvähem ikkagi jah, siis on tõesti juba nii, et on võtteaegade paikapanek, et selle saatega on tõesti nii, et igaüks on hästi erineva tüübi valmis saanud, et noh mõnda on tehtud pool aastat, et mitte niimoodi järjest, aga väikeste vaheaegadega.

Mirjam tegi ju neist moslemitest, et ta tegi päris kaua?

Jah, Mirjam tegi neist moslemistest. Jah ta tahtis lambatappu, et tal oli seal neid pidusööminguid ja palvetundi ja... ja niisugustel asjadel on nagu kaks põhjust. Et üks on see, et sündmused toimuvad ja teema areneb niimoodi nagu ajaga, aga produtsendi asi on vaadata, et asi ei läheks oma piiridest väga üle. Et selle poole aasta jooksul neid võtteaegu oli küll hästi palju, aga niisugused lühikesed korrad, et 2 tundi käidi võttel ja kolm tundi, et oluliselt ei ületatud seda limiit, mis on eelarves. Aga see on selles mõttes ka väga paindlik projekt, et kui üks saade ületas limiite, siis teine tegi selle jälle tasa. Et teemadest sõltuvalt saab...

Mirjam vist kaevas ka ise mingid rahad välja, Kosovo reis?

Jah, tal Euroopa Noored sõitsid sinna ja siis ta sai kaasa. Meie andsime omaltpoolt ainult kaamera ja operaatori aga sõiduraha, nad lihtsalt sõitsid grupilennuga kaasa.

Kuna Sina olid samal ajal nii produtsent kui toimetaja, siis kuidas need rollid olid jaotatud?

Muidugi on vahet, selles mõttes vahet, et produtsent peab mingis mõttes... siin on natuke ka vastuolu, sest toimetaja peaks tahtma seda, et saade oleks sisuliselt hästi huvitav, et selles suhtes toimetajale meeldiks, kui kõiki saateid tehakse pool aastat. sellepärast, et oleks aega süvenda ja katsuda ka seda ja teist ja mõni asi üles võtta ja proovida ka pärast ja nii... aga produtsent ei saa seda igakord lubada. Et see on nagu iseendaga läbirääkimise küsimus, vähemalt niisuguse projektipuhul kindlasti. Aga praegu näiteks see, mis me Talvikuga teeme, see on üks sari, et siin seda produtsenti ei ole. Mingisugune raha ju on ja ma tean, et mingisugune raha ju on, ja ma tean, et seda on vähe ja ma tean et tõenäoliselt läheme me katki...

Kui palju üldse saab laveerida ja kui suur on üldse eelarve, millega saab mängida?

No sellest ei tasu üldse rääkida, noh laveerida, mingis mõttes muidugi sa peab seal laveerima, et kuidas sa rahadega ots-otsaga kokku tuled jah, see on natuke südametunnistuse küsimus.

Kuidas see rahastamise pool üldse ETV saadete juures toimib?

See toimib ju tegelikult reeglipäraselt nii, et produtsendile antakse mingisugune eelarve, et Sul on nii palju raha ja sa pead tootma selle eest niipalju saateid. Ja siis on sinu enda asi põhimõtteliselt, seda raha siis jagada, et need saated siis toodetud saaks. Et noh siis peab nagu välja arvutama, kui palju sa saad kulutada näiteks lähetuste peale ja siis mis Sul seal veel vaja on, arvutigraafikat ja aimetarjale jne. Novat ja siis hakkab üks igasugune õiendamine ja vot, siis ma teen seda eesti ajaloo saadet, noh, et arvestasin ka mingid rahad arhiivi jaoks aga nüüd kogu aeg vaatan, et sellega saab ilusti toime, et esiteks see on eesti ajaloo teema, selgub, et palju on Eestimaal selliseid missiooni tundega inimesi, kes on väga huvitatud, et selline sari valmis saab. eks terve hulk muuseume

annavad oma materjale nii sama kasutada, et tasu, mida nad võiksid võtta, et me nende museaale üles võtame. Siis, noh, näiteks rahvusraamatukogu on digiteerinud ära kõik eestiajalehed, osad kuni 35nda aastani, osad kuni 40ndani. ja niimoodi meil on vaja 18-40 seda perioodi eks ole. ja just täna sain nende käest teada, et jah, et võime võtta internetist kõik digiteeritud materjali, aga et ainult tingimusel, et ainult viidake saate lõpus, et saab väga hästi.

Siis on noh filmiarhiiviga on nii, et kõigi aegade, vabariigi loomisest kuni sõjani, seda filmimaterjali ei ole ju tegelikult väga palju, et seda on kasutatud ka väga paljudes saadetes, juba enne meid, osa on siin majas juba olemas ja me võime kasutada seda, mis meil siin arhiivis on juba olemas, et me võime seda kasutada ja siis me peame deklareerima filmiarhiivile, et me oleme kasutanud sellist materjali nii mitu minutit. Et meile on see lihtsam, me ei pea selle eest maksma.

Sina haldad ka kõik kaameraaegu ja nii?

Jah, aga seda me teeme režissööriga koos. Režissöör on ikkagi see, kes vahetult kõikidel võtetel käib ja siis peab tema ka pildi kokku panema. Ja koos režissööriga me peame välja mõtlema, kui palju aega meil ühe saatepeale vaja võiks minna ja mis need ajad on, mis me sinna graafikusse paneme. Et niisuguse sarisaatepuhul on kõige otstarbekam, et kui on kindlad võttepäevad nädalas on võttepäevas, sest et siis saab ka nagu operaatoritega paremini kaubale, sest neil on teised tööd ka.

Kas on siin ETV-s ühine katel või siis tellitakse ka väljast?

Meil on jah ühine katel, et meil on operaatorid palgal, helimehed on palgal aga siis noh kui tuleb ette, et kui juhtub, et midagi ei ole ja meil on tingimata vaja, siis meie oleme huvitatud tegema kogu aeg ühe operaatoriga tööd, siis on teada, mida ta võtab ja mida ta ei võta. Aga kui tõesti juhtub, et kui tõesti juhtub, et meil on vaja näiteks mingit objektiivivi, lainurka ja seda ei ole, siis tegelikult see... tegelikult see ostetakse see sisse meile, mingiks arvuks tundides.

Kuidas sa ennast produtsendina siin ETVs vaatad, kas see ongi nagu toimetajale veel lisatöö, on ta nagu selline palgatöö või oled iseendale tööandja?

No iseendale tööandja ma nüüd küll ei ole. Ei ole.

(Kabinetis olev Sulo Soo saab telefonikõne ja lahkub, ükspealt teeb vahemärkuse: “Täpselt samamoodi tehti televisiooni ka 40 aastat tagasi. Ainult produtsendi asemel oli vanemtoimetaja ja välja poolt ei tellitud, ei olnudki kuskilt tellida, kõik tehnika oli telemajas.”)

Eks ta natuke vist on ametinimetuse küsimus?

Jah, sest ega riiklikult finantseeritud süsteemis ei ole väga iseseisev amet.

Et kui näiteks kui BBCs olid väljamõeldud ka boonused ja motivaatorid, näiteks saavad õiguse toodet edasi arendada jne... t-särke jne?

Noh, seda ei ole, kuigi mingisuguse dokumentaalsaate puhul on ju neil mingid omad joped ja mingisugused asjad, ja osoonil ka, aga ma ei kujuta ette, et igal saatel üldse vaja oleks ja kas nad ka käiku läheksid. Lastesaadete puhul muidugi, igasugune nodi läheb käiku ja siis, noh, mis me oleme teinud ka tõsiste saadete puhul, et me oleme neid DVD-sid ja kassette välja andud ja müüki pannud ja need lähevad üsna kenasti.

Aga see tulu ei tule ju produtsendile vaid ETV-le?

Jah. Ja ideaalis võiks ju olla ka valida tiimi. Eestis Sul võib ju see võimalus ka olla, aga Sul ei ole midagi valida. Selles mõttes, et praktiliselt ei ole, teletegijate hulgas on konkurents üsna nõrk. Eriti just, mis puutub ajakirjanduslikesse saadetesse.

Et ei ole produtsente või on inimesi küll, aga ei ole pädevad?

Noh see ongi see sama, et inimene sobib siis kui ta on pädev ja neid ei ole. Selles mõttes, et mida sa siin konkurssi korraldad või mida sa vahetad niimoodi et kui mul üks saatejuht ei ole nii väga hea, siis ma võtan parema. Mul ei ole paremat võtta.

Kuidas sa otsid inimesi?

No, esiteks see Eestimaa on nii väike, et ega otsima ei peagi, et vähegi, kes sünnivad, need on ju teada. Neid ei ole kuigi palju, see ajakirjanike ring ja muidugi nooremad, kes peale kasvavad, nendega saab ju ka üsna varsti tuttavaks, et kui ta... mõned tulevad ennast ise pakkuma, mis on ju põhimõtteliselt tore.

Kas neid pakkujaid on nagu palju?

Ei ole palju, et mulle meeldiks, kui oleks rohkem aga televisioon on ka üsna raske ala, et selles mõttes inimesed on piisavalt enesekriitilised, et kas ta sobib siia või ei sobi, et inimene tajub ju ise ära. Selles mõttes, noh põhiliselt leitakse inimesi ikka nii, tutvuste kaudu, konkursid...

Kas konkursid ka reaalselt toimivad?

On nii ja naa. On ka olnud juhuseid, kus and annavad tulemust. Üldiselt on need asjad niimoodi, et kui sõelale jääb 5 inimest, siis varsti on neid kaks ja on hea, kui vähemalt üks jääb järgi. Ja noh ja siis on tõesti nii, et mõni tuleb väga märkamatu ja hakkab tegutsema. Et tundub, et see seltskond üldse ei vaheldu, aga tegelikult on see seltskond,

siis ikka 10 aasta jooksul on ikka väga palju uusi nägusid tulnud ja vanu ära läinud. Aga üldiselt niisugust reaalset konkurentsi ei ole.

On ETV ka äkki suletud süsteem või ka otsitakse ja kutsutakse inimesi?

Ikka otsitakse ja kutsutakse ja aeg ajalt tekib neid olukordi küll, kuhu kutsuda. Ja neid tuleb ka just niisugust noh ütleme, mis me oleme korjanud, saadete ideid või sarja ideid, et see pilt tuleb tavaliselt üsna monotone, et sa loed need 20 pakkumist läbi ja vahet nagu polegi, ikka sama lugemine, et see ongi tegelikult niisugune küsimus, et Eestis kolm telekanalit, et ma arvan, et häid tegijaid piisaks hädavaevalt ühe jaoks. Et meil on neid võimalusi teha televisiooni on rohkem kui teha neid häid tegijaid. Et keskmisi on küll, aga häid ei ole.

Nii et tiimi kokkupanek ei ole üldse nii lihtne kui võiks arvata?

Jah ei ole, aga noh ikka, tead juba, kes omavahel klapiivad jne.

Kuidas saab aga võrrelda Eesti Televisioonisest produtsenti produtsendiga teletootmisturul, et kas neid saab võrrelda?

Ei no, neid ikka saab võrrelda küll, tegevused kattuvad ikka, aga mulle tundub, et Eesti oludes need nn teleturu või need sõltumatud produtsendid, et nad ei ole paremas olukorras, et nende valikuvõimalused ei ole ju suuremad. Tähendab, inimressurssi hulgast nad valivad ikka selle sama hulga, need kes oskavad teha ja siis nad valivadki nende seast. Ja raha, ega neil raha ka rohkem ei ole, on kindlasti mõned superprojektid, mis on reklaamiga hästi kindlustatud ja garanteeritud ja nii aga... noh neid ei ole ju, see tantsud tähtedega oli ju nii, et hetkel ei näe ma, et keegi teeks midagi samasugust.

12 tundi järjest ei tantsita?

Jah, just.

Kas teles on inimeste leidmise puhul raske ka see, et tele on nii projektipõhine, et kui inimene siia tuleb, siis ei ole tal sellist kindlust nagu ajalehes, kus Sul on kindel töö. Kedagi ei võeta ju tööle, vaid ikka projekti peale?

Ja, see raskendab ka võibolla, kuigi see peaks mõju avaldama nüüd ainult juba vilunud, läbi löönud tegijatele, nendele, kes tulevad ja kes on noored ja kes alustavad veel ja kellele peaks see olema suhteliselt ükskõik. Sellepärast, et noored on nagu selle proovimise peal rohkem väljas ja neile see projektipõhine tegevus võibolla sobibki rohkem, et siis ta saab vahetada ja saab ennast proovida ennast nagu mitmel pool ja

mitmel alal ja mitmes liinil. Aga niisugustele vanematele olijatele või vilunumatele mõjub selline projektipõhine süsteem muidugi kehvasti.

Ei tunta ennast hästi?

Ei tunta ennast hästi ja kuidagi viseldakse ja ei panusta ennast ka sinna töösse nii palju, et noh, see saab läbi ja see kas tuleb või ei tulene, see igakord ei olnegi sellest kui hästi ma teen vaid hoopis muudest asjaoludest – võib olla sellest, kas raha saab või ei saa, kas tahetakse seda temaatikat jätkata või ei taheta. Et see on hoopis teine asi.

Mis Sind ennast oma töö juures motiveerib?

Kuule, mina ei oska öelda. No huvitav töö on, ta on parajalt huvitav ja niisugune, saab jah... no ja kuidagi on nii läinud, et ma olen saanud teha neid asju, mida tahan ja mitte teha neid asju, mida ma ei taha.

Õnnestub see siin?

Jah, õnnestub küll. Ma ei tea, minul õnnestub, he-hee. Ma lihtsalt ei võta endale lihtsalt mingisugust sundlust külge, et ma pean teenima nii ja nii palju ja sellepärast ma võtan ette kõik tööd, mis mulle pakutakse. Ma ei ole nagu niisugust rahalist eesmärki endale kunagi seadnud.

On ETV produtsendid üldiselt ka kuidagi spetsialiseerunud?

Jah, mingil määral ikka on. No ütleme, et ma iialgi ei hakkaks tegema meelelahutus või muusikasaadet. Et ma ei oska seda, ma ei tunne neid, inimesi, kes nendes valdkondades tegelevad ja ei hakka tegelema.

Aga kas spetsialiseerumine on ka natuke vanematel olijatel sellest toimetuse ajast jäänud?

Eks ta natukene võibolla on ka, võibolla küll. Aga nojah, mina siin oma 20 aastaga ei olegi siin mingisugune vana olija, siin on küll selliseid, kes on siin 30 ja kauemgi olnud. Et selles mõttes, mina ei olegi sellest rutiinist nii läbiimbunud kui mõni on. See toimetuste struktuur on see, mis on olnud ja see on ka see, mida paljud meenutavad, et mingisugusel sarnases valdkonnas tegutsevad inimesed olid nagu üheskoos ja kuidagi seda tööd jagada ja korraldada oli nagu kuidagi perspektiivikam, et loominguline kooslus oli nagu loominguline kooslus, et iga üks teeb oma saadet aga ikka nagu mingisugune arutamine käis ja muljetamine ja infovahetus aga et praegu see projektipõhine tegevus ei eelda seda üldse.

Praegu tundub, et kõik on üle maja laiali ja igaüks rabeleb lühiaegselt mingi asjaga?

Jah, ja nad teevadki nagu oma asja ja siis ei olegi nagu põhjust teistega midagi arutada või...

Kuidas ETVs saated sünnivad, kust tuleb see algimpulss?

Ta võib tulla mitut moodi, tavaliselt ta tuleb tellijalt, programmitellijalt, aga ta võib tulla ka pakkumisest. Et mingisugune tiim pakub mingisuguse oma teema, mingisuguse oma idee välja ja seda siis aktsepteeritakse.

Sinul tuleb idee, paned paberile ja käid välja?

Jah, jah.

Mille alusel neid otsuseid tehakse, et mis saade läheb ja mis saade ei lähe?

See on nüüd küll jah alati huvitav küsimus, et programmis on ilmselt need vaalad, mis tungimata peavad olemas olema. Uudised ja nädalalõpusaated ja mingid ajakirja tüüpi saated ja need lähevad. Ja ilmselt ka tegijate järgi vaadatakse, et kellest võib arvata, et ta teeb mingil kindlal tasemel ära.

Kas tavaliselt, kui Sina oled produtsent ja Sul mingi projekt lõppeb, kas Sa oled kohustatud edasi tegema või ei ole üldse kohustatud?

Ei no põhimõtteliselt praeguses süsteemis ma ei ole kohustatud. Mina võin loobuda, minust võidakse loobuda, kõik need võimalused on olemas. Kui mulle midagi ei pakuta ja ma ise enam midagi ei paku, siis ei olegi enam midagi rääkida, võib ära minna.

Kui suur on produtsendi otsustusõigus, kas tema otsused on ülimuslikud?

Noh, see võib ju teoreetiliselt niimoodi olla. Et niimoodi võib ju öelda ja kuskile ametijuhendisse kirja panna, aga tegelikult see ei ole mõistlik. Tähendab mõistlik on ikka mingisugune konsensus, et sa ikka arutad, et nende inimestega läbi, kellega sa teed ja noh, lepite milleski kokku.

Et Sa ei ütle, et nii on ja nii jääb?

jah, näiteks võtteplatsil ma kujutan ette, võtteplatsil on küll režissööril see õigus otsustada, et Sina lähed sinna nurka ja valgus pannakse niimoodi, sest kui kõik hakkavad seletama, et valgus tuleb panna niimoodi, siis see on mõttetu jutt, sellepärast, et noh, et keegi peale režissööri ei teagi, milline see pilt peab välja nägema. Aga igasugustesse niisugustesse töökorralduslikesse asjadesse tuleb ikka suhtuda teatud tolerantsiga, siin on

ikka niisugust vaidlemise ruumi ja siis tuleb seda arutada ja teha niisugust arutamise ruumi.

Kas see, et produtsent täidab saate tootmise juures ka muid rolle, kas see on hea või halb? Või oleks parem kui oleks punt inimene, kes tegelekski asjade algatamisega või on võibolla hea, kui produtsent muus osas ka juures?

Noh see oleneb. Mõni inimene ei suuda asju algatada just sellepärast, et ta ei suuda asju algatada üldse, see algatusvõime on ära piiratud, või tal ei ole lihtsalt nii palju ideid. Et tal võibolla tuleb üks hea idee kolme aasta jooksul ja teeb selle ära. Et niisuguse ideegeneraatorina töötada, ma ei usu, et keegi saab siin meie oludes, kuigi ma olen kuulnud, et niimoodi on tehtud ja mõnel pool niimoodi tehakse, et on selline ajustrust. Aga noh meie oludes on see nagu loomulik, et üks inimene teeb mitut asja. Et seda võib teha, kui sa ennast ei killusta, sest erinevates valdkondades töötada ei ole hästi võimalik, et jõua jälgida.

Mida tähendab töötada avalik-õiguslikus süsteemis, kuidas see mõjutab?

Jah, kohati võibolla... mind see üldse ei tegele, sest ma tegelen selliste saadetega, mis nagu siia kanalisse sobivad ja mida mujal ei teha, et võibolla on küll selliseid olukordi, kus ta kedagi ka piirab, näiteks mulle küll meeldib väga see, et meil reklaami ei ole. Et see programm on selles mõttes nagu puhtam ja ta eristub teistest, et ta on nagu puhtalt teleprogramm, ilma igasuguse kohustuslike pauside ja lõigeteta. Et selles mõttes minule nagu sobib. Ei ma arvan, et sellest ei tulene midagi piiravat, et selles suhtes, et need asjad, mis on mõeldud avalik-õiguslikku programm on suhteliselt nagu loomulikud asjad, et selline infovajadus on inimesel olemas ja teadmishajadus ja meelelahutus on olemas ja kuusjuures see meelelahutus seal üle mingite piiride ei peaks minema.

Tänapäeval need piirid on ka nihkunud, näiteks Paari saatega?

Jah, nad on suhteliselt nihkunud, et meil ei ole sellist väidetavalt olnud, noh Paari saates on olnud sellist vaieldavat aga seal on noh, et kas ta peaks olema avalik-õiguslikus või kas ta peaks üldse olema või kas ta peaks olema asi, mida teistele inimestele ette näidata

ja märgata. Et selles suhtes need on nagu sellised loomulikud, ajakirjanduse või teletegemise piirid, mis tegelikult peaksidki toimima.

Aga piirab sind veel miski, et tahaks nii aga ei saa?

Nojah, eks ikka. Selles mõttes, et mulle meeldiks, kui igal tiimil oleks oma sõltumatu tehnika, et mul oleks kaamera nurgas, et ma võtan ta siis kätte ja lähen ja teen kui on vaja.

Praegu peab 2 nädalat ette planeerima?

Nojah, siin on ka võimalik läbi rääkida, aga siis peaks olema ka see operaator, kes on igakell selle kaameraga valmis minema. Et selles mõttes see võibolla on niisugune asi, mida mõtled, et võiks olla. Aga ega ta ei ole tegelikult päriselt reaalne, mitte sellepärast ainult, et kaamera on kallis vaid et operaatori töö on väga spetsiifiline töö ja 24 h ööpäevas ei olda nõus seda tegema.

Et tehniliste vahenditega peab arvestama?

Jah, et selles mõttes ei ole ka otstarbekas ise seda ära õppida, sest kõike ei jõua. Muidugi on ka selliseid inimesi, kes ise oskavad kaameraga teha ja monteerida aga kokkuvõttes see tulemus ei ole nii hea.

Kui olulised on saatejuures reitingud?

Noh, inimesed vaatavad. See on jah saatejuures selline asi, et tundub nagu põnev, et kui paljud mind siis nüüd vaatavad. Aga praegu, mulle järjest enam tundub, et see reitingute mõõtmise süsteem on nagu kuskile kinni jäänud, ta ei ole väga õige, et see viga on seal päris suur, mis seal sees on. Aga iseenesest, eks ta midagi ikka näitab. Et ta ju näitab inimeste huvi ja väga paljude asjade suhtes ta ei näita midagi, selles mõttes, et ta ei ole täpne. Et on täitsa vältimatu, et me teeme niisuguseid saateid ka, mis väga suurt massi inimesi ei peagi huvitama ja ei saagi huvitada aga mida ei saa tegemata jätta. Et lihtsalt oma temaatika või mingisuguse sisuliste omaduste pärast peavad kuuluma meie kultuuripilti. See on nüüd sama loogika, et väga head raamatud ei ole kunagi *best-seller* id aga elavad sajandeid. Et noh televisioon nüüd vaevalt sajanditega hakatakse telesaate eluiga mõõtma, aga noh mingisugune niisugune kujundlik paralleel siin on.

Aga kas vahel ka heidetakse produtsendile ette, näed, sinu saate reiting on väike?

Noh, ega seda ise tõsta ei olegi võimalik. eks see reiting sõltub ju sellest, et mis vastas on ja mis kellaajal ta Sul üldse eetris on ja niimoodi. Et noh meil praegu see, et Eesti televisiooni piirab praegu see ühe kanali olemasolu ainult, et me peame seal näitama kõike, poliitikat ja sporti ja uudiseid ja kõik peab olema seal koos, et me ei saa nagu ühtegi elementi ära jätta, ega millelegi keskenduda aga... noh ma arvan, et see reitingu probleem on oluline, aga ta ei ole nii määrav.

Kuidas Sina tunnend, kas produtsendi amet on nagu korraldav, äriine või loominguline?

Produtsent ideaalis on nagu teatri direktor, et ta ei saa olla päris idioot sellel alal, mida ta juhib. Teatri direktor võiks ikkagi kunstist aru saada. Aga tema töö ei looming, see pigem selline korraldav ja majanduslikult mõtle. Et ütleme ideaalne produtsent peaks olema see, kes suudab korraldada asju ja hankida raha nii, et loomingulised inimesed saaksid töötada. Tingimusi looma.

On neid inimesi palju Eesti Televisioonis?

Ei ole. Ei ole. See tähendab, et Eesti Televisioonis ei ole neid inimesi palju ja sellepärast on mindudki seda teed, et sa noh teed nagu mitut asja korraga, meil on ikka ambitsiooni poolepealt on meil rohkem neid inimesi, kes tahavad ise luua.

Aga on sunnitud siis ka muud olema?

On sunnitud jah looma endale tingimused. Aga ega neid palju ei ole, aga samal ajal tähendab see noh see mängumaa või see, et mis me siin peame korraldama, et seda ei ole ka nii meeletult palju. Et seda nüüd ainult sellega peaksid tegelema, et ma ei kujuta ette, et kui ma peaks ainult selle produtseerimisega peaksin tegelema...

Peaksid mitut saadet tegema?

Jah, aga see ei ole nüüd ka õige. Siis lähvad need read sassi ja jõuad küll, aga ikkagi see, kes teeb väga paljusid asju korraga ei tee tegelikult mitte midagi. Noh, on küll, see tekitab rohkem segadust.

Millised isikuomadused peavad ühel heal teleprodutsendil olema?

Noo, mis tal peaks olema, esiteks ta peab olema väga hea suhtleja, siis ta peab olema selline hea läbirääkija ja hea ärarääkija. Siis tal peaks olema mingisugune tervikutaju, ta peaks ära... noh ma arvan, et Raivo Suviste on hea, ta peab nagu asja alustades teadma, kuhu see välja võib jõuda.

Aga haridus, teadmised?

Noh, haridust, teadmisi peavad tal niikuinii olema, ilma selleta ei saa. Ja ta peab olema mingis vallas kindlasti spetsialist. Midagi ikka elus õppinud jne. Aga siis noh, siis tal peaks maitse olema hea. Noh nihuke teleprofessionaal, et arusaama, milline inimene sobib ekraanile, milline ei sobi. Et kuhu keegi oma arengus välja võib jõuda.

Sa ütled, et Raivo Suviste on hea, aga mille alusel hinnata, et produtsent on hea?

Noh selle alusel, et ta on nii palju häid asju tema alt nagu tulnud, tema firmast, eks ole. Ja niisuguseid projekte, mis toimivad, et just selliste toimivate projektide hoidmine. Ja siis arvatavasti oskab ta siis inimestele ka niipalju maksta ja neile mingisuguseid stiimuleid pakkuda. Et peale raha ka...

Suhtumine ka?

Suhtumine ka ja see tiimisisene kliima ja see, et igasugused kohviringid ja niisugune transspordikorraldus ja mingisugune ühiste tähtpäevade tähistamine, see on samavõrd tähtis, kui see palk. Et inimestel peab olema hea olla kui nad tööd teevad.

Kuidas see palgasuhe võib olla, ETVs ja vabaturu produtsentidel?

Eks ta oli nii ja naa, eks siin võibolla on isegi neis, kes on selle tööga nagu rikkaks saanud. kuigi ma ei usu, et keegi on Eestis selle tööga rikkaks saanud, sest see turg ei ole lihtsalt nii suur, et siin nii väga endale rikkust kahmata. Kellel on rikkust tulnud on see kuskilt mujalt tulnud. Aga muidugi nad on erinevad, aga tähendab raha ja teenistus on tähtis, aga tihtipeale mitte kõige tähtsam. Sest et ikkagi üsna palju on meil telemaailmas neid inimesi, kellele meeldib huvitav töö. Ja kui talle selle eest makstakse, siis on tore, siis see meeldib talle veel rohkem, aga kui talle makstakse ka natuke vähem, aga pakutakse võimalust ennast teostada, siis ta ikkagi on rahul, vähemalt mõnda aega.

Kust tulevad Eestis uued teleprodutsendid, on neid üldse?

Eks nad tulevad ikka sellest samast telemaailmast, niisamuti nagu kõik need muud tegijad. Sest ega sellist spetsiaalset kooli, kus produtsente õpetatakse ju ei ole.

See vist ei toimiks ka?

Vist ei toimiks ka, seda jah vist ei ole eriti kuskil, seda õpetatakse niisuguse kursusena, nagu ka teatri *managere* õpetatakse, eks ole, mingisuguseid põhiteadmisi ja eelarvetegemise oskust jne oskust õpetatakse, aga päriselt produtsendiks saadakse ikka nagu praktika käigus.

Läbi juhuse?

Läbi juhuse jah ja ehk ka oled kellegi juures praktikal niimoodi on õpitud, et keegi käib lihtsalt kellelgi sabas ja vaatab, mis ta teeb ja siis teeb järele.

Kas lõpetuseks on veel midagi, mida mina ei taibanud küsida, ent mida võib-olla ise tahaksid rõhutada, oled Sa rahul nende muutusega, mis siin 2000ndast aastast on aset leidnud?

Ma ei oska öelda, see on nii ja naa, et... See viimane muutus, see mis puutub tellijatesse, siis see ei ole veel päriselt tööle hakanud minu meelest, sellepärast, et tellijad ei käitu kui tellijad ja nad ei käitu kui tellijad vist ikka sellepärast, et ega tegelikult noh see mängumaa on võrdlemisi pisike, see valik, kellelt sa saad üldse midagi tellida, nende hulk ei kasva.

Sa mõtled selle all mida, et... tellijate osakond ei tööta nii nagu näiteks Kanal 2-s Olle Mirme?

Et... ma ei kadestaks siin ka Olle Mirmet, et tema ju kuulub ka sellisesse suurde kontserni...

Ei ma mõtlen selle all seda, et tema on nagu otsustaja, istub ja mõtleb asju välja ja otsustab, ma tahan seda ja seda? Kas ETV tellijatel on sama suur otsustusõigus?

Tähendab neil on isegi see õigus, aga meil puuduvad valikud on väikesed, selles mõttes, et mul võib olla õigus võtta tööle üks super ajakirjanik ja teha temaga saadet aga seda ajakirjanikku ei ole Eestis olemas. See peab olema inimene, kes on eestikeelne ja sobib selle tööpeale ja tahab tulla ja niisugust leida, et igal aastal niisugust ei leia. Et sa võid ta leida ja siis küünte ja hammastega kinni hoida, aga Sul ei ole võimalik neid vahetada, sest Sul ei ole neid nii palju.

Samas olukorras on ka Olla, ta saab muidugi oma kontsernilt ühe projekti, aga kui ta on selle ühe ärateinud, siis järgmist samahiilgavat on juba üsna... peab mõtlema.

Mille alusel tellijaosakond otsustab, mis suunas minna jne?

Mulle tundub, et seda peab nende endi käest küsima, kas nad üldse leiavadki.

Tellijate süsteem, Soomes on ta olemas, YLE raadios see töötab aga ka nemad kavatsevad sellest loobuda. Ja noh BBC-s on ta olnud kasutusel, aga ma kujutan ette ta töötab paremini just nagu suuremas riigis, et selles mõttes nagu sellises kohas, kus on tegijaid nagu rohkem valida.

Kas siis tundub, et see telemaja on lihtsalt liiga väike, et siin ei ole võibolla põhjust niimoodi tellida jne...?

Mitte, et telemaja on liiga väike, vaid kogu Eesti on liiga väike. Tegelikult see televisioon on nii kallis meedium, et nii väikesel rahval nagu meie oleme, omakeelset mitut kanalit pidada on suhteliselt suur luksus, aga kolme on lihtsalt on ikka ülearusuur luksus, me ei vea välja lihtsalt.

Aga mida saaks paremini teha või süsteemis muuta?

Ma ei oska öelda, et tegelikult peab seda süsteemi kogu aeg muutma, see seda hoiabki elus kui seda kogu aeg muuta, ega siin ei saa millegi juurde väga pikaks jaks pidama jääda. siin tuleb inimesi valida ja ennast ümber positsioneerida, see hoiab nagu käigus. Okei.

Soovitab Heidi Pruuliga rääkida (On vedanud suuri rahvusvahelisi projekte ja muusikamaailmas nagu hästi sees jne...)

Õie Arusoo, ETV produtsent-toimetaja

Õie Arusoo kabinetis

24. aprill kell 13.30

Võibolla räägid enda kohta, kuidas Sina telemajja sattusid ja kuidas Sinust produtsent sai?

Tähendab, mina olen nii ammu, 70ndast aastast. Siin oli toimetajate konkurss, konkureerisin ja sain toimetajaks. Ja algul tegin lastesaateid, siis tegin telekooli. Telekoolil ei olnudki rohkem toimetajaid kui üks, siis ma jäin sinna telekooli toimetajaks, kus olid väga erinevad saated ja minu põhiline oli kirjandus ja kunst, need olid minu põhilised saated. Aga kui ma lastesaateid tegin kõrvalt ka. Ma iseennast pean toimetajaks aga kuidas ma produtsendiks sain, produtsendiks ma sain siis lihtsalt kui Eesti Televisiooni tuli see produtsendisüsteem, siis nagu automaatselt. Et leitigi nagu, et kes olid saateid tootnud, kellel olid omad saated, ja kuna ma olin Osooni toimetaja, siis ma võiksin nagu produtsent olla ka, et ei tekkinudki teist varianti.

Kas seal oli ka mingit vahet, kas see oli ainult nimevahetus või juhtus ka midagi reaalselt?

Muidugi mitte ainult nimevahetus, meil oli ikka siin produtsentide koolitus oli siin, käis päris pikka aega, majasisene koolitus oli, sest noh tegelikult... issand, ma ei teagi, mis aastal, kaua see produtsentide süsteem, meil kehtinud on?

2000 kuskil?

2000 millegagi jah. Jah, ma võin öelda, et '99 veel ei olnud. Ja siis oligi niiviisi. Ja mis siis siin muutunud on, muutunud on see, et produtsent on nagu ühteageu tal peab olema juriidilisi teadmisi, tal peab olema raamatupidamisteadmisi. See on muutunud muidugi, sest me saime nii raamatupidamist – väga põgusalt muidugi – kui ka seda juriidilist poolt, lepingu sõlmimist ja seda, sest alglepingu teevad ju produtsendid, siis alles läheb tellijatele ja teistele kinnitamiseks ja läbivaatamiseks.

Kuidas siis sinu töö siis välja näeb, et sa oled nii produtsent-toimetaja, kuidas need rollid jagunevad?

Rollid jagunevad, kui me vaatame niiviisi selle palga suhtes ja formaalselt, siis on nad pooleks, et pool on nagu produtsentitöö ja pool on nagu toimetajatöö. Et nagu kindlat piiri on siia nagu raske tõmmatagi, sest siin majas ma olen ja mis hetkest ma teen

produtsenditööd ja mis hetkest ma teen toimetajatööd? Aga põhimõtteliselt ma ise loen niiviisi, et see töö ja kõik, mis ma teen nüüd sisuliselt, et ma mõtlen teemasid välja, ma pakun poistele teemasid, et ma suhtlen nendega, et see on ikkagi sisuline töö, et mis puudutab neid saateid, see on toimetajatöö. Aga kui ma räägin siin praegu televisiooniprodutsendi seisukohast ja võrdlen eks ole teisi produtsente, kes on eks ole puhtalt produtsendid, näiteks tähelaeval on produtsent, kes pole elus toimetaja olnud või siis Lii Kuldmäe, kes pole elus toimetaja olnud, kes on ainult produtsent. Ja siis nemad nagu sellist sisulist tööd ei tee, et neil on see sama tootmise poolt, et kust saada esinejaid, mis see kõik maksab ja teha seda, et siis ma vaatan, et see kõik, mis puudutab sisulist on kõik nagu toimetaja töö. Aga kui ma laiemalt vaatan produtsenti, väljaspool telet, siis tegelikult ju filmide puhul on ju produtsent see, kes sekkub ka sisulisse, eks ole. Ta leiab ka nagu need teemad, mis teemad oleks head, mida ta hakkab tegema koos stsenaaristiga. Et siis ongi, et meie produtsendisüsteem ei ole ikka võrreldav sellega, mis on filmiprodutsendi ja mis on mujal maailmas see produtsenditöö, et see on nagu vahepealne katsetus. Aga mis teles on, minu produtsenditöö on see, et alates sellest samast TLP-de tegemisest ja siin on jälle see sama erinevus, et produtsendil nagu peaks olema raha käes selle asja tegemiseks, meil nagu on ja ei ole ka.

Mida Sa selle all mõtled?

Tellija annab mulle küll mingisugused numbrid, et ma ei tohi sellest üle minna; mul on otsekuludeks, mul on tehnika kuludeks. Aga samas, et produtsendi ülesanne, ma olen vähemalt nii aru saanud, et minu kui produtsendi ülesanne on ka lisaraha juurde tuua, et mida rohkem ma oma projektile raha toon, seda suuremad võimalused mul on ja seda suurem võimlus mul on, see mänguruum peaks olema suurem. Kus ma seda kasutan, eks ole? Kui ma ikka leian, et mul väga hea autor, siis ma maksan sellele autorile, mitte, et see oleks ülemaksmine...

Sa saad sellega mängida?

Ma saan sellega mängida. Aga praegu ikkagi, mina enda puhul nii väga nuriseda ei saa. Noh muidugi näiteks eelmisel aastal oli, kui ma räägin sellest aastast, siis ma saan mängida, aga möödunud aasta ma ei saanud. Ma saan lisaraha ja see otsustati väljaspool mind, produtsendiga keegi ei konsulteerinud, neid rahaasju otsustatakse ikkagi juhtkonnas. Seda otsustatakse, ma ei tea, kas see on finantsjuht või kes see täpselt nüüd

ütleb, et ei, meil on see raha mujale tarvis, et me ei anna sellele projektile, et ma ei saa, ma olen siin kuulnud ka teiste produtsentide puhul nad ütlevad nii et, et siin on olnud mitu produtsenti, kes ütlevad, et ta ei saa oma selle projekti sees mängida, et kui ta nagu leiab, et ta tahaks saatejuhile maksta rohkem või kui ta ka leiab, et tema töö on seda väärt, seda üldse ei puuduta, et sa ise leiad, et sa teed rohkem ja iseendale võiks nagu maksta, mis tavalises produtsendisüsteemis peaks toimima. Kui ma olen produtsent ja mul on see raha ja minult oodatakse sealt kvaliteetset toodangut, siis see, kuidas ma need rahad jaotan, eks ole, et see peaks olema minu, produtsendi otsustada. Aga seda telemajas päris ei ole.

Et Sina oled oma palga saanud juhtkonnapoolt ette, ettemääratud?

Ei, mina võtan selle oma projektist, ikka projektirahadest, et see minu palk tuleb ka sellest projektirahast, aga seda, et ma saaksin sellega väga palju mängida, ma pean seda nõu küsima, et kui ma tahan. Et nüüd olidki mul see, et raha... mul oli autoritel väga väikesed summad, ma tahtsin autorite tasu tõsta, ma pidin seda nõusolekut küsima, et kas mulle antakse või mulle ei anta. Seekord nati, eks ole. Et kuidas, kuhu ma panen selle raha, et ma pean väga täpselt ära põhjendama selle, et mul ei ole nagu enda produtsendi vaba voli, et ma tõesti ise otsustan seda, et ma pean kogu aeg seda küsima ja kas aktsepteeritakse? Et tänavu aasta mul läks hästi, aktsepteeriti, aga kõrvalt ma kuulsin teisel produtsendil ei läinud nii hästi, temal ei aktsepteeritud. Et siin on nagu need käärid. Ja see mis puudutab seda produtsenditööd, ma ütlen see hakkab peale sellestasamast, sellest TLP koostamisest, nende rahade jagamisest ja kuidas ma pean nii hakkama saama, et selle väikese rahaga suht väikese rahaga ma toodaksin täpselt nii palju neid saateid ja mul oleks täpselt nii palju, et mul see toodang ka valmiks, et ma montaažiga hakkama saaks ja vat see kõik, mis puudutab seda lõpp-produktsiooni, kassetinäol, plaadinäol, see pool ja need rahalised asjad, et ütleme siis see tootmise pool, et see on nagu see produtsenditöö, et mina iseenda jaoks olen nii viisi jaganud selle.

Mis Sa arvad, kas see on nagu hea, et üks inimene teeb ühe projekti juures mõlemat: toimetaja ja on produtsent? Või peaks ETVs olema rohkem ka selliseid produtsente, kes on sellised ainult produtsendid?

Kuna meil ei ole see produtsendimõiste nii nagu ta on filmide puhul, kus see produtsent on tõesti see rahaomanik, kelle käes on ka see rahakott, et kui see ka nüüd toimiks nii, et

produtsent tegeleb ka selle raha otsimisega ja niimoodi siis muidugi peaks olema inimene, et mina produtsendina, et mina kõrvalt teen, kasvõi seesama, et minu põhiallikas on RMK, ehk Riigimetsamajandamise Keskus, või KIK aga need, see raha taotlemine läheb iga aastaga üha keerulisemaks ja need aruanded – jumal tänatud, et majas on nii toredad inimesed, et see eelmise aasta lõpparuanne – see tõesti nõuab eriharidust, raamatupidamisharidust ja ma ei tea mida iganes, et teha neid aruandeid ja tõesti mind aitab pearaamatupidaja ja kõik aitavad aga nad aitavad ka omast heast tahtest, et see nende tööülesannete hulka ei kuulu.

Et seda bürokraatiat on palju?

Seda on nii palju! Ja siis küll oleks hea, kui selle rahaasjadega tegeleks keegi teine, et ma saaksin, et kui me tegime siin viimaseid aastaid veel Aivoga (Aivo Spitsnok, Osooni endine režissöör – E.V.), et siis ta ütles küll, et jumal, kas ei saaks rääkida sisust ka või sa ainult teed neid taotlusi ja rahaasjadega tegeled, eks ole. Et vat siis vahel tekib küll tunne, et peaks nagu olema inimene, teine inimene. Sest ma ei ole ju väljaõppinud produtsent, ma pean ennast toimetajaks. Et seda ma olen nagu õppinud, et kui ma ikka kirjanduse poole pealt ja loominguline inimene, et siis peaks olema. Aga ma ei oska, siin ei ole see tüüp produtsendisüsteem ka kehtestatud. Et meil on ju neid ka – osadel saadetel on olemas produtsent ja on olemas toimetaja. On ju ka neid variante, kus on mõlemad inimesed olemas.

Aga kui võttagi näiteks Sinuga just ju rääkisime, et ei olegi ETV-s ühest definitsiooni, kes on produtsent aga kui võtta kolm märksõna, siis mis see produtsent rohkem on: on ta korraldav, äriiline või loominguline?

No ikka mina leian, et see suurem pool on äriiline ja tootmispool – mina panen enda jaoks küll nii. Et kuna ma olen nagu ühes isikus nii toimetaja kui produtsent, siis see vahe küll on, et loominguline pool, et ma panen selle toimetaja arvele, et mis ma teen siis seda niisugust ärilist ja raamatupidamispoolt, see on siis produtsendipool. Ja nii on see kujunenud ka nende saadetepuhul, mis siin samas koridoris on “Ajalik ja ajatu” eks ole, kus Seppel on toimetaja, tema tegeleb ainult saate sisuga. Ja Ene on see produtsent seal kõrval, tema tegeleb siis puhtalt niisuguste organiseerimiste ja rahadega jne. Aga siin on niiviisi kujunenud.

Kuidas sa ise vaatad ja tunned siin maja peal, et kas see produtsendisüsteem on ennast õigustanud? On ta hea asi, tuleb ta sellele, mida me lõpuks Eesti Televisiooni ekraanil näeme kasuks?

Selles mõttes, et kui olid kindlad toimetused, siis olid peatoimetaja oli tegelikult nagu see, et see peatoimetaja ülesanded on nüüd hajutatud nagu produtsentide peale, et osalised on produtsendi ülesanneteks tehtud ja osaliselt on tellija ülesanneteks. Et kui oli nagu selge süsteem, et oli toimetus, oli peatoimetaja, peatoimetajal oli rahakott, siis ka tema toimetuses olevate saadete peale, kuidas see rahakott jagunes, eks ole. Ja alati oli nagu, et kui mina toimetajana lähen peatoimetaja juurde, alati oli väga konkreetne inimene, kelle poole ma räägin, et kellega ma räägin sisust. Sellepärast, et saade paraku on alati üks tervik, me võime teda jagada, et seal on toimetaja osa ja seal on produtsendi osa aga tegelikult on ta üks tervik. Ja kui ma seda tervikut teen, siis ma pean arvestama mõlemaid pooli, siis ma pean arvestama rahalist poolt ja ma pean arvestama sisulist poolt. Mul võivad olla väga head ideed, mu autorid võivad väga head olla, aga kui see rahaline külg on piiratud ja kui seda rahalist mänguruumi ei ole, siis tuleb kohe hakata kuskilt tagasi tõmbama. Ja siis oligi tegelikult kui ma lähen nüüd siis oma jutuga peatoimetaja juurde, siis me vaatame korraka, me vaatame seda sisu ja me vaatame siis ka seda raha poolt, me arutame nagu kahekesi, et kuidas siis nüüd nendes tingimustes teha parim, eks ole. Me saame nagu siin. Aga praegu on ju niiviisi, et eks ole sisulist poolt ma räägin nagu tellijaga, aga seda rahalist poolt, siis ma pean minema, kas finantsjuhi juurde või raamatupidaja aga põhiliselt finantsjuhi juurde antud juhul, et vat neid asju. Aga tema ei tea sisust ju suurt midagi. Aga peatoimetajate puhul oli see, et üldjuhul ta valdas mõlemat ja teine asi ka see, et ta vaatas ka saateid. Aga nüüd me ei saa nõuda finantsjuhilt, et ta vaataks, sest tema juurde tulevad kõik Eesti Televisiooni produtsendid. Ta ütleb jah, et Osoon on loomulikult, ta teab, et see on keskkonna ja loodussaade. Mis nad seal muud teevad, küllap loodust teevad, võibolla on mõnda näinud ka, eks ole. Aga see kõik, aga kui peatoimetaja...

Mõtles rohkem kaasa?

Mõtles rohkem kaasa ja vastutas. Jah, ja vahel oligi, et ta astus uksest sisse hommikul ja ütles, et kuule, ma vaatasin eile su saadet, aga see oli väga hea, aga seda oleks võinud hoopis niimoodi olla. Aga kui me räägime nüüd nagu sellest...

Tagasiside?

Tagasiside ja mingist üldresultaat ja nii. Sest alati on nii, et mida nagu kitsam või konkreetsem see ring on, eks ole. Ükstupuha, mis tegevuse puhul, et kui ta on väga hajutatud mingi tegevuse puhul... finantsjuht on väga tugev finantsjuht aga sisupoolt ei tea. Aga ongi, et kõik on justkui nagu paigas aga meie toodang on ikkagi, see lõpptoode on saade, et jah, võibolla selle kandipealt, et ta on natuke hajutatud ja natuke segane, et ei ole piirijooni.

Kas häid produtsente on palju või on neid vähe?

Tead, ega ma ei oska ka niiviisi öelda...

Sa teed nagu rohkem oma asja?

Mina teen oma asja ja ma ütlen seda, et kes meil need produtsendid on, et väga paljud siin samas Lii Kuldmäe, ... Häelme, see tähelaeva produtsent, et need on ju väljakasvanud administraatoritest, et tegelikult, kas seda õiget mõistet, et kas produtsent, et Taskad ja niisugused mehed ja Artur Talvik, et tõsised mehed, kes produtseerivad filme värke, et see on hoopis teine maailm. Et meil ei ole nii, meil on ta ikkagi kuidagi nagu üleminekuvärk, et mingil ajal on see produtsent nagu administraator, administraator, kellele on antud nüüd ka see rahakott, eks ole. Et mingisugune nagu vahepealne värk.

Et pigem ajab nagu asja, mida ta peab niikuinii ajama, et ei mõtle nagu ise ja nii?

Jah, just nende puhul, kus on eraldi produtsendid, et pigem need saate sisulised ja ideede generaatorid, et ideede generaatorid on ikkagi toimetajad koos oma autoritega. Et see on nüüd kõrvalt ma niiviisi vaatan, et ma ei tea ju... et kui ma nüüd kõrvalt neid asju vaatan, siis ma ei saagi nõuda, et kui inimene on saanud assistendist, administraatorist produtsendiks. Et noh, väga tublid, aga nüüd see sisuline pool jääb nagu, ei ole seda kandvat. Minu arvamus on see.

Mis Sind ennast selle produtsenditöö juures motiveerib? On see nagu see, et sa võitled oma asja eest?

Ma võitlen oma asja eest. Ja siin on ka muidugi, eks ole valida, et tähendab see rahakott on üks ja kui ma võtan siia produtsendi, keegi ei tule niisama. Kui ma võtan täispalgaga produtsendi, mina teen poole kohaga, kuigi ma ei saa aru, ma olen väga palju rääkinud, et kes on toimetaja produtsent, et me ei tee kumbagi tööd ju poole kohaga. Kui ma olen Osooni toimetaja, siis ma olen Osooni toimetaja...

Sa teed topeltööd?

Ma teen topeltööd. Ma teen täiskohaga produtsenti, ma teen täiskohaga toimetaja tööd, sest ma ei saa kuidagi poolikult seda teha. Kui ma teen toimetamist täiskohaga ja nüüd ei ole ju see koht pooleks läinud. Aga palka saan poole eest, kahe täiskoha eest nagu maksta ei saa. Et ma ju võiksin ju endale võtta – keegi ei keela – ma võiksin ju võtta endale produtsendi kõrvale, aga see tähendab kohe seda, et ma peaksin leidma selle raha. Kust ma selle raha leian, kas ma võtan siis mõnelt autorilt ära või võtan siis mõnelt režissöörilt vähemaks või kellelt või kust. Et see on puhtalt seotud nüüd sellega, et miks toimetajad produtsendid koos on. Et üksasi on see raha ja siis teine asi on siis see, et ta tahab nagu mõlemaid asju, et .. praegu tulid uue saate formaatidega välja, et võtame nüüd uue inimese peale, et ma pean kohe mõtlema, et kuidas ma saan, et enne mängisin need läbi. Et mismoodi ja kust arvelt me neid asi sätime, et kust moodi ma selle kätte saan, et uus inimene võtta, mis tõenäoliselt on saatele kasuks kui formaat muutub jne. Et selles mõttes, ma mõtlen ühteaegu nagu seda sisu ja raha asja. Aga kui on kaks inimest, siis võivad kaks ka koos mõelda ja saavad ka sellele lainele. Et mina teeksin parema meelega toimetaja tööd.

Kaspar Kaljas, produtsent

Tiina Kangro, ETV juhatuse esimehe kohusetäitja 1999-2000

Kuupäev: 10 mai 2007

Koht: Tallinna Linnalehe koosolekute ruum

Intervjuu läbiviija: Ester Vaitmaa

Võib-olla räägid kõigepealt ka endast, et kuna Sina sinna ETV-sse sattusid?

Mina sattusin sinna, ma ei mäleta enam, mis aastal aga väga ammu. Minu plusspunkt oligi võib-olla see, et ma alustasin assistendina, ma olin siis küll Tartu Ülikooli lõpetanud ja noh lõpuks ma siis lõpetasin seal ülemises ääres, et ma käisin nagu kõik need assistendi

toimetaja, peatoimetaja, programmipeatoimetaja, peadirektori asetäitja, asendus peadirektor.

Kuna sa ETV-sse tulid?

Ma arvan, et 1986 võis olla see aasta, kui ma läksin, siis oli ikka veel vene aeg.

Toimetused huugasid?

Jah, minu kuskil seal juba seal ülemistes sfäärides liikumise ajal tuligi see olukord, et noh ei saanud enam minna sellise sotsialismiga edasi, et oli vaja midagi teha ja siis me hakkasime siis seda, see oli nagu hästi huvitav aeg, et tegelikult kõik need muutused, mis siis said nagu sissejuhatatud ja millega sai alustada, et nende põhjal praegu see edasimineku on toimunud. Aga minu üllatuseks isegi, et nad ei ole jõudnud sellega päris kaugele, et nad on ikkagi kuskil poolepeal jäänud pidama, alati, sellepärast, eks seal on põhjusi ka mitmeid, et ühed osad põhjustest on sellest, et ETV ei ole endiselt kellegi oma ja kui üks asi ei ole kellegi oma, ehk on kõigi oma, siis on väga raske seal teha mingisuguseid otsustavaid käike. Ja teine asi on see, et inimestel jääb sellest otsustavusest puudu, et tahaks ikka turvaliselt ja siis on vastuseisud jne.

Et nii nagu on olnud, teeme nii edasi?

Jah, et hundid söönud ja lambad terved. Noh see inimlik, et selle taha asjad jäävad, samas ma arvan, et oleks võinud nagu natuke jõulisemalt... pannes ennast nende inimeste olukorda, kes neid asju on juhtinud, siis ma saan aru küll, mis takistused on olnud, et kuskil poolepeal jäädakse pidama.

Aga toona, kui sa asi sai alguse, mis olid need põhjused, üks oli tugev majanduslik põhjus?

No põhjused olid ilmselged sellepärast, et mida ilmselt kõik teavad, siis see pole mingi uudis ma formuleerin selle lühidalt. Sellistel aegadel nagu kogu meie maal, kus ei arvestatud kulusid, kus kõik toimus.. Sellel on oli oma ideoloogia, et kõik on ausad ja kõik on hea peal väljas ja kõik targad ja kõik on võrdsed ja kõik muudkui teevad ja siis ongi õnn, eksju. Aga nii nagu ka riiklikul tasandil, nii nagu ka väikses mudelis televisiooni sees hakkas selguma, et rahaga ei vea välja niimoodi. Et noh kui ei ole seda auku, kust tuleb piisavalt raha juurde ja ei ole tarvis, noh see on nagu mingisugune ära hellitatud teismeline, kes võib emme ja issi käest küsida ükskõik kui palju raha ja emmel-issil on seda anda ja neil on mugav anda see raha, kui et hakata on last kasvatama. Eks see sama sündroom oli ka teles, et aegade hämarusest peale oli olnud süsteem selles, et kõik tootmisvahendid olid kollektiivselt saadaval ja siis toodeti, toodeti, toodeti ja siis, mis on minu jaoks ka siiamani mõistatus ja ma ei tea, kas on olemas veel inimesi, kes oskaksid sellele vastata, et kuidas ikkagi siis see tollel vanal ajal, see eelarve ja kuidas seda raha ikka piisavalt tuli, et seda ots-otsaga kokku saada.

Küsi lihtsalt juurde kuskilt?

Jah, just, ja selleks oli ilmselt ilma numbriteta telefon, eksju.

Meil läks nüüd rohkem, andke juurde?

Jah, sest omal ajal ju peadirektori laua peal oli hästi palju telefone ja paljudel nendest ei olnud numbriketaid. Noh niimoodi. Ja siis muidugi sellel ajal kui need muutused hakkasid kõikjal toimuma, siis hakkas saama selgeks ka see, et teles on midagi valesti ja siis hakkas saama selgeks, et raha ei jätku ja tehnika on vana ja nii ei saa päriselt edasi minna ja siis oli vaja midagi teha. Ja siis kui see olukord oli juba piisavalt mitmeid aastaid kestnud, siis...

See olukord tegelikult kestis ju isegi üllatavalt kaua?

Ta kestis üllatavalt kaua ja kui sa mõtled ajaloost, et kust jookseb piir, millal hakkas Eesti riigi vabanemise piir ja millal asjad paika said, et see on nagu mõningane analoog. Aga noh, sellel ei ole mõtet pikalt peatuda. Et igatahes siin ei olnud vaja midagi mõistatada või ebaootuspärast välja mõelda. Et siin oli vaja taibata, et see olukord, kus toodetakse telesaateid aga keegi ei tea, mis mingisugune tootmise etapp või lüli maksab, et see peab ära muutma.. et teisisõnu tuleb hakata tegema inimestele selgeks, et kui nad lahendavad mõne kunstilise võtte niimoodi, siis see maksab nii palju, kui nad lahendavad selle teistmoodi, siis see maksab teisiti, see maksab poole vähem või poole rohkem, eksju. Ja kui inimesel on see info käes ja ta tead palju maksab stuudios tegemine, kui palju maksab kaks valgustajat, kui palju maksab ilma valgustamata, kui palju maksab Beta kaameraga tegemine või mõni muu võimalus, et siis saavad inimesed tegema mõistlikke otsuseid ja siis saavad ka juhud hakata tegema paremaid otsuseid, sellepärast, et nad saavad langetada otsuseid, et kõige optimaalsem asi selle eesmärgi saavutamiseks on teha on umbes selliste käikudega sellist toodet. Ja siis me hakkasime seda rasket radapidi käime, et välja mõtlema, eksju, kuidas saadakse tekitada hinnad, kuidas saab inimesi hakata õpetama välja, sellepärast, et esimese hooga 90% toonastest ETV töötajatest, kes olid nüüd saate tegijad režissöörid, toimetajad, autorid, eksju, noh nad ütlesid niimoodi, et sorry, me ei ole raamatupidajad, jätke meid rahule. Aga tänaseks on kõik rahunenud ja arvutamine käib iseenesest kõikidel aga see arvutamine minu arvates ka praegu ei ole veel 100%. Seal on ikkagi mingisugused “agad”, et mingid asjad maksavad, mingid asjad on käes – aga mingid asjad nagu tulevad kuskilt, mingisuguste kokkuleppehindadega, mingisugust teisi viisi, et selletõttu ei ole see asi nagu täielik.

Näiteks et siis need üksused ei ole väga selgelt väljajoonistunud, et see tehniline, et eelsitatakse oma ükski, mitte ei võeta väljast; mis siis võibolla ei tekita nt tehnilisel poolel indu olla parem, kuna niikuinii võetakse, et kas seal on ka natuke see...?

Ma praegu seda rolli ei võta, et ma hakkaks seda tänast ETV-s toimuvat süsteemi hindama, kuna ma ei tunne seda niivõrd hästi. Aga natuke ma seda tunnen, sest minu omanduses on ka üks tootmisfirma, mis koostöös ETV-ga teatud asju toodab ja teatud asju mitte ETVga koostöös. Aga seoses sellega mul on teatud kogemusi ka sellest, kuidas

ETV-s asjad toimuvad ja mul on kogemus ka sellest, kuidas ETV raames tootvad teleinimesed asjadest aru saavad, et ütleme mina kui eratootja või siis eratootja esindaja, et mina näen seda, kuidas ETV-s need kuluarvestuse asjad on ikkagi niimoodi linnukestega... ET mina kui eratootja pean nõudma inimestelt keda ma palkan, režissöörid või ... natuke täpsemat tööd ja natuke ratsionaalsemat kuludega ümberkäimist kui need inimesed teles on harjunud tegema.

Sa mõtled selle all seda, et optimeerida näitaks operaatori töö tunde jne?

Jah, ma mõtlen konkreetselt seda. Et teles tänu sellele, et kuluarvestus ei ole lõpuni nagu välja arendatud, et see ikkagi on mingisugune mänguhind, siis ei võeta seda väga vastutustundlikult, et tegelikult ma ütlen välja, ollakse harjunud raiskama ressursi. Ollakse harjunud tellime kaamera kaheksaks tunniks, sest tellima peab ikka pikalt ette, täpselt ei tea ja ollakse harjutud mõtlema niimoodi, et okei, ta oli meil tellitud siin 9-st 6ni, aga noh, et esinejate ei saanud, ärme teeme üheksast, teema 12-nest. Aga kui sa oled eratootja, siis sa tead, et 9st 12ni on 3 tundi ja kui sul on täisgrupp, siis on see 2000.-. Ja mina ei saa lubada 2000 krooni ära visata, aga ETV raames saab, see ei tekita valu, see on see vahe. See on ka see vahe, kui sa suutsid jälgida minu segast juttu, siis on see see vahe, see kuluarvestus ja see produtsendisüsteem ei ole arendatud välja nagu lõpuni ja ega nad ei arvagi, et see on arendatud lõpuni ja nad on jäänud poolel teel pidama, leides selleks põhjusi, miks nii võib ka ja ilmselt see siis neid ei häiri. Aga eratootja poolt vaadates on selge, et seal on teatud ressursi kadu vahepeal. Aga kui ETV saab seda endale lubada, siis muidugi ei ole minu asi seda kommentaarida.

Kui nüüd korraks ajaloo hämarustesse tagasi põigata – ei ole küll tead kui kaua aega tagasi – kas produtsentidesüsteemi loomiseks olid ainult majanduslikud põhjused või olid ka ideelised?

No ideeline põhjus oli see, et mõistus ütles, et nii ei ole ilus ümberkäija. Sa ju kodus ka niimoodi ei tee, et ostad ükskõik mida või et tellid takso ukse ette ja siis lased tal oodata, pärast maksad ta kinni aga kuskile ei sõidagi. Ükski inimene nii et tee, seda võib teha kas

suurest rumalusest või siis pohhuismist. Et ma arvan, et see oli nagu niivõrd loogiline, et tuleb hakata täpsemalt jälgima. Loomulikult king pigistas, et oli jama, oli vaja hakata inimesi koondama, oli vaja hakata programmi vähendama, see kõik oli üsna kriitiliseks tolleks hetkeks läinud, eksju, et need samad probleemid ju tagasi vaadates, on ju kõik arusaanud, et need hakkasid pihta juba Hagi Šeini ajal, aga siis veel ei taibatud ja siis Hagi sõitis veel oma valitusaja ilusti lõpuni, 92 jne...

Kombinaat töötas edasi?

Jah, just, aga siis olid need probleemid läinud juba nii sügavaks, et nad seal lepa ajal nad noh puhkesid õide, et siis kui igale ühele ei olnud enam võimalik, siis oli paanika, siis hakkasid need kiired lahendused, siis oli vaja inimesi minema saata, kokku tõmmata, issandjumal, kui mina telesse läksin, '86, siis siin oli mingi 1150 inimest või midagi niimoodi ja siis lõpuks 2001 oli 360, see on ikkagi väga kontrastselt vähem. Programmitundide hulk vähenes ja see kõik. Et mina näen nagu kolme osapoolt, üks oli see, et selge mõistus ütleb, et nii on nagu õige teha, teine asi oli see, et häda oli, king pigistas, eksju, rahaliselt ja objektiivselt ja kolmas põhjus oli see, et BBC oli see esimene pioneer ja tema eeskujul ka teised olid just juba alustanud seda teed, siis oli väga lihtne uurida nende kogemust ja nende probleeme ja nende võitused ja selle pealt nagu püüda leida sama analoogia põhjal meile nagu kõige sobivam teekord seda reisi ette võtta.

1998 oli teil ka siin üks seminar, mis seda BBC kogemust vahendas?

Ei mina ei mäleta siin seminari, neid seminare oli siin igasuguseid, aga BBC oli üks esimesi pioneere ja kuna see on ka megasuur organisatsioon, siis nad suutsid ka kirjutada ja teavitada palju oma tegevusest, et kui keegi väiksem ja vähemtähtis kuskil midagi proovis, siis sellest ei pruukinud eriti ju midagi kuulda. Et selles mõttes, jah, BBC oli see põhiline.

Milline on produtsendi roll, kellena te nägite Eesti Televisiooni produtsenti kui seda asja algatati?

Noh, vat asi on selles, et see kõik tuli samm sammul, et kõigepealt pisteti kisama, et me ei ole rahul, siis vaikselt hakkas tulema see arusaamine, et ega ei olegi raamatupidaja aga kui sa oled teletootja... Väga suur selline valgustusmoment oli selles, et produtsent, produtsent aga siis ühel hetkel hakati lahti mõtestama seda, et produtsent ongi tootja, eksju. Produtsent on tootja, soome keeles on ju ka tootja, mitte produtsent. Nii et siis ühesõnaga, siis hakati aru saama, et seal oli nüüd aastaid kestnud suur ideoloogiline jagamine ja see oligi see, et see oli väga huvitav, et väga huvitavatel aegadel oli minul küll au olla nende asjade toimimise juures. Ja selle sama nõukogude ajaga käis ka kaasas see, et kõik teleinimesed arvasid, et nad on kunstnikud, nad on suured kunstnikud, pühad lehmad. See sama asi praegu on jõudnud nüüd otsapidi kunstnike hulka, et noh, kas kunstnik on ikka püha lehm, kas ta ikka peab saama riigilt raha selleks, et magada selili voodis ja siis teha üks taies.

Kui tal inspiratsioon tuleb?

Kui tal tuleb, jah. Et aga teles käis see sama võitlus juba... '94, '95, '96, siis kui Hagi Šein palkas sinna sellised nõustajad nagu Tiia Saks ja ... (?), eesnime ma ei mäleta, et siis algas juba 94 kuskil algas see, et teleinimesi ikka vihastati viimse piirini kui neile öeldi, et kunst kunstiks, et mudigi, et teletöö ja ajakirjanus, see sisaldab kunsti elemente, aga et tegelikult teisest küljes on ta ka tootmine. Samasugune tootmine, nagu näiteks saapatootmine, saatetootmine ja saapatootmine, mõlemad sisaldavad teatud koguses kunstnikutööd, sest saapa peab ka kunstnik disainima ja samamoodi telesaade sisaldab nii kunstniku teadlasetööd, eksju, et kui ajakirjanikutööd aga ta sisaldab ka tootmise tööd, et ta ei ole mingisugune roosa pilv, mis sõidab taeva all, eksju. Et see oli see põhiline ideoloogiline murre, mis vaata, et võttis kümme aastat, et kui 94 hakati seda ideed nagu ketrama ja kuskil 2004 oligi see, kui hakkas jõudma nagu inimestele kohale, et sa võid olla nagu samaaegselt kunstnik, aga sa pead olema ka tootja ja samas, et siis jagada ära rollid meeskonnas, et võibolla tõesti, autor võib-olla ainult kunstnik aga produtsent sea kõrval peab olema see, kes on tootmisvõimeline, see pikk jutt oli nüüd vastus sinu küsimusele, et kes see produtsent oli. Siit nüüd tekkiski küsimus, et kes on produtsent,

eksole, aga lahendus ei ole mitte ka üks ühele, vaid teles, mis sisaldab siis saapatootmisest võibolla rohkem loomingut ja mitmetahulisust, siis lahendus oli selles, et iga toote või sarja tootmiseks võib meeskond olla ka erinev, et keegi ei ole öelnud, niimoodi, et iga produtsent peab olema ainult arveldamisvõimeline, või et iga produtsent peab olema ka loomingu inimene, neid võimalusi on väga palju. Samas kuskilt seal eraturu uurimisest tuleb välja, et on produtsente, kes on väga head rahamehed, väga head arvutajad, väga head meeskonna kooshoidjad aga nad ei pruugi olla kunstnikud. Aga võibolla ka selline produtsent, kes on ka autor, kes taipab väga hästi, jne. Ainukene asi, mis on nagu enamvähem kuldne reegel igal juhul, et viimase sõna ütleb produtsent, vat see on nüüd küll ülemaailma igal pool, et niimoodi ei ole, et produtsent vastutab tootmise eest ja siis režissöör ütleb talle, et käi seenele. Et nii see olla ei saa, seetõttu peavad produtsendid olema ka päris targad inimesed ja mul mõnikord on jäänud mulje, et siin oli üks komistuskivi ja ma ei tea, võibolla on ka tänaseni ja siis mindi nagu teise äärmusesse, et produtsentideks pandi nagu sellised formaalsed elementaartasandil arvutada oskavad inimesed, kes aga ei olnud võimelised võtma sõnaõigust, nad lihtsalt ei vallanud sisu ja siis läheb asi jälle käest ära. Nii et tegelikult produtsent on jube tähtis ja jube tark inimene, kes peab õudselt hästi taipama... et vat see sama "raamatupidaja", jutumärkides, aga kellel peab olema nii hea nina, et ta oskab selle kõik panna ka sisumõttes, tulemuse mõttes ilusti töötama. Ma arvan, et vorstivabrikus on samamoodi, rakvere lihakombinaadis ma hiljuti rääkisin nende tootejuhtidega, kes ilmselt siis ise ei topi lambasoole sisse lihatükke aga kuna nad on tootejuhid, siis nad peavad selle asja panema kokku nii, et tuleks Selveri letilt kõige rohkem raha sisse, nende vabrikusse. Et midagi sellist täiesti tootmisest analoogilist.

Kas natuke tundub ka seda, et kuna see roll ei ole Eesti Televisioonis väga täpselt väljajoonistunud, et väga palju läheb võhma ka selle vorstitoppimise peale?

Tegelikult ei keelatud toppida, kui tal on selline projekt, kus tal on võimalik olla mõlemas rollis, tingimusel, et ta seda ise tahab ja et see on parim võimalik lahendus, et siis ei ole selles mitte midagi halba. Küsimus on ainult selles, et see tootmissüsteem ideaalis, kui me tahame kõige paremat tulemust, et kuskil on see kompetentsus, kes paneb selle õige

meeskonna õiges proportsioonis tööle. Näiteks mina kui eraproduksioonis töötav produtsent, mida ma olen hobikorras, kuna mul on firma, mis toodab, kuigi minu põhiline aur läheb siia, kuigi ma olen eraturul tootmisega igapäevaselt ja päris hästi kursis, et selles mõttes mina tean seda küll väga hästi, et see tulemus ja rentaablus – kulude ja tulude suhe – sõltub suures osas sellest kui õigetesse rollidesse sa paned kui õiged inimesed on sul õnn panna, et on võimalused ja sa teed need kõige õigemad lahendused, et see inimene selles rollis siin, selles rollis seal.

Kes on Sinu arvates Eesti Televisioonis sellised inimesed, kes on selle produtsendi ülesandega võibolla kõige paremini hakkama saanud?

Tead ma ei tunne ju ena, ETV inimesi nii hästi, mul ei ole enam väga head läbilõiget. No ma arvan, et näiteks Heidi Pruuli, on üks arvestatavamaid, kuigi ma tõesti ei ole tema tööga enam kursis, ma arvan, et tema sai omal ajal sellele küll hästi pihta. Aga ma arvan, et praegu väga suurt seltskonda, kes teles töötab ma ei tunnegi. Ja ma ei oska neid inimesi, ma ei tea ka Heidi praeguseid töid, aga kui eeldada seda, et ega ta mõistus ei kao kuhugi ära, siis on ta läinud kogenumaks veelgi. Aga tema oli hea näide sellest, et ta oli võimeline mõtlema suurelt, tegema välisprojekte, ajama sisulised asjad heal tasemel kokku, samas käsitlema raha, millest ta sai aru.

Kui sa nüüd võrdleksid sõltumatut produtsenti produtsendiga teletootmisturul, siis mis on need suuremad erinevused?

Erinevused on selles, et era puhul on palju lihtsam ja selgem see asi. Erapuhul on nii, et produtsent on see, kes saab öelda viimase sõna, see, kellel on kõik õigused. Jällegi see oleneb, et kui väga suur firma nagu on Ruut, siis seal on veel omad mitmed ülemused ja seal all on produtsendid ja siis nad sõltuvad sellest, mida ülemused ütlevad, aga eraturul on see süsteem igal juhul lihtsam ja selgem. Sellepärast, et seal on see raha, mis sunnib tegema täpseid ja õigeid ja optimaalseid valikuid. Nii palju kui ma tean tänastest telesisestest produtsentidest, siis nemad ei ole oma sõna peremehed enamasti. Ja kõige hullem on ju see, et kõikidest nendest muutustest, mis ETV on teinud nagu paremuse

poole, sest et asi ole ju läinud järjest hullemaks, vaid järjest hoolimata – see on kohe naljakas ja võib-olla ei ole minu asi seda rääkida, aga ETVs võib ka peadirektorilt saada sellise vastuse, et kui sa ajad järjest, et “Kes teab?” vastuseid, siis üks ei tea ja teine ei tea ja kolmas ei tea, ja neljas ei saa otsustada ja viies ei saa otsustada. Et lõpuks on võimalik, et ka ETV peadirektor ütleb, et jah, ma saan aru, aga minust see ei sõltu. Ja siis tekib küsimus, et kellest siis sõltub. Aga vot erapuhul, kui nüüd mina olen oma erafirma omanik, kas ma olen nüüd produtsent ühes isikus või ei ole, vat mina küll tean vastuseid. Sellepärast, et minu kohustus ja minu õigus on öelda ise see otsus ja nüüd ongi küsimus selles, et niipea kui erafirmal on koostöö projekt Eesti Televisiooniga, ja siis hakkavad tulema mängu sellised asjad, et kas sa saad, või ei saa. Või tuleb nii või naa ja kas see mida sulle öeldi on nüüd nii või naa...

Ja mina ei tea, kas sa seda nüüd sinna kirja paned, võibolla pärast on veel hullem kui nad hakkavad seda lugema. Aga noh ma räägin Sulle lihtsalt nii nagu on. Muud ei ole midagi öelda.

Aga kui nüüd rääkida boonustest, mis Eesti Televisiooni produtsendil on, mida te süsteemi luues ette nägite. Et erasektoris on selge, saab tulu endale...?

No vat kui me seda asja välja töötasime, siis me nägime mingil hetkel ette sellist meetodit, ms on ka täpselt sama, mis vabaturul ja mis minu teada, vist ei ole ETV rakendust leidnud, ma võin eksida, kontrollige üle. Ja see on nimelt see, et ETV oli ajalooliselt harjunud palgatöolistega, inimesel oli kindel palk ja siis tehti tööd. Ja nüüd kuhu siis jõuti, et enam ei olnud enam seda igikestvat kindlat palka, vanasti oli ju see, et palk oli ju palk ja see ei sõltunud mitte millestki, kuidas kellelgi oli. Ja siis kui sul oli juba see palk ja kui sa ka vahel mitte midagi ei teinud ja sul ikka see palk jooksus, siis või kui sa tegid rohkem, siis mõned honorarid said, aga palk oli ikka palk. Nüüd esimeses etapis kui hakati muutma, siis mindi perioodipalkadele üle, et mindi üle sellele, et vot sellel hooajal või sellel perioodil, eksole, sul on nüüd need saated, kuna sa teed 10 saadet ja igäühe eest on 3000 krooni, siis 30 000 on sinu palk ja septembrist detsembrini on 4 kuud, siis 30 jagatud neljaga on 7 midagi, jah... ja siis nagu tuli palk ja siis teisel perioodil tuli nagu teine palk. Aga mida me nagu nägime tookord ette, aga mis jälle oli liiga äkiline

ja revolutsiooniline ja minu meelest jäi nagu tegemata oli see, et loogiline oleks, et produtsent saaks ühe osa kätte jooksvalt ja projekti sooritades ja siis kui projekt on läbi, siis tehakse inventuur eksju ja revisjon ja siis tehakse tagasivaade, lõpp aruanne, et kui projekt saab teise osa oma rahast kätte siis kui projekt on lõppenud, et vaadatakse, et kas läks nii nagu oli planeeritud või paremini või halvemini.

Et produtsent saaks mõneti nagu ka tulemuspalga?

Just, et kuidas töö läks. Kas läks plaaniliselt, kas läks paremini või läks halvemini. Aga sellega ei saadud tookord hakkama, kuna raha ei olnud liiga palju, et kui alguses ainult natuke maksta, siis inimesed surevad ju välja enne kui see projekt lõpuni saab, eksju ja teiseks siis hakati mõtlema seda, et kes hakkab ütlema, seda et nojah, läks projekt üle kulusse aga võibolla läks projekt üle kulusse, et oligi vaja keeruliselt teha. Et ühesõnaga, see läks liiga keeruliseks, ma ei teagi, see ei ole vist siiani rakendatud. Kardeti ka seda, et siis hakatakse pushima neid algseid eelarveid suuremaks, et siis jääks justkui üle. Ja saaks pärast rohkem raha, et niisugused haiglased mõtted, mis tulid peale, mis eratootjal absoluutselt ei tule, et eratootjal on kohe päris selge, et sa oled sunnitud väga suuresti olema huvitatud lõpptulemusest, samas eratootjal võib ka juhtuda, et algul arvati, et tehakse nii, aga siis tuleb mingi ettenägematu lisakulu ja siis võetakse vastu otsus, et kas me teeme seda või ei tee, et meil on vaja tellida veel seda ja tõde, et me saaks korraliku asja ja siis mõeldakse, kust ma selleks raha saan, eksju kust me välja veame, kust me vähendame, mis on lõpptulemus, mis on meil siduvad lepingud jne. Aga eratootja puhul ikkagi see, et raha saadakse mingisuguses osas kätte pärast seda kui raha saadakse siis, kui asi on lõpetatud, see on iseenesest mõistetav. Aga teles jälle noh, kuna see organisatsioon on suur ja muutused on keerulised ja otsustamisega on raskusi, siis on tõenäoline, et nad ei ole sellest siiski üle käinud. Aga siis ongi – poolik mäng, eksju ja poolik mäng ei anna sulle kunagi mingisugust murrangulist tulemust. Aga ise nad ütlevad selle peale, et ei, meile sobib nii, meil ei olegi vaja midagi murda meil on siin pool sotsialist, pool kapitalism.

Palju on samas ETV töötajatel ebakindluse moment, ei teata oma järgmist hooaega ette jne?

Samas, ETV sees see ebakindluse moment on väiksem kui vabal turul, sest vabaturul ongi täpselt nii, et sul ongi see projekt ja siis kui järgmist ei tule, siis ongi täpselt nii, keegi ei vastuta su eest. Aga ETVs on lootus, et midagi sulle ikka leitakse, midagi sulle korraldatakse, ja kasvõi väike palgaga neid hoitakse. Nii et selles mõttes, et mina arvan seda, et ETV ukse löid kinni nagu julgemad, noh kellel rind oli rasvasem, kes mõtlesid, et küll ma hakkama saan. Ja väga palju selliseid alalhoidlikke hingi, kes arvasid, et mine tea, hoiaime ikka igaks juhuks siit õlekõrrest kinni, et päris nälga ikka ei sure, see ei tähenda sugugi seda, et ETV-sse jäid viletsad inimesed, ETVs on nii viletsaid kui väga häid inimesi, võib-olla on seal ka mõningaid väga häid inimesi, sest kõige mõttetumad inimesed said nagu välja, kui oli see hull kokkuhoiu asi, jah.

Sa küll juba enne mainisid, millised on ühe hea produtsendi omadused, mis omadused peavad olema?

Et ikka need samad asjad, mis ma ennem nimetasin, et ta peab olema laia haardega ja tal peab olema ülevaade ning tal peab olema väga hea nina. Väga-väga hea nina, hea sisetunnetus omal alal, mis tähendab seda, et ta peab olema pigem kursis kui mittekursis teleasjadega eksju, ta peab.. või siis kompenseerib seda ülihea nina, mis ütleb, et see on õige koht minna, see on vale koht jne. Et selles mõttes ja ta peab olema jutumärkides raamatupidaja, ta peab olema võimeline arvutama kulusid-tulusid jne.

Kes on Eestis üldse sellised head produtsendid, kui sa kõrvalt vaatad?

Tead, mina neid ei vaata, ma ei tunne seda nooremat seltskonda üldse. Ma ei oska öelda, ma arvan, et Raivo Suviste on väga hea produtsent, objektiivselt...

Kui aga mõelda, ETV produtsendi peale, siis kui võtta kolm märksõna: äriiline, loov ja korraldav, et kui suures ulatuses ETV produtsent neid on?

Ma arvan, et kõik on õiged kriteeriumid. Korraldav number üks, äri number kaks ja loov number kolm.

Ka Eesti Televisioonis?

Jah, ma arvan küll. See sõltub, mida produtsendisüsteem ETV-s endast kujutab. Praegu kui produtsendisüsteem ei ole ETVs täiuslik, siis see on see prioriteet rohkem nagu loomingulise poole, sellepärast, et kui tal ei ole võimalik arvutada, mida sa siis ikka arvutad. Et aga samas kui need numbrid ei jookse kokku, mida sa siis ikka nii väga arvutad. Eraturul ma arvan, et on see, kõigepealt on korraldav, äri number ja loominguline, aga need vahed ei ole suured, nad on üsna võrdsel tasemel.

Kas on veel midagi, mida ma ei taibanud küsida?

Ma ei oska öelda praegu, kui ma rääkima hakkam, võiksin vist igasuguseid lugusid rääkida, nii et ma ei oska sulle midagi lisada aga küsi täiendavalt kui midagi veel täpsemalt teada tahad.